

GEOmix

Sadhu, sveta oseba v hinduizmu in džainizmu, ki se je odrekla posvetnemu življenju, Pashupatinath - Kathmandu, Nepal (foto: Špela Čonč).

Seklerska zastava nad Szekelykereszturom v Transilvaniji (foto: Neža Jenko).

Naselje Gradiščanskih Hrvatov ob avstrijski meji na Madžarskem (foto: Job Stopar).

Tradicionalna Newari ženska noša, Bhaktapur, Nepal (foto: Špela Čonč).

Ljudstvo Karen, Long Neck Village (foto: Kaja Vereš).

Ljudstvo Karen, mjanmarska etnična manjšina (foto: Kaja Vereš).

BESEDA UREDNIKA

100 ljudi 100 čudi

Delo v uredništvu je luštna zadeva. Je luštna zadeva, dokler se ni treba dogovoriti, kdaj bomo imeli skupne sestanke. Letošnje študijsko leto smo namreč v uredništvu začeli malo drugače. Vsak na svojem koncu. Obiskujemo tri različne univerze, štiri različne fakultete ter približno toliko različnih smeri in letnikov, kolikor nas je. Od tega imamo v svojih vrstah po novem dva zdomca, nekaj vedno zaposlenih dvopredmetnikov ter dva nova obraza. Torej, čeprav smo dandanes dokaj enostavno lahko hibridni in na več koncih hkrati, se nam v treh mesecih snovanja nove številke v polni postavi ni uspelo dobiti niti enkrat. Upam, da bomo naslednji semester bolj uspešni.

Da ne bom po nepotrebem govoril samo o tisti eni neprijetni stvari in koga odvrnil od dela v uredništvu, saj bomo nenazadnje kmalu delo predali mlajšim kolegom. Želim poudariti zgolj to, da smo si ljudje različni, imamo različne poglede na svet, različne prioritete, različne pristočasne dejavnosti ... a vseeno imamo vsi isti cilj – najti svoj prostor pod Soncem. Tako se lahko zgodi, da se na istem kraju najdeti dva človeka, ki sta si precej različna. Da lahko oba sledita svojim ciljem sta primorana sklepati kompromise in se povezovati. Tako nastajajo heterogene družbe, mesta, države. Čeprav so nemalokrat ta območja predstavljena kot problemska, pa so ravno ta območja socialno zelo bogata in posledično kreativna, inovativna ter še marsikaj pozitivnega. Če se vrnem nazaj na uredništvo. Bolj smo si različni in razpršeni po področjih, težje je organizirati sestanek, a tem bolj so raznoliki prispevki in več različnih profilov bralcev GEOmix dosega.

Tokrat torej o etničnih manjšinah. Ponovno o eni vedno aktualni temi, kjer svoj prostor išče tudi geografija. Za kratek uvod v sredico se zahvaljujem izr. prof. dr. Jernej Zupančiču. Zahvaljujem se tudi vsem ostalim, ki ste tako ali drugače pomagali pri soustvarjanju naše revije. Kot je v navadi, platnice krasijo čudovite slike iz fotonatečaja. Prijetno branje.

Jakob Jugovic, odgovorni urednik

Kazalo

Praznično voščilo	4
DROBTINICE	
DMGS kotiček	6
EGEA kotiček	7
LGD kotiček	8
GIS dan 2021	10
22. geografski raziskovalni tabor Kočevsko	12
Baltsky vikend Lithuanian edition 4.0	15
Tremedous teuto trails twenty twentyone	18
KOLUMNA	
Slovo Angele Merkel	20
SREDICA	
Etnične manjšine	24
Etnične spremembe poljskih regij v kontekstu preoblikovanja političnih meja	26
Etnična identiteta Seklerjev in njihova asimilacija v Romuniji	30
Političnogeografski oris konflikta v Zahodni Papui	35
Etnična in rasna segregacija v mestu New York	38
AKTUALNO	
Brevet brezih, naj živi Bretanija! Drobtinica iz zgodovine bretonskega nacionalnega in jezikovnega gibanja	43
Hack4climate: Odpadna hrana	47
Geografska praksa	49
Terenski seminar "Share your Soils" v Španiji	52
KOMPAS V ROKE IN ...	
Sardinija med valovi pandemije	55
ZABAVA	
Krizni jezikovni priročnik za terenske vaje na etnično mešanih območjih	59
Memes	60
Velika geografska križanka	62

GEOmix, Glasilo Društva mladih geografov Slovenije, letnik 28, številka 2, december 2021

ISSN: 1580-6987

E-pošta: geomix@dmgs.si

Naslov: DMGS – GEOmix, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana

Odgovorni urednik: Jakob Jugovic

Uredniški odbor: Klemen Baronik, Rok Brišnik, Snežna Dakskobler, Anja Jerina, Jakob Jugovic, Matej Knez, Urša Kosmač, Polona Zakrajšek

Oblikovanje in računalniški prelom: Rok Brišnik

Lektoriranje: Anja Jerina, Urša Kosmač, Miha Sever, Ana Marija Jevšenak

Avtorji besedil: Klemen Baronik, Urh Ferlež, Neža Jenko, Larisa Kosi, Jon Košir, Matej Knez, Matej Logar, Teja Medvešek Rován, Neža Mihečič, Miha Sever, Sašo Stefanovski, Job Stopar, Jernej Zupančič

Fotografija na naslovnici: Karmen Zalokar

Fotografija sredice: Karmen Zalokar

Tisk: PRIMA IP d.o.o.

Naklada: 320 izvodov

Prispevki v GEOmixu niso honorirani. V kolikor želijo avtorji prispevkov v GEOmixu članek objaviti v drugi publikaciji, naj se pred tem posvetujejo z uredništvom GEOmixa.

BESEDA PREDSEDNIKA

Drage kolegice, dragi kolegi,

decembrska številka GEOmixa lepo zaključuje leto 2021, ki je bilo za Dmgs Egea Ljubljana nadvse uspešno. Realizirali smo vse ključne točke začrtanega letnega delovnega načrta in s tem poskrbeli, da društvene dejavnosti ostajajo prisotne in še naprej bogatijo geografsko obštudijsko življenje. Nočem, da ta nagovor postane suhoparno poročilo dogodkov, a želim vseeno izpostaviti nekaj ključnih točk društvenega dogajanja: potopisno predavanje o Maldivih, okrogla miza z naslovom »Jedrska dilema energetske prihodnosti Slovenije«, vzpostavitev društvene spletne strani, geografski raziskovalni tabor v Kočevju, pogozdovalna akcija, dan geografskih informacijskih sistemov in seveda dve številki te revije. Leto je bilo torej pestro in potrudili se bomo, da s takim načinom dela nadaljujemo tudi v letu 2022. Ker čas teče, bo prihajajoče leto tudi leto izvolitve novega upravnega odbora društva, zato že sedaj k razmisleku vabim vse, ki želite aktivneje pripomoči k delovanju društva. O tem bo sicer več govora v naslednji številki GEOmixa, zato zaenkrat ostanimo pri tej, ki je predvsem družbenogeografsko obarvana. Uredniškemu odboru se zahvaljujem za kakovostno opravljeno delo. Rezultat tega je še ena dovršena številka te študentske revije, s katero se težko kosa velika večina študentskih društev Filozofske fakultete UL. Z ozirom na to vsem želim kar se da prijetno branje!

**Tim Gregorčič, predsednik Dmgs
Egea Ljubljana**

PRAZNIČNO VOŠČILO

Kot ni trga brez lipe, tudi ni urednika brez ekipe. Letošnje leto tako želje in voščila delim skupaj z uredništvom in upravnim odborom. Naj vas GEMix razvaja tudi v novem letu.
(Jakob)

Spoštovani geografi in geografinje, Želimo vam prijetne in mirne praznične dni, v prihajajočem letu pa veliko zdravja in moči za doseganje novih uspehov in izzivov ter, da na vseh geografskih poteh, ki vodijo do uresničitve vaših ciljev, ne pozabite biti srečni.
(Matej)

Veselé Vánoce in srečno novo leto! Tudi če je za faks precej dela, pozdravi soseda, spij jutranjo kavo z očetom in prisedi k babici, da ti (ponovno) pove tisto prigodo iz otroštva. Če pa se počutiš izgubljenega, nič ne de. Geograf ni nikoli izgubljen, samo malo naokrog raziskuje. :)
(Polona)

Dragi bralci in bralke. Želim vam prijetne, mirne in vesele praznične dni. Naj bodo prihajajoči meseci tako beli kot so bili lansko zimo. Upam, da so se vaše lanskoletne zaobljube izpolnile ter da bodo nove še bolj kreativne. Tokratna številka revije je obarvana v luči Etnij, zato vam lepe praznike z moje strani zaželim še tako: Frohe Weihnachten und ein glückliches neues Jahr.
(Rok)

V naslednjem letu si želim, da bi vsi skupaj bili bolj pozorni na malenkosti. Ker tiste majhne stvari sploh niso majhne – ampak največje. Naj naslednje leto končno spet poletimo v svet, v neznano, naj raziskujemo s smehom, naj nas vodi srce.
(Anja)

Naj v novem letu meje ostanejo odprte, GIKL poln frustriranih študentov, ki skušajo odpraviti rdeč klicaj, prijetno nabit Foerster pa ne le oddaljen spomin.
(Job)

Naj mala zadovoljstva postanejo velika in vse skrbi naj zamenja sreča tiha. Naj bo leto 2022 srečno, zdravo in z ljubeznijo bogato.
(Sara)

Srečne praznike v dobri družbi in novo leto polno uspehov!
(Polona Karin)

Bon nâdal e bunis fiestis!

Da bi iz topline polnih božičnih praznikov skočili v novo leto polni zagona po novih dogodivščinah in pridobivanju/dokazovanju znanja na faksu. Ob vsem tem pa naj vam ne zmanjka dobre volje, ljubezni in sreče!

(Snežna)

Nasmeh je najlepši božični okrasek. Z njim si lahko okrašen/a čez celo prihajajoče novo leto.

(Barbara)

Naj bo leto 2022 tisto leto, po katerem novoletne zaobljube ne bodo več potrebne.

Zajemite ga z veliko žlico in za sabo puščajte sledi, ki naj bodo odsev jasno in uspešno prehojene poti.

(Tim)

Naj bo naslednje leto iskriivo, polno lepih spominov, dobrih ljudi in uspehov. Naj ne zmanjka dobre volje in naj bo to božično veselje šele začetek tistega, ki prihaja v 2022!

(Urša)

Naj bo prihajajoče leto polno sreče in uspehov, ter geografskih dogodivščin, tudi izven predavalnic!

(Taja)

Še eno leto je naokrog in ostali nismo praznih rok. Imamo geografsko znanje, za nekatere so to sanje. Ta pesem je mogoče kratka, kot v živo predavanja lanska.

Da zaključim, želim vam leto uspešno, naj bo smešno in pregrešno!

Srečno 2022!

(Neža)

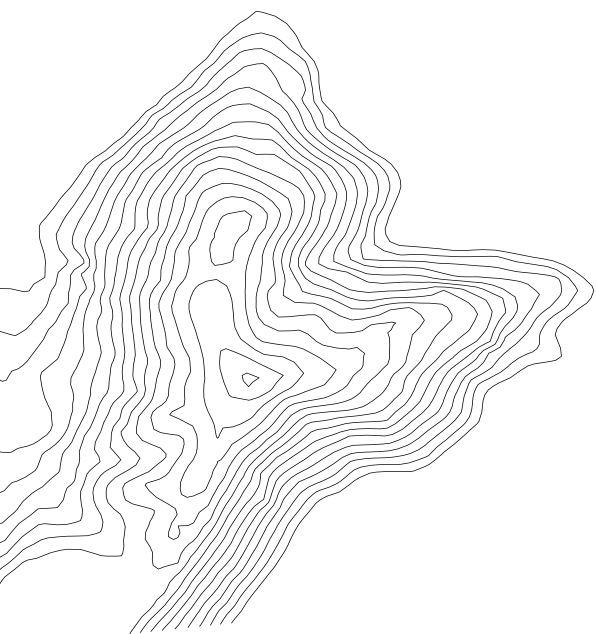
DMGS KOTIČEK

egea
ljubljana

	AKTIVNOSTI	TERMIN
IZVEDENO	22. Geografski raziskovalni tabor: Kočevje (Inovativnost v objemu gozdov)	7.–19. julij 2021
	38. Občni zbor	3. november 2021
	Pogozdovalna akcija	6. november 2021
	Dan geografskih informacijskih sistemov	17. november 2021
	Spletno potopisno predavanje: S kolesom v Pariz	7. december 2021
NAČRTOVANO	DMGS Sredini večeri	december 2021
	Božična akcija »Secret Santa«	december 2021
	Potopisno predavanje v sodelovanju z LGD	februar 2022
	Slovenski vikend	februar 2022
	DMGS Sredini večeri	marec, april 2022
	Geografski zajtrk	marec 2022
	BIO-GEO tabor	april 2022
	Geografski piknik	maj 2022
	Geografska ekskurzija	julij 2022

Ste vedeli, da v italijanski deželi Molise biva hrvaška etnična manjšina (Moliški hrvati), ki se je tja naselila v 15. stoletju? Skupnost šteje okoli 4.000 ljudi.

EGEA KOTIČEK

European Geography Association for students and Young Geographers

Spletna stran: egea.eu

DMGS EGEA Ljubljana je del združenja EGEA (European Geography Association for Students and Young Geographers). Kot član/ica DMGS-ja se lahko udeležiš vseh mednarodnih aktivnosti, ki jih organizirajo geografski kolegi po vsej Evropi.

S kakršnimikoli idejami glede izmenjav, dogodkov ali vprašanji se lahko vedno obrneš na odgovorna ministra za zunanje zadeve: Nežo Mihelčič, CP1 (neza.mihelcic1@gmail.com) in Joba Stoparja, CP2 (job.stopar@gmail.com).

Letošnje študijsko leto imamo eno predstavnico z uradno funkcijo v EGEl: Vanjo Dobrijević kot regionalno asistentko za evromediteransko regijo. Ostali ste vabljeni v ekipe, ki skrbijo za boljše delovanje in razvoj naše organizacije, kjer boste pridobili številne spretnosti in kompetence. Spodaj so našteje ekipe, h katerim se lahko pridružite in njihovi kontakti:

- »The European Geographer«; european.geographer@egea.eu – pomoč pri objavljanju revije »European Geographer«,
- »Events Team«; events@egea.eu – širjenje znanja kako organizirati kvalitetne dogodke,
- »Finance Team«; finance@egea.eu – zbiranje finančnih sredstev in iskanje sponzorstva za EGEO,
- »Green Team«; green@egea.eu – okoljevarstvo in trajnostnost,
- »Media Team«; media@egea.eu – družabni mediji,
- »Science Team«; science@egea.eu – krepitev znanstvene dejavnosti v EGEl,
- »Technical Support Team«; technicalsupport@egea.eu – upravljanje spletne strani in informacijskih sistemov.

Na seznamu so napisane izvedene aktivnosti in še nekaj dogodkov, ki so načrtovani. Novice o prihajajočih dogodkih lahko spremljaš na FB skupini DMGS EGEA Ljubljana, pridružiš se lahko tudi FB skupini »EGEA Official Group«, prav tako pa spremljaj e-mail sporočila, ki jih prejemaš kot član društva.

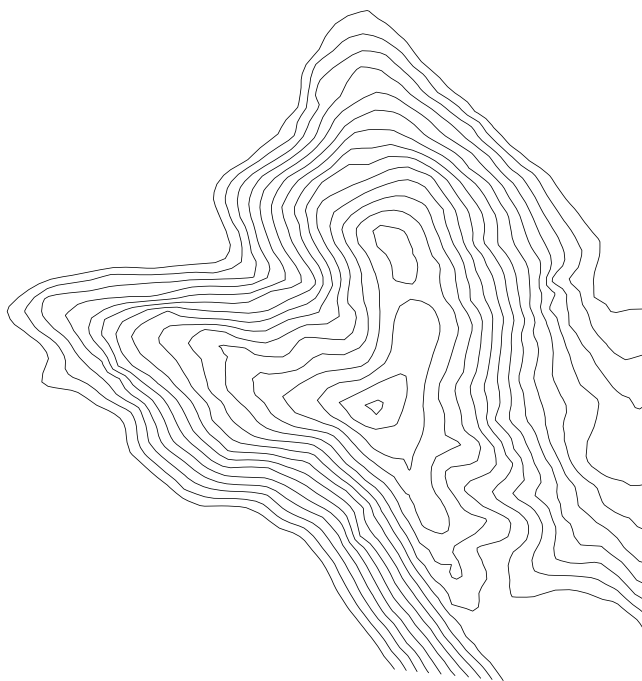

Slika 1: EGEA Board 2021/2022.

	TERMIN	AKTIVNOSTI
IZVEDENO	11.–21. maj	»CP Training Spring Edition«, spletni dogodek
	28. maj	»2020 Earthquakes in Croatia: Background, Effects and Consequences«, EGEA Zagreb, spletni dogodek
	26. junij–4. julij	»Online Summer Organisation and Strategy Meeting«
	1. julij	»FunFair«, EGEA Münster, spletni dogodek
	13.–15. avgust	»Baltic Weekend Lithuanian Edition 4.0«, EGEA Vilnius, Birštonas, Litva
	13.–15. avgust	»Summer Carpathians 2021«, EGEA Lviv, Borzava, Ukrajina
	27.–30. avgust	»TTTTTT«, EGEA Osnabrück, Tevtoburški gozd, Nemčija
	9. september	»Protection and selfprotection in case of disasters«, EGEA Skopje, spletni dogodek
	13.–18. september	»Annual Congress 2021, Mapping the Future«, spletni dogodek
	15.–21. november	»Geography Awareness Week«, spletni dogodki
NAČRTOVANO	9.–12. december	»Winter Organisation and Strategy Meeting«, EGEA Ljubljana, Ljubljana, Slovenija
	30. december–2. januar	»New Year's Event 2022: The Global Edition«, EGEA Leuven, Bekkevoort, Belgija
	28. marec – 2. april	WRC 2022 – Kongres zahodne regije, EGEA Osnabrück in EGEA Hannover, Damme, Nemčija

Ste vedeli, da Komi, uralska manjšina, ki živi na severovzhodu evropske Rusije, govori komijsščino, ki sodi v ugrofinsko jezikovno skupino? Veliko Komov se ukvarja z vzrejo severnih jelenov, lovom in ribolovom. Od 14. stoletja dalje pripadajo ruski pravoslavni cerkvi.

Ste vedeli, da je v Rusiji okoli 193 etničnih manjšin?

LGD KOTIČEK

Ljubljansko geografsko društvo (LGD) je največje geografsko društvo v Sloveniji, saj šteje okrog 200 članov – tako geografov kot ljubiteljev geografije, pretežno iz osrednje Slovenije. Pod tem imenom in v obstoječi organizacijski obliki deluje že vse od leta 1984, njegove korenine pa segajo v daljno leto 1922, ko je bil ustanovljen njegov predhodnik, Geografsko društvo Slovenije. LGD je tesno povezan tudi z Društvom mladih geografov Slovenije: leta 1988 je bila znotraj LGD-ja namreč ustanovljena študentska sekcija, ki se je »osamosvojila« deset let pozneje, društvu pa sta vse do danes ohranili zgledno raven medsebojnega sodelovanja.

V LGD-ju organiziramo številne dejavnosti, kot so:

- strokovne ekskurzije po Sloveniji in sosednjih pokrajinah,
- pohodne ekskurzije,
- kratke ekskurzije po Ljubljani in njeni okolici,
- geografski večeri,
- potopisna predavanja,
- fotografske delavnice in
- izdajanje knjižnih vodnikov po Sloveniji in tujih deželah.

V letu 2021 smo kljub nevhvaležni epidemiološki sliki uspeli izvesti 22 ekskurzij in predavanj. Zlasti slednja so bila zaradi vzporednega spletnega prenosa izjemno dobro obiskana – tako si je izreden geografski večer o snežnih plazovih ogledalo več kot 400 ljudi. S predavanjem o popotni fotografiji smo sodelovali tudi na prireditvi Noč geografije. Prav tako smo ponosni na uspešno zaključeno prvo generacijo pohodnih ekskurzij (2016–2021), katere traso smo sklenili po 25 etapah, okrog 400 prehojenih kilometrih in skupno 184 udeležencih.

V letu 2022 načrtujemo **več kot 25 dogodkov**, na katere ste toplo vabljeni tudi študenti geografije. Udeležba na geografskih večerih in potopisnih predavanjih je seveda brezplačna, ekskurzij in fotodelavnic pa se študenti lahko udeležite po članski (znižani) ceni. Na strokovnih ekskurzijah po Sloveniji je za člane DMGS na voljo **pet mest po dodatno znižani ceni deset evrov!**

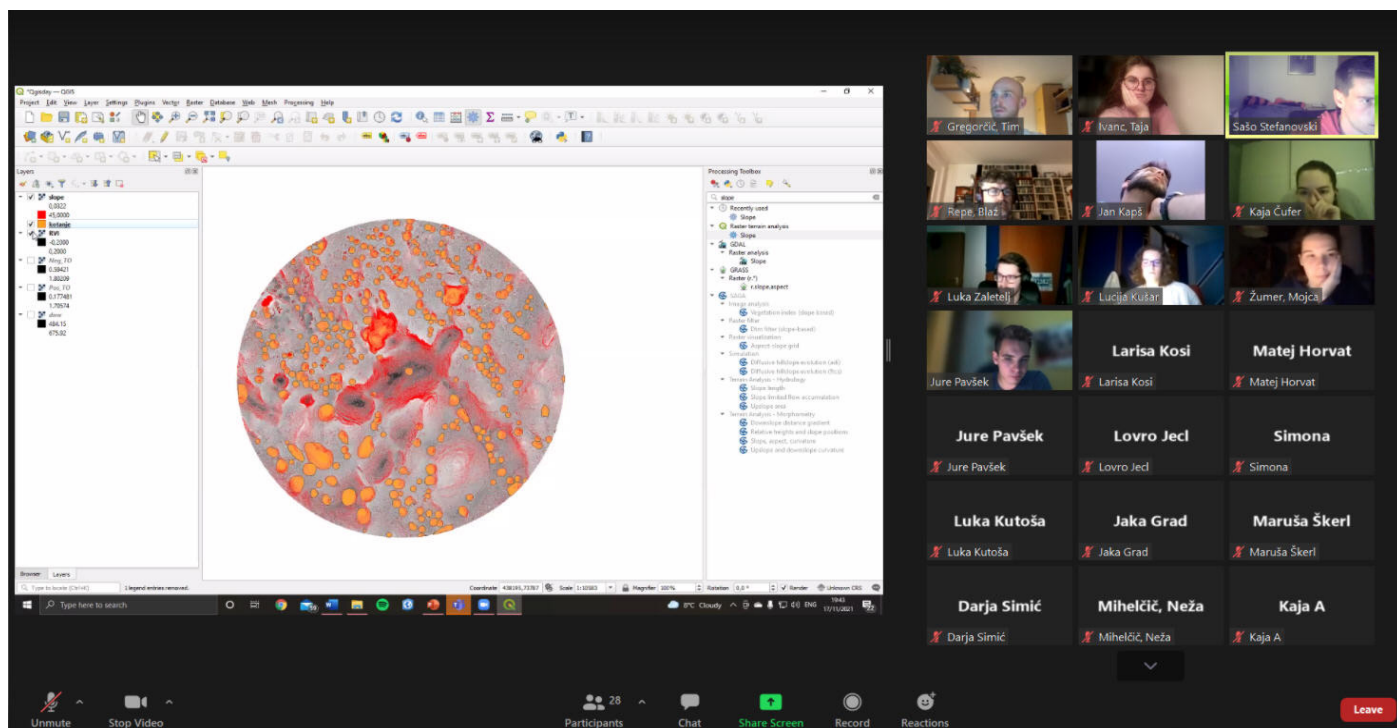

Obenem vas vabimo, da se ob zaključku študija včlanite v društvo in s tem ohranjate stik z geografskimi krogi. Študenti, diplomanti in magistranti geografije, ki ste to postali v tekočem ali lanskem študijskem letu, lahko ob včlanjenju koristite 50-odstotni popust. **Za vas je tako članarina za prvo leto samo 14,5 €.** Članstvo v LGD vam poleg nižje cene udeležbe na dogodkih prinaša tudi prejemanje revije Geografski obzornik in brezplačen izvod knjižnega vodnika po Sloveniji!

Obrazec za včlanitev in več informacij o delovanju društva najdete na naši spletni strani. Spremljate nas lahko tudi na Facebooku in Twitterju.

Slika 1: Ekskurzija po Ljubljani (foto: Špela Čonč).

Slika 1: Udeleženci spletne delavnice QGIS.

GIS DAN 2021

Mednarodni GIS DAY, ki ga na pobudo podjetja ESRI v sklopu »Geography awareness tedna« po svetu obeležujejo že od leta 1999, smo v Društvu mladih geografov Slovenije tudi letos »praznovali« s spletno delavnico. Delavnica je bila kot vsako leto do zdaj izobraževalno obarvana in študentje smo lahko svoje geoinformacijsko znanje razširili še onkraj vsebin, ki so del rednega študijskega procesa.

Namen letošnje delavnice, ki je potekala v sredo 17. 11. 2021, je bilo tako spoznavanje z osnovami uporabe programske opreme QGIS. Gre za prosto dostopen in odprtokoden geoinformacijski sistem, ki deluje zelo podobno kot ArcMap, s katerim se študentje spoznavamo tekom študija. Program omogoča prikazovanje tako vektorskih kot tudi rastrskih podatkovnih slojev, omogoča integracijo drugih odprtokodnih GIS orodij (SAGA, GDAL itd.) ter ima možnost vtičnikov, ki služijo kot programske razširitve. Kot privzeti jezik program sicer ponuja slovenščino, a je zaradi morebitnega iskanja pomoči in nasvetov o delovanju aplikacije boljše uporabljati angleščino.

Na začetku nam je Sašo Stefanovski, ki je vodil delavnico, razložil nekaj osnovnih teoretičnih vsebin, na podlagi katerih deluje prikazovanje podatkov. Tako smo spoznali metodo Red relief image map (RRIM), ki se uporablja za prikazovanje površja. Ta način prikazovanja omogoča hkratno prikazovanje konveksnosti, konkavnosti in naklona površja. Zelo veliko vlogo pri samem načinu prikazovanja s to metodo pa predstavljajo zvezne barvne lestvice.

Med praktičnim delom delavnice smo tako udeleženci pod Saševim vodstvom korak za korakom spoznavali postopke za prikaz površja z metodo RRIM. Prikazovali smo območje Postojnske gmajne, ki se nahaja nad postojnskim jamskim sistemom, kjer so se zaradi podzemnih tokov izoblikovale udornice. Vsak izmed udeležencev je lahko izdelal svojo karto kotanj na tem območju ali le spremljal postopek in se potem kasneje sam preizkusil v njeni izdelavi. Ogledali smo si tudi možnost dodajanja novega vtičnika v program. Vtičnik QField uporabniku omogoča, da na računalniku kartira in uredi podatke ter jih nato prenese na telefon v istoimensko aplikacijo, kjer jih lahko ureja na terenu.

V dobri uri smo tako spoznali nekaj novih metod

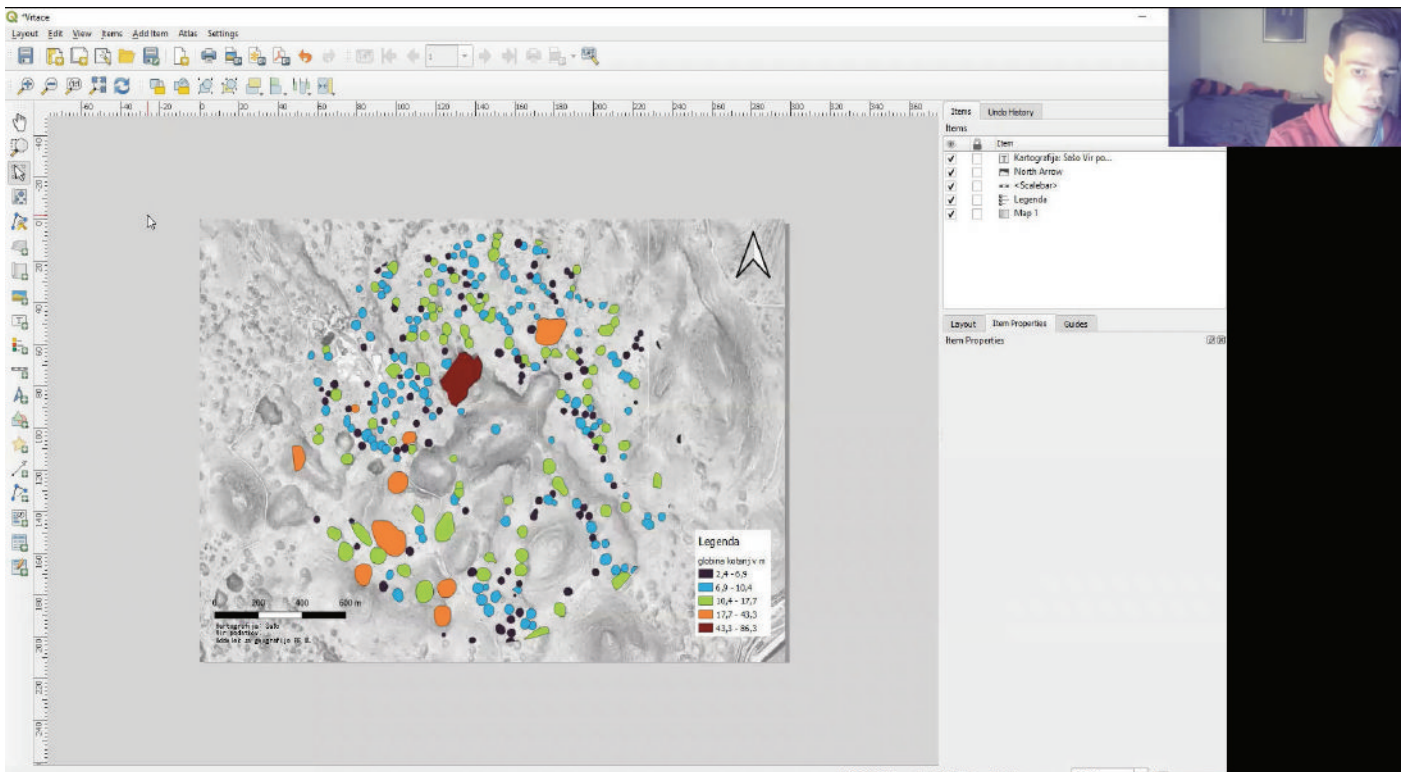

dela in pridobili nove iztočnice ter znanja za nadaljnje samostojno raziskovanje programa QGIS. Dodatna izobraževanja na področju geoinformacijskih sistemov so zelo dobrodošla, številčnost udeležbe na delavnici pa kaže, da se študentje in profesorji zavedamo pomembnosti pridobivanja novih znanj in dodatnih izkušenj na področju geoinformacijskih sistemov.

Larisa Kosi
larisa.kosi@gmail.com

Ste vedeli, da se Bušmani, nomadsko ljudstvo, ki živi na obrobju puščave Kalahari v Namibiji, Bocvani in Južni Afriki, po puščavi sprehajajo v iskanju jagodičevja, korenin in živali. Povprečen Bušman je visok nekaj več kot 1,5 metra.

Ste vedeli, da prebiva na severozahodu Kitajske turška etnična manjšina Ujgurov? Njihovo število žal vpada (ujgurski genocid), saj so muslimanske veroizpovedi.

Slika 2: Končni izdelek delavnice – karta kotanj glede na njihovo globino.

Slika 1: Udeleženci geografskega tabora v Kočevju (foto: Tim Gregorčič).

22. GEOGRAFSKI RAZISKOVALNI TABOR KOČEVSKO

Kdaj: 9. 7.–17. 7. 2021

Kje: Kočevje

Kdo: 24 članov DMGS

Po zasavskem geografskem taboru iz leta 2018 je organizatorjem ponovno uspelo organizirati poletni geografski tabor. Letošnji se je odvijal med 9. in 17. julijem 2021 v Kočevju. Udeležilo se ga je 18 študentov, od tega so bili štirje bruci. Cilj geografskih taborov je druženje geografov, kar se je letos še posebno izkazalo, saj je bil tabor prvo večje skupno druženje geografov po epidemiji. Poleg tega na geografskih taborih raziskujemo tako fizične kot družbenogeografske značilnosti in ustvarjamo v različnih delavnicah.

Prvi dan geografskega raziskovalnega tabora je bil namenjen fizičnogeografski ekskurziji. Za razliko od preteklih taborov, letošnje ekskurzije ni vodil profesor, temveč starejši študentje geografije. Tako sta nas po Kočevskem vodila Sašo Stefanovski in Gal Hočevar. Dopoldne smo se podali na grad Fridrihštajn, sicer ostanek gradu nad Kočevjem, ki ga je v 15. stoletju zgradil Friderik Celjski. Z gradu se nam je odprl pogled na mesto Kočevje. Po ogledu

smo se odpravili do Koblarjeve jame v bližini kraja Koblarji pri Kočevju. Ker se je do takrat že pošteno segrelo, je bil obisk jame več kot dobrodošel za ohladitev. Zatem smo se odpeljali v neposredno bližino reke Kolpe in se sprehodili po robu razgledne stene nad njenim kanjonom. Ekskurzijo smo zaključili s kopanjem v Kočevskem jezeru.

Drugi dan geografskega raziskovalnega tabora je bil namenjen družbenogeografski ekskurziji. V sklopu ekskurzije smo obiskali turistično informacijski center Kočevsko, kjer nam je župan dr. Prebilič predstavil izzive največje občine v Sloveniji. Ogladali smo si Pokrajinski muzej Kočevje, kjer smo si ogledali kratek film o Kočevskem in sami zgodovini tega območja. Po ogledu smo se sprehodili še skozi razstavo znotraj muzeja. Tokrat smo ohladitev našli v neposredni bližini vasi Fara v osvežujoči Kolpi.

Po dveh ekskurzijah smo se po skupinah zakopali v delavnice. Na letošnjem taboru je bilo pet

različnih delavnic: **Sobivanje človeka in velikih zveri na Kočevskem, Družbenogeografska rekonstrukcija poselitve in prometne mreže, Mestni toplotni otok Kočevje, Dnevna mobilnost prebivalcev občine Kočevje ter Velikopovršinske motnje gozda.** Cilj **prve delavnice** je bilo raziskovanje dveh glavnih vidikov prisotnosti zveri na območju Kočevja. Študentje so sprva ugotavljali ekosistemsko vlogo zveri in razloge za zaščito, v nadaljevanju pa so z anketiranjem in intervjuji preverjali, kako prisotnost velikih zveri vpliva na vsakdanje življenje tamkajšnjega prebivalstva. Tako so našli območja in aktivnosti, kjer prihaja do konfliktov.

Slika 2: Predavanje o zvereh (foto: Tim Gregorčič).

Pri **drugi delavnici** so študenti sprva identificirali območja nekdanje poselitve na območju Kočevskega Roga. V nadaljevanju so poskušali razložiti vpliv geomorfoloških značilnosti na poselitev v preteklosti. Pri identifikaciji območij so si pomagali z GIS orodji. Končni rezultat je bila prostorska analiza povezanosti med nekdanjimi naselji in potencialnimi vodnimi viri v opisni, tabelarni ter kartografski obliki.

V **tretji delavnici** sem tudi sam sodeloval. Naravnana je bila fizičnogeografsko, saj smo se ukvarjali s proučevanjem lokalne klime na območju Kočevja. V začetku smo analizirali vremenske podatke za območje Kočevja. Pridobili smo uradne podatke s strani ARSO vremenske postaje, ki je locirana na severozahodnem delu Kočevja. Uporabili smo tudi podatke treh amaterskih vremenskih postaj v Kočevju in njegovi neposredni bližini.

Poleg tega smo v Kočevju in njegovi neposredni okolici postavili še šest termometrov, ki so beležili temperaturo v petminutnih intervalih. Tekom tabora smo en večer izvajali tudi t. i. »maršrutne meritve«. Na zunanje desno ogledalo avtomobila smo pritrdili temperaturni senzor, se nato z avtom vozili po kočevskih ulicah in merili temperaturo na posameznih lokacijah. Z vsemi pridobljenimi podatki smo izdelali kartografski prikaz izmerjenih temperatur. Tako smo ugotovili, katera lokalna podnebna območja so hladnejša oziroma toplejša.

Na **četrti delavnici** smo se osredotočili na proučevanje dnevne mobilnosti v kočevski občini. Študentje so izvedli in analizirali ankete o gibanju lokalnega prebivalstva. Pozorni so bili predvsem na funkcije, ki so prisotne v Kočevju, in vlogo Kočevja v sistemu centralnih naselij v Sloveniji. Opravljene ankete so analizirali in kartografsko prikazali rezultate raziskave.

Na **zadnji delavnici** smo proučili dve različni gozdni območji. Študentje so ugotavljali vpliv vetroloma in žledoloma na drevesa, prst in mikroklimo. Pozorni so bili tudi na razlike, predvsem v stanju obnove gozda in poškodovanosti drevja. Njihovo delo je bilo sprva računalniško, saj so s pomočjo LIDAR posnetkov pregledali celotno območje, nato so opravili še terenski pregled. Na samem območju so ocenili tudi poškodovanost drevja in prisotnost tujerodnih vrst.

Delavnice so se odvijale tekom dneva, večeri pa so bili rezervirani za zabavo in druženje. Tako smo spremljali nogometno tekmo, imeli BDC-party,

Slika 3: Organizatorji tabora (foto: Tim Gregorčič).

Drobtinice

igrali odbojko, nogomet in podobno. Dnevi so hitro minili in napočil je zadnji dan, ko je sledila predstavitev rezultatov našega raziskovanja. Tako smo se odpravili v turistično informacijski center Kočevsko z namenom predstavitve naših izsledkov iz delavnic občinstvu. Na žalost je bila ura takšna, da je bila večina prebivalstva v službah in tako smo sami sebi predstavili svoje ugotovitve. Kljub vsemu se je tudi to izkazalo za dobro, saj se med skupinami nismo veliko pogovarjali o ugotovitvah. S tem se je naš poletni geografski tabor zaključil.

Poletni geografski tabori so vedno zanimivi, saj se na njih raziskuje, kar je ena od glavnih nalog geografa. Letošnjega smo vsi nestrpnost pričakovali, saj nam razmere med študijskim letom niso dopuščale študija v predavalnicah, prav tako je izostalo terensko delo. Poleg tega se na taborih naučimo marsikatero novo stvar, ki nam je lahko v veliko pomoč pri študiju geografije. Tako kot vsi prejšnji, nam bo tudi letošnji ostal v lepem spominu.

Matej Knez
matejknez52@gmail.com

Najbolj poučni in kreativni rezultati tabora:

- "Kaj je to brezstropa jama? Jama brez stropa."
- "Voda penetrira."
- Matej: "Beloruska liga med Covidom ni igrala, moja mama pa tudi ne ..."
- Pride Gal, mu povemo, da si je Tim zvil gleženj in Lovro: "Gal je bergdoktor."
- "Uuu, dons sm se pa neki nauču."
- "Menda je to namen tega tedna."
- "Žingu ringu, huba buba, čupa čups, žizu, rižu."
- Klemen: "Ma meni je to pivo pregrenko."
- Domen: "Tudi življenje je pa še vedno živo."
- "Tako pravijo ... hrana je delo."

Slika 4: Fizičnogeografska ekskurzija (foto: Tim Gregorčič).

Slika 5: Udeleženci v Pokrajinskem muzeju Kočevje (foto: Neža Mišelčič).

Slika 6: Na poti v Koblarjevo jama (foto: Tim Gregorčič).

Slika 1: Udeleženci Baltskega vikenda (foto: EGEA Vilnius).

BALTSKI VIKEND LITHUANIAN EDITION 4.0

Kdaj: 13. 8.–15. 8. 2021

Kje: Birštonas, Litva

Kdo: Neža Mihelčič, Job Stopar, Lovro Jecel

V četrtek, 12. 8. 2021, smo z Jobom in Lovrom v jutranjih urah iz Trevisa odleteli v našo prvo Baltsko državo, v Latvijo. Na letališču v Rigi nas je pričakalo tipično vetrovno, oblačno baltsko vreme. Prosto dopoldne smo izkoristili za odkrivanje starega mestnega središča, ki je uvrščen v Unescovo dediščino. Po kosilu sva z Lovrom odšla na avtobus, ki naju je odpeljal do glavnega mesta Litve. V Vilni naju je toplo sprejel geograf Kristis. Spala sva v njegovem stanovanju v blokovskem naselju, ki je dajal pravi sovjetski občutek. Ker si je Job že prej rezerviral hostel v Rigi, se nam je pridružil naslednji dan. Ko smo ga v petek z avtom pobrali na glavni avtobusni postaji, se je baltski vikend lahko uradno pričel.

Petek, 13. 8. 2021

Na poti do kampa v kraju Birštonas, kjer smo spali, smo poslušali litvansko glasbo in se ustavili pri Kristisovih starih starših, kjer smo poskusili odličen domač kompot iz buč in kutin ter kibinai (pecivo polnjeno z mesom, podobno bureku).

Vikend smo preživeli v družbi štirih Estoncev in desetih Litvancev v regijskem parku, ob meandrih reke Nemen (Regional Park Nemunas Loops). Spali smo v majhnih lesenih hiškah v kampu mesta Birštonas, ki je znano po številnih izviri mineralne vode. Po namestitvi v hiškah smo se odpravili na daljši sprehod po mestu, kjer smo poskusili mineralno vodo. Mislim, da voda ni bila vseč nikomur, saj je zaradi velike vsebnosti železa imela kovinsko-slan okus. Pot smo nadaljevali po starejši rečni terasi in prišli do razglednega stolpa,

Slika 2: Na razglednem stolpu. V ozadju je reka Nemen. (foto: Lovro Jecel).

kjer se nam je na vrhu odprl pogled na ogromne meandre reke Nemen in na ravnino, ki je nastala kot posledica poledenitve. Ko smo se vrnili v kamp, smo se kot tipični Slovenci seveda morali iti kopat v bližnje jezero, ki je bilo ravno prave temperature, da smo se osvežili za večerjo. Po njej smo imeli čas za druženje in spoznavanje ostalih udeležencev. Utrujeni od vseh vtisov smo v trenutku zaspali.

Sobota, 14. 8. 2021

V soboto smo pojedli zajtrk in se odpravili k reki Verkne, ki je pritok Nemena. V enem od športnih centrov smo si izposodili kajake in odšli na reko, brez védenja kaj vse nas čaka. Pred nami je bilo dvanajst kilometrov veslanja, za katere smo mislili, da bodo mačji kašelj. Po prvih 100 metrih se je že začela »jungla« in meandri, ki jim ni bilo konca. Nekateri deli reke so bili tako ozki in zaraščeni, da je lahko šel le en kajak čez tisti del. Med potjo so bila v strugi podrtá drevesa in veje, v katere si se lahko hitro zataknil, če nisi bil dovolj spreten. Ko smo mislili, da nas nič ne more več presenetiti, zagledamo most, ki smo ga lahko prečkali le tako, da smo se ulegli v kajak in upali, da nas bo tok odnesel v pravo smer. Bilo je zelo zabavno in zdi se mi, da v življenju še nisem videla toliko meandrov kot takrat.

Slika 3: Litvanska »jungla« (foto: Job Stopar).

Po vrnitvi v kamp se je popoldne naenkrat prevesilo v litvanski večer. Poskusili smo sūris (sir), na katerega se namaže med, različne vrste salam, ki se jih jé z rženim kruhom ter piščančje želodce. Za sladico smo imeli nekakšno vrsto torte (šakotis), ki je narejena iz masla, jajc in moke, vendar ima zaradi načina peke nekoliko neobičajno obliko ter še skruzdėlynas, ki je krhko pecivo polito z medom in makom. Poskusili smo tudi litvansko pivo, vino

z okusom češenj in različne vrste žganih pijač. Ko se je večerja v trebuhih malo polegla, nas je Kristis naučil dva litvanska plesa, pri katerih moraš biti zelo poskočen.

Slika 4: Tipična litvanska hrana in pijača (foto: Job Stopar).

Slika 5: Hladna juha iz pese (šaltibarščiai) (foto: Job Stopar).

Nedelja, 15. 8. 2021

V nedeljo so nam za zajtrk pripravili hladno juho iz pese (šaltibarščiai), ki je imela zanimiv svež okus, poleg juhe pa so nam postregli še s pečenim krompirjem. Nato je prišel čas pakiranja in poslavljanja z Estonci, ker so že odhajali, saj so imeli pred sabo dolgo pot. Na poti nazaj do Vilne smo se ustavili v mestu Trakai, kjer smo se sprehodili do otoškega gradu Trakai. Popoldne so nam razkazali Vilno, ki nas je zelo navdušila. Tudi tukaj je pod Unescovo zaščito stari del mesta. Sprehodili smo se do Gediminovega stolpa, od koder smo imeli lep razgled na celotno mesto.

Ponedeljek, 16. 8. 2021

V ponedeljek dopoldne sva z Lovrom odšla nazaj v Rigo, Job pa je ostal v Litvi še nekaj dni s starši. V mestu sva se sprehodila čez tržnico, ki je locirana v starih nemških hangarjih za cepeline in nato pot nadaljevala na razgledno ploščad. Ploščad se nahaja v stavbi latvijske akademije znanosti, ki je zgrajena v sovjetskem stilu.

Torek, 17. 8. 2021

Ker sva imela v torek šele ob sedmih zvečer letalo za vrnitev, sva se odločila, da dan izkoristiva za obisk nacionalnega parka Kemeru in Baltskega morja. Z vlakom sva se odpeljala do postaje Kemeru, kjer naju je pričakalo zelo deževno vreme. Zaradi slabega vremena žal niso izposojali koles, zato sva se odločila, da greva teh nekaj kilometrov do parka peš. Pot je nekaj časa vodila ob pokopališču, na katerem je bilo iz nagrobnikov razvidno, da je bilo pokopanih veliko ljudi ruske narodnosti. Nenadoma, ko prideš iz gozda, se pokrajina odpre in zagledaš barje. V parku sva naredila večjo krožno pot, ker je zelo deževalo, nisva videla nobene živali. Vseeno sva bila navdušena nad velikostjo barja, ker je bilo teh majhnih šotnih jezer ogromno!

Slika 6: Nacionalni park Kemeru (foto: Lovro Jecl).

Ob vračanju sva se z vlakom ustavila v kraju Jūrmala in se sprehodila do peščne obale. Šele ko si tam ob morju, se dejansko zaveš, kako velik je Riški zaliv. V mestu sva se ustavila v gruzijski restavraciji, se najedla in se premočena vrnila v Rigo, kjer sva vzela svojo prtljago in se odpravila z mestnim avtobusom do letališča. Tako se je zaključil naš prvi baltski vikend, ki verjetno ne bo zadnji.

Neža Mihelčič
neza.mihelcic1@gmail.com

Ste vedeli, da Aboridžini predstavljajo 3,3 % avstralskega prebivalstva?

Ste vedeli, da Baski živijo v Pirenejskem gorovju med Španijo in Francijo. Njihov jezik ni povezan z nobenim drugim jezikom na svetu.

Slika 1: Ko smo bili še suhi in polni energije (foto: Angelina Böckenkamp).

TREMENDOUS TEUTO TRAILS TWENTY TWENTYONE

Kdaj: 27. 8.–30. 8. 2021

Kje: Tevtoburški gozd, Spodnja Saška, Nemčija

Kdo: Job Stopar

Cena: 40 €

Organizator: EGEA Osnabrück

Im Zug nach Osnabrück

Prava EGEA avantura se je začela že dvanajst ur pred začetkom dogodka, ko sem se vkrcal na prvega izmed šestih vlakov, ki me je iz Kranja popeljal v majhno mestece Lengerich, ki leži na meji med zveznima državama Severnim Porenjem-Vestfalijo in Spodnjo Saško. Šest vlakov, šest zamud in pet zanimivih postankov. Deževni Beljak, večerni Salzburg, polnočno raziskovanje Münchna, jutranje kaotično iskanje nadomestnega vlaka v Kölnu in spotoma ogled znamenite katedrale ter končno »currywurst« v prelepem Münstru, vse v ritmihi himne dogodka »Im Zug nach Osnabrück«. Sredi petkovega popoldneva se nas je nekaj več kot 20 udeležencev že tretjega tradicionalnega pohodniškega dogodka TTT (Tremendous Teuto Trails) začelo zbirati na skoraj zapuščenih železniških postajah sredi valovitih gričev Tevtoburškega gozda, kjer se dogodek odvija vsako leto. Oprtani z gromozanskimi nahrbtniki smo prišli iz skoraj vseh koncev germanske Evrope (sam sem bil namreč

edini negermanski udeleženelec) – od Züricha do Brugga in Utrechta, pa vseh kotičkov Nemčije. Skozi močne nalive, ki so nas zalivali skozi celoten vikend, smo se mimo edine znamenitosti tega zaspanega mesteca, največje cementarne v tem delu Evrope, odpravili proti kampu, ki je postal naša baza za te tri dni. Šotore in vso taborniško opremo je vsak pritoril s seboj, prvi večer pa je bil namenjen spoznavanju in iskanju poplavno najvarnejše lokacije za postavitev šotora.

Kanjon, ki to ni

Prebudili smo se v presenetljivo sončno sobotno jutro in jo kmalu mahnili na naš najdaljši pohod. V razpotegnjeni koloni smo se prepevajoče po poljskih poteh in glavnih cestah odpravili proti cilju številnih okoliških pohodniških poti – Lengeriškem kanjonu. Kmalu smo ugotovili, da ne gre za nikakršno geomorfološko čudo, temveč le za poplavljen podolgovat kamnolom apnenca z nadpovprečno zeleno vodo. Ker na območju

rastejo zaščitene rastline, so celotno okolico kanjona ogradili in vanj naselili koze, ki skrbijo za eradikacijo številnih invazivnih vrst in plevelov, hkrati pa prispevajo k zanimivi pohodniški izkušnji. Ob raziskovanju jezerske obale nas je zopet prijetno zalilo, vreme se je do konca dneva menjavalo hitreje kot Repetovo razporeženje na vajah iz geoinformatike. Med sadovnjaki in polji koruze smo se nato počasi vračali po blatnih kolovozih proti taboru in med potjo vsi premočeni sklepali nova prijateljstva. Ker očitno nekaterim dež ni bil dovolj, so se, namesto pod tuš v kampu, vrgli kar v bližnje jezero, ostali pa smo začeli priprave na večerni žar. Ko pomisliš na žar v Nemčiji, ti pred oči skočijo slike izvrstnih nemških klobas in mesnih izdelkov, a tokrat smo bili mesojedci v manjšini in je bil slednji zato veganski. Namesto »bratwurst« koruza, namesto mesnega sira pa tofu. Temu primerno je večerji sledil »Bad Taste Evening«, kjer smo se oblekli v najobupnejšo možno kombinacijo oblačil, od rožnatih srajc, sandalov z nogavicami do mehiških klobukov in »hozentregarjev«.

Slika 2: Tipična spodnjesaška kulis (foto: Job Stopar).

Mravlje, vlaki in pivo

Tretji dan smo med jutranjimi nalivi vsi neprespani počasi začeli pospravljati naše z vodo prepojene plahte in iskati še zadnja relativno suha oblačila za končni pohod do postajališča avtobusa, ki nas je odpeljal v Osnabrück. Hodili smo po poteh Rimljanov, ki so tu leta 9 doživeli usoden poraz proti Germanom, mimo mlinov in tipičnih saških hišk z lesenimi tramovi, dokler nismo sprejeli odločitve, da je vendar vreme manj primerno za dodatnih 20 kilometrov hoje. Pohod smo tako zaključili malo prej in se prebolelih nog, a zadovoljnih obrazov, po skupno 38 prehojenih kilometrih vkrcali na avtobus, ki nas je odpeljal do Fakultete za geografijo v tem severnonemškem mestu s 170.000 prebivalci.

Namestili smo se pri naših gostiteljih, ki so nam pripravili večerjo in razkazali svoja študentska stanovanja, vključno z ogromno farmo tropskih mravelj, s katerimi sem si delil sobo tisto noč. Za tem je sledil končni dogodek – »pub crawl« po gostilnah v starem mestnem jedru in spoznavanje lokalnih hmeljevih zvarkov. Naslednje jutro smo se le še poslovili in si obljubili, da se na istem mestu ponovno vidimo naslednje leto, medtem pa obiščemo drug drugega širom (germanske) Evrope. Seveda je mene čakalo še potovanje nazaj proti južni strani Alp, tokrat le s tremi prestopanji, s prvim v sejamskem mestu Hannover. Sledil je Würzburg, kjer sem si, po obisku baročne palače in odkljukanju še ene znamenitosti s seznama Unesco, privoščil še zadnji »currywurst« tega potovanja in nato s Flix vlakom odbrzel proti Münchnu, kjer sem ob večeru obiskal pivnico in potešil manjko mesa zadnjih dni.

Job Stopar

Job.stopar@gmail.com

Slika 3: Premočeni jo mahamo proti Osnabrücku (foto: Angelina Bökenkamp).

SLOVO ANGELE MERKEL

V nedeljo, 26. 9. 2021, se je končalo pomembno obdobje v nemški in evropski politiki. Angela Merkel se je poslovila od položaja nemške kanclerke. Njena odsotnost v politiki bo zelo verjetno še kako opazna v evropskem geopolitičnem prostoru, kako se bo to poznalo, pa so samo in zgolj ugibanja. V tej kolumni bom osvetlil posamezne dogodke političnega delovanja Angele Merkel kot nemške kanclerke.

Angela Merkel se je rodila 17. 7. 1954 v Hamburgu. Njen oče je bil luteranski duhovnik in družina se je zaradi očetovega dela preselila v Vzhodno Nemčijo (oče je dobil pastorat v Perlebergu). Leta 1986 je doktorirala iz kvantne kemije. Na političnem zemljevidu je opozorila nase, ko je bila leta 2000 izvoljena za predsednico nemške CDU (Christlich Demokratische Union), torej za predsednico krščanskih demokratov. V politični usmeritvi je Angela Merkel zmeroma konzervativna, zmeroma desna političarka. Njena stranka CDU (katere predsednica je bila do leta 2018) je tako članica Evropske ljudske stranke (EPP, katere članice so tudi naše stranke SDS, NSi in SLS). Angela Merkel je kot kanclerka prvič prisegla 30. 11. 2005, ko je sestavila tako imenovano »veliko koalicijo«, ki so jo sestavljale tri stranke: CDU, CSU (Christlich-Soziale Union) – Krščansko-socialna unija, ki je bavarska sestrška stranka CDU, in pa SPD (Sozialdemokratische Partei Deutschlands) – nemški socialdemokrati. Formiranje takšne koalicije, še bolj pa usklajevanje je bilo precej zahtevno. Angela Merkel je postala prva nemška kanclerka, vendar pa je SPD v zameno dobila v vladi kar 8 od 16 ministrskih položajev. Leta 2009 je bila drugič imenovana za kanclerko, vlado je sestavljala v koaliciji s FDP (Freie Demokraten Partei) – Svobodnimi demokrati. 2013 je ponovno sestavila veliko koalicijo s SPD, saj se stranka FDP ni uvrstila v parlament. Marca 2018 je sestavila svojo že četrto in hkrati zadnjo vlado. To je bila že tretja velika koalicija med CDU in SPD.

Angela Merkel je bila torej na oblasti dolgih 16 let, kar je v povojni demokratični dobi izredno redko in zato še toliko bolj občudovanja vredno za vsakega profesionalnega politika, ne glede na politično orientacijo. Znotraj Nemčije je takšen uspeh uspel le še enemu politiku, to je bil Helmut Kohl, ki je bil

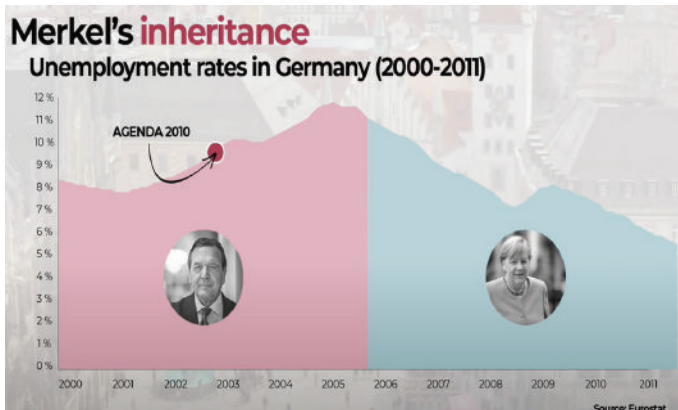
nemški kancler med leti 1982 in 1998, prav tako član CDU. Občudovanja vredno je tudi to, da ji je kljub odhodu iz politike in nekaterim napakam, ki jih je zagrešila kot predsednica vlade, avgusta 2021 po javnomnenjskih anketah še vedno zaupalo 67 % nemških volivcev. Mnogi so jo celo primerjali z Margaret Thatcher, ker sta bili obe prvi ženski predsednici vlad v svojih državah, obe sta pripadali zmeroma desni politični usmeritvi, obe sta zmagali več volitev zapored in obe sta se ustoličili kot izredno kompetentni svetovni voditeljici. Vendar se primerjave tu lahko hitro zaključijo. Thatcherjeva je imela vedno bolj polarizacijski pristop, Merklova pa bolj povezovalnega. Nenazadnje, britanski volilni sistem je večinski, torej kdor zmaga na volitvah, sam sestavi vlado. Nemški pa je podoben slovenskemu; za sestavo vlade potrebuje zmagovalec volitev v parlamentu 46 glasov, kar skoraj vedno pomeni oblikovanje koalicije in sovladanje z eno ali več drugimi strankami. V nemškem primeru sem to že predstavil. Povezovalni pristop Angele Merkel je evidenten že s tem, da so bile tri od njenih štirih vlad formirane v koaliciji s socialdemokrati, ki so drugačne politične usmeritve kot CDU.

Angela Merkel je na kanclerskem položaju nasledila Gerharda Schröderja, socialdemokrata, ki je leta 2005 v Bundestagu prejel nezaupnico. Vzrok zanjo je bila Agenda 2010, makroekonomska reforma, ki bi spodbudila rast nemškega gospodarstva in zmanjšala brezposelnost s pomočjo privatizacije in slabljenja različnih sindikatov. Pri tem se je treba zavedati, da tako obsežne reforme nikoli ne začnejo delovati hipno, ampak traja več let, da se njihovi učinki poznajo. Kot je razvidno iz spodnjega grafa, je bila Agenda 2010 sprejeta v začetnih letih 21. stoletja, po podatkih v prvih mesecih leta 2003. Glede na graf pa so bili učinki te makroekonomske reforme vidni šele v drugi polovici leta 2005.

S tem želim povedati dvoje: uspeh, s katerim je Nemčija prebrodila veliko finančno krizo leta 2008, je v veliki meri delo Gerharda Schröderja, katerega reforma je bila več kot očitno uspešna, a nepopularna. On je moral odstopiti, Angela Merkel pa je prejela zasluge za njegovo delo. Ravno v tem se kaže ena največjih prednosti Angele Merkel, politična modrost.

Slika 1: Dediščina, ki jo je prejela Angela Merkel na področju brezposelnosti.

Vir 1: <https://www.youtube.com/watch?v=xGvNKlrWJAA> (YouTube kanal Visualpolitik).

Enostavno se ni vpletala v stvari, ki so uspešno delovale. Reforma njenega predhodnika je delovala, zato je bilo edino smiselno, da jo pusti pri miru in se osredotoči na druge politične naloge.

Vendar pa politični povzetek Angele Merkel ni poln le pohval, v njem se najde tudi marsikatera graja. Od 80. let dalje je bila Nemčija velika antinuklearna država in to antinuklearno politiko je zagovarjal tudi Schröder. Angela Merkel pa je bila velika zagovornica jedrske energije. Leta 2009 je v časniku Financial Times nekaj mesecev pred volitvami zatrdila, da bo spodbujala jedrsko energijo v Nemčiji, če bo ponovno izvoljena za kanclerko. Leta 2011 se je zgodila jedrska nesreča v Fukušimi (Japonska). Na prvi pogled se zdi, da jedrska nesreča na Japonskem nima kaj dosti povezave z Nemčijo. Ker pa je že takrat veljalo, da so podrobnosti, znanost in podatki v politiki manj vredni od javnega mnenja, je bilo leta 2011 po vsem svetu izredno nepopularno zagovarjati jedrsko energijo. Rezultat tega je bil, da je Angela Merkel diametralno spremenila svojo energetska politiko in izdala zakon, po katerem naj bi se jedrski reaktorji v Nemčiji zaustavili v najkrajšem možnem času. Danes, konec leta 2021, je v celotni Nemčiji aktivnih le še 6 jedrskih reaktorjev, nemška energetika pa je izredno nestabilna in v primeru prenizke domače proizvodnje odvisna od uvoza električne energije. Prav tako so morali Nemci na ta račun povečati produkcijo iz termoelektrarn in tako postali odvisni od uvoza naravnega plina iz Rusije, preko plinovoda Severni tok 1. Kmalu bodo to odvisnost še povečali, saj je gradnja plinovoda Severni tok 2 v zaključni fazi. Naj na tej točki kot

zanimivost omenim, da se je Gerhard Schröder po končani politični karieri zaposlil v energetiki, in sicer je postal direktor ruskega podjetja Gazprom, ki je glavni dobavitelj plina v Nemčiji. Energetska politika Angele Merkel so večkrat razglasili kot »tiho populistično«.

Kot politična velemojstrica se je izkazala pri sklepanju dogovorov v zunanji politiki. Pri tem ji je izredno pomagal njen politični kapital. Koncept političnega kapitala je relativno zapleten, a v poenostavljeni logiki se ga lahko predstavi kot kredibilnost, zaupanje, ki jo uživa politični vodja pri svojih volivcih ali pri drugih politikih. Večji politični kapital kot ga politik ima, bolj drzne poteze, dogovore lahko sklepa. Tu se sklicujem na prejšnjo kolumno, kjer sem zapisal, da je problem novonastalih strank v Sloveniji tudi to, da morajo za obstanek v politiki volivcem obljubljati vsečne stvari. Z drugimi besedami, nimajo svojega stalnega političnega kapitala. Angela Merkel pa ima izjemen politični kapital (tudi po odhodu iz politike ji še vedno zaupa 67 % nemških volivcev, kar je ogromno). Na primer, ko je nastopila zadnja finančna kriza, so se države južne Evrope znašle v hudih težavah in so se za lastno preživetje morale zadolževati. V tujini so jih poimenovali »PIGS« (Portugal, Italy, Greece, Spain). Španija je imela leta 2011 26-% brezposelnost, Nemčija pa zgolj 2,4-%. Angela Merkel je zato državam PIGS ponudila kredite po nizkih obrestnih merah, pod pogojem, da se denar vrne in da te države sprejmejo določene varčevalne ukrepe. V tistem času se je pojavil izraz »evropska trojka«, takrat je slovensko vlado vodila Alenka Bratušek. Njej lahko pripisujemo največji delež zaslug, da se je Slovenija izognila trojki in s tem strožjim varčevalnim ukrepom. V tistem času so internet in časnike preplavile karikature stroge, varčne, ukazovalne in diktatorske Angele Merkel, češ, kako nečloveške ukrepe zahteva od držav, ki jim je posodila denar.

Vendar pa se je na dolgi rok izkazalo, da je s tem rešila te države pred gotovim bankrotom ali pa izredno dragim zadolževanjem. Interpretacije o uspešnosti teh ukrepov so prepuščene bralcu/bralki, dejstvo pa je, da takšnih idej in ukrepov Angela Merkel ne bi predlagala, če ne bi imela za seboj tako ogromnega političnega kapitala.

Angela Merkel je reševala še eno vseevropsko krizo, to je bila migracijska kriza leta 2015. Zaradi

Slika 2: Karikatura Angele Merkel v času finančne krize.

Vir 2: <https://domzalec.si/kultura/nanine-karikature-angela-merkel/>.

vojne v Siriji je po podatkih Mednarodne agencije za migracije samo v letu 2015 v Evropo prišlo več kot milijon beguncev in migrantov. Merklova se je skoraj sama podala v boj za sprejem migrantov, saj je vedela, da jih nemško gospodarstvo potrebuje kot nizkokvalificirano delovno silo. V Evropi so ji nasprotovale skoraj vse vzhodne države, nasprotovali so ji znotraj Nemčije, celo znotraj CDU so ji nasprotovali. Mnogi opozarjajo, da je skrajno desna Alternativa za Nemčijo (AFD) prišla v parlament ravno zaradi migracijske politike Angele Merkel. Angela Merkel je stala za svojimi prepričanji in kmalu je dobila podporo v zahodnoevropskih državah. Vendar se zopet pojavi vprašanje, ali so bila to res njena prepričanja. Leta 2015 je Angela Merkel trdila, da v primeru nerešene migrantske krize v Evropi ta skupnost držav ne bo Evropa, za katero si vsi prizadevamo. Nekaj let pred tem pa je trdila, da je nemška multikulturalnost »propadli projekt«. Seveda ima vsak pravico, da spremeni mnenje, vendar se lahko, podobno kot pri energetske politiki, vprašamo, ali je zares spremenila mnenje ali pa je samo ugajala volivcem.

Kljub vsemu pa lahko z gotovostjo trdimo, da ima Angela Merkel karizmo in sposobnost prilagajati se trenutnim razmeram in potrebam, kar je vredno občudovanja. Z njenim odhodom iz politike bo nemška politika izgubila veliko voditeljico, ki so jo

mnogi Nemci poimenovali kar »mati naroda«. Sam se ne spomnim večjega političnega projekta, ki bi se ga lotila Angela Merkel, vendar se lahko strinjamo, da njeno 16-letno vladavino označimo kot izredno uspešno. Vsak je nadomestljiv, vsekakor pa bo nemška politika v naslednjih letih še zelo zanimiva. V vladi ne bo ne Angele Merkel ne CDU. Od 24. 11. 2021 dalje novo nemško vlado prevzemajo socialdemokrati v koaliciji z Zelenimi in FDP.

Nemčija je imela parlamentarne volitve v nedeljo, 26. 9. 2021. Slovenija ima redne volitve v nedeljo, 24. 4. 2022. Tako kot za nemško, menim, da so tudi pred slovensko politiko pomembne volitve. Zato mi dovolite, da kolumno zaključim enako, kot sem zaključil prejšnjo. Ne dovolimo si politične apatije. Spremljajmo politiko. Drznimo se vprašati o politiki. Predvsem pa, pojdemo na volitve. Naš glas šteje.

Matej Logar
mato.logar28@gmail.com

ETNIČNE MANJŠINE

ETNIČNE MANJŠINE

Evropa je etnična. Politični zemljevid evropske celine sestavljajo nacionalne države, katerih podlaga in smisel ležita v njihovih etničnih obeležjih mnogo bolj kot na preostalih celinah. V tem mozaiku se prepletajo tri kategorije: narodi, narodne manjšine in etnične skupnosti. Manjšine, o katerih je več govora v nadaljevanju, so sicer najbolj miniaturne, a politično zelo občutljiv člen tega mozaika. Navadno jih delimo na tradicionalne (stare, zgodovinske, avtohtone) in nove (imigrantske). Prve so rezultat razmejitev, druge nastajajo zaradi selitev. Bistvena prvina prvih pa je odnos do teritorija ali, kratko, teritorialnost.

Narodi v modernem smislu so predvsem evropski »izum«, vezan na socialno, kulturno in politično preobrazbo ljudstev nekako od začetka 18. stoletja dalje. Njihova podlaga pa je starejša in sega tudi več kot tisočletje nazaj. Raziskovalci etničnih pojavov niso zedinjeni ne glede časa nastanka in ne glede na kriterije, kaj kot »narod« sploh imenovati. Definijsko zmedo lahko prekinemo z nadzorljivim mejnikom oblikovanja organiziranih oblik kulturno opredeljene relativno številčne skupnosti. Narod je lahko le skupnost, če se tega zaveda in dokazuje z organiziranostjo. Etnični pojavi so znanstveno precej izmuzljiva kategorija, kar nekateri uporabljajo kot argument, da je »narod« le kolektivna zamisel, konstrukt ali mit. Niso redke domislice, da sedaj živimo že v postnacionalnem družbenem stadiju in narodnim pojavom preostane le še ropotarnica zgodovine. Toda številni medetnični konflikti opozarjajo, da je narodno vprašanje tudi v tretjem tisočletju še kako relevantno.

Oblikovati državo je uspelo le nekaterim narodom; to so nacije. Drugi so narodi brez držav, tretjo skupino pa predstavljajo različne etnične skupnosti. Pri oblikovanju držav so skoraj po pravilu pustili dele narodov v drugih državah. Narodne (etnične) manjšine so neizogibna kolateralna posledica razmejevanja. Večina evropskih držav ima na svojem ozemlju manjšine in obenem svoje manjšine v sosednjih državah. Do slednjih vodijo države manjšinske politike: zaščitniško do svojih in bolj asimilacijsko do drugih. Manjšine so zato pogosto objekt meddržavnega tekmovanja. Da bi se izognili konfliktom, se je že zgodaj pojavila ideja o varstvu manjšin, ki naj bi pripadnikom le-teh zagotavljala rabo jezika, razvoj kulture in ohranjanje identitete. V praksi se narodne manjšine soočajo s številčnim nazadovanjem, nekaterim grozi izginotje. Del asimilacijskih procesov je mogoče pojasniti s samodejnimi silnicami, ki se vzpostavljajo med manjšino in večinsko družbo. Asimilacijski proces je pogosto spodbujen z različnimi pritiski na manjšine. V ozadju teh interesov je nacionalistično razmišljanje v večinski družbi in njihovi politiki. Te smatrajo manjšine za »problem«, ki naj bi ga postopna asimilacija vsaj minimalizirala. V javnem diskurzu je drugače in politiki se radi kitijo z manjšinam naklonjeno retoriko. Ukrepi pa so pogosto drugačni. Za primer lahko vzamemo kar postopanje naših sosednjih držav, Italije in Avstrije, do tam živečih Slovencev.

Seštevek prebivalcev v manjšinah, etničnih skupnostih in narodih brez držav v Evropi presega 40 milijonov. Natančnega števila ni mogoče podati, ker mnoge države podatkov o narodni in jezikovni pripadnosti ali drugih primerljivih kategorijah (na primer jeziku) ne beležijo. Etnične statistike praviloma prikazujejo manjši del manjšin. V nekaterih primerih so si države prizadevale, da bi statistike zajele čim manjše število manjšinskega prebivalstva. Na število oziroma delež so namreč vezali dodeljevanje določenih pravic. Zato se v raziskovanju manjšin raziskovalci zatekajo k uporabi ocen, temelječih na rabi jezika, organiziranju in kulturnemu delovanju. Mnoge manjšine so maloštevilčne, z le po nekaj deset tisoč ali celo le nekaj tisoč pripadniki, obstajajo pa tudi številčnejše skupnosti. Nemško govorečih na Južnem Tirolskem je okrog 300.000, Turkov v Bolgariji okrog milijon, Madžarov v romunski Transilvaniji milijon in pol. Po ocenah so najštevilčnejši narod brez države v Evropi Katalonci (okrog 8 milijonov), Romov pa je po nekaterih ocenah še več. Za države, ki imajo velik delež pripadnikov svojega naroda v položaju manjšin v sosedstvu, je tak položaj velik izziv. Številčne manjšine so lahko relevanten dejavnik

destabilizacije, še posebej, če jih k temu spodbujajo države njihovega matičnega naroda in se obenem počutijo utesnjene v državi bivanja. Več optimizma zbuja dejstvo, da je večina evropskih držav do sedaj že uvedla določene mere varstva manjšin in da so manjšine postale prepoznane po dvo- ali večjezičnosti ter po povezovalni vlogi med državami.

dr. Jernej Zupančič

Slika 1: Ljudstvo Gujarati, etnična manjšina v Indiji (foto: Karmen Zalokar).

ETNIČNE SPREMEMBE POLJSKIH REGIJ V KONTEKSTU PREOBLIKOVANJA POLITIČNIH MEJA

univ. dipl. geog. Jon Košir

jon.kossir@gmail.com

IZVLEČEK

Poljska država je tekom moderne zgodovine doživljala temeljito preobrazbo svojih političnih meja. Vzporedno s tem se je močno spreminjala tudi etnična podoba njenih regij. Po prvi svetovni vojni je Poljska ležala približno 250 km vzhodneje kot danes. Veljala je za izrazito etnično heterogeno državo, v kateri so živele številčne skupnosti Ukrajincev, Belorusov in Judov. Po drugi svetovni vojni se je država oblikovala na novi teritorialni osnovi. Njena vzhodna območja so pripadla Sovjetski zvezi, na zahodu pa je prevzela oblast nad nekdanjimi nemškimi regijami. V skladu z določili mednarodnih konferenc je prišlo do množičnih selitev prebivalstva, ki so drastično spremenile etnično podobo države. Poljska je tako postala izrazito etnično homogena država, kar ostaja tudi danes.

Ključne besede: Poljska, etnične spremembe, politične meje, selitve prebivalstva

UVOD

Moderna poljska država se je na političnem zemljevidu Evrope pojavila leta 1918, po zaključku prve svetovne vojne, ki je temeljito preobrazila politično podobo Srednje in Vzhodne Evrope. Na oblikovanje političnih meja mlade države so vplivali različni procesi, ki so do leta 1922 definirali njen teritorij. Ozemlje države je poleg prevladujočega poljskega prebivalstva vključevalo tudi številne druge etnije, ki so na tem teritoriju živele že stoletja in so se tekom moderne zgodovine organizirale na nacionalni osnovi. Izbruh druge svetovne vojne leta 1939 in reorganizacija političnih meja po koncu vojne so podobo spremenile do neprepoznavnosti. Poljska država se je po vojni namreč oblikovala na povsem drugačni družbeni, politični ter etnični podlagi.

Poljska država je tekom svoje novejši zgodovine doživljala korenite spremembe svojih političnih meja. Na njihovo oblikovanje sta vplivala predvsem oba svetovna spopada, ki predstavljata prelomni točki oblikovanja poljskega državnega teritorija. Članek se posveča vprašanju, kako so spremembe političnih meja vplivale na etnično podobo poljske države. Nekatero regije, ki so pred drugo svetovno vojno pripadale Poljski, so po vojni prešle pod oblast beloruske, ukrajinske ter litvanske republike v okviru Sovjetske zveze. Nasprotno je Poljska po vojni pridobila oblast nad regijami, ki so bile pred vojno del nemške države. Že sam politični »premik« poljskega teritorija je močno spremenil etnično podobo državnega ozemlja. Nova politična realnost je sprožila množične premike prebivalstva, ki so temeljito preobrazili etnično podobo posameznih regij. V stoletjih pred drugo svetovno vojno so namreč posamezne regije sodile v okvire številnih držav, a se njihova etnična podoba ni bistveno spreminjala. Nasprotno se je po koncu druge svetovne vojne slednja prilagodila novi politični stvarnosti. Območja, ki so tradicionalno veljala za izrazito multikulturalna, so se v nekaj letih preobrazila v etnično homogene regije.

POLJSKA OZEMLJA PRED OBLIKOVANJEM MODERNE POLJSKE DRŽAVE

Zgodovina poljske državnosti sega v 10. stoletje, ko se je pod Mieszkom I. oblikovala prva poljska država. Obseg njenega teritorija je bil precej podoben sodobni Poljski. Vključeval je regije Šlezijo,

Pomorjansko in Prusijo, ki so se kasneje, pod vplivom nemške vzhodne kolonizacije, germanizirale. Od 14. stoletja dalje se je Poljska, pod jagelonsko dinastijo, orientirala proti vzhodnim območjem in leta 1569 je nastalo združeno Poljsko-litvansko kraljestvo, imenovano »Commonwealth«. Poljska-Litva je bila ena izmed največjih in najmočnejših držav evropskega zgodnjega novega veka. Veljala je za izrazito multietnično državo, v kateri so poleg Poljakov živeli tudi Ukrajinci, Belorusi, Litvanci ter velik delež judovske populacije. (1)

Od 18. stoletja dalje je Poljska-Litva izgubljala svojo moč in je med leti 1772–1795 postala plen Rusije, Prusije in Avstrije. S tremi delitvami so si sosednje države priključile teritorij nekdanje velesile, njeno prebivalstvo pa je bilo razdeljeno med različne družbeno-politične enote. Vse tri države so skušale preprečiti razvoj poljskega in drugih narodnih gibanj ter izvajale kulturne pritiske na lokalno prebivalstvo. Kljub delitvi in kulturnim pritiskom je poljsko prebivalstvo ohranjalo svojo kulturo in se pod idejami nacionalizma podalo na težko pot obnovitve svoje državnosti. Poljski upi na obnovitev so se opirali na etnično-nacionalno komponento, preko katere so skušali Poljake vseh treh držav združiti na poti do enakih ciljev. Priložnost se je ponudila v zaključnih letih prve svetovne vojne, ko so Poljaki izkoristili vakuum, ki je nastal po razpadu ruskega, nemškega in avstrijskega cesarstva, ter poljsko državo znova postavili na politični zemljevid Evrope. (2)

POLJSKA PO PRVI SVETOVNI VOJNI

Oblikovanje moderne poljske države je potekalo v znamenju konfliktnih razmer, ki so po vojni zajele območje Vzhodne in Srednje Evrope. Kljub temu da se je oblikovala poljska politična oblast, je bil obseg novonastale države še nedefiniran. Proces se je zaključil šele leta 1922, ko so se po številnih vojnah, diplomatskih posredovanjih ter izvedbah plebiscitov dokončno izoblikovale politične meje. Oblikovanje poljskega teritorija je imelo seveda velik vpliv na etnično podobo države, predvsem določitev zahodne in vzhodne meje (z Nemčijo in Sovjetsko zvezo) se je dotikala območij, ki so bila etnično zelo heterogena. Na multikulturnih zahodnih ozemljih Ruskega cesarstva se je v času ruske državljanske vojne med boljševiki in podporniki caristične oblasti ponudila priložnost za oblikovanje novih držav. Baltske republike ter Poljska so to izkoristile, Zahodnoukrajinska republika pa je bila po razpletu razdeljena med poljsko in rusko državo. Poljaki so se namreč zapletli v številne spopade, s katerimi so skušali vzhodna območja nekdanje Poljske-Litve vključiti v novo poljsko državo. S poljsko zmago nad boljševiki se je leta 1921 oblikovala meja, s katero je Poljska v svoj teritorij vključila obsežna območja današnje zahodne Ukrajine in Belorusije. Slednja so bila izrazito etnično heterogena: na podeželju je prevladovalo ukrajinsko in belorusko (rutensko) prebivalstvo, v mestnem okolju pa Poljaki. Poleg tega je na ozemljih živelo tudi številčno judovsko prebivalstvo. (4) K poljski državi se je priključilo tudi območje mesta Vilna, ki je bilo pred tem za kratek čas neodvisna republika. (2)

Na oblikovanje zahodne meje z Nemčijo je vplivalo predvsem posredovanje sveta odposlancev Pariške mirovne konference in izvedba dveh plebiscitov. Regije Šlezija, Pomorjanska in Prusija so v daljni preteklosti res pripadale poljski državi, a so se v stoletjih nemške oblasti močno germanizirale. Versajska mirovna konferenca je določila, da Poljska pridobi svoboden dostop do Baltskega morja. Nastal je »poljski koridor«, ki je presekala nemško-pruska ozemlja. Mesto Gdansk, pomembno baltsko pristanišče, je postalo svobodno mesto pod nadzorom Društva narodov. Pariška mirovna konferenca je določila, da območje nekdanjega pruskega vojvodstva Poznan pripade k poljski državi. Na območju Zgornje Šlezije, kjer je poleg Nemcev živela tudi velika poljska manjšina, je bil sprejet sklep, da se vprašanje razreši s plebiscitom – 59,4 odstotka prebivalcev je glasovalo za priključitev k nemški državi. Poljaki se s tem niso sprijaznili, zato je prišlo do treh uporov. Vprašanje se je razrešilo s posredovanjem sveta odposlancev Pariške mirovne konference, ki je območje Zgornje Šlezije razdelilo med nemško in poljsko državo. (2)

Novoustanovljena Poljska je tako postala izrazito etnično heterogena država. Okoli 69% prebivalstva je bilo Poljakov, ki so prevladovali predvsem v osrednjem delu države (Velikopoljska, Malopoljska in Mazurija). Na vzhodnih območjih (Galacija, Volinija, Bela Rusija) so prevladovali Ukrajinci (14%) in Belorusi (3%). Ob zahodni meji (Poznanjska, Pomorjanska, Zgornja Šlezija) je živel nemška manjšina (2,3%). Predvsem v večjih mestih pa se je ohranila številčna judovska skupnost (10%). Poleg tega so v državi živele tudi manjše skupnosti Litvancev, Čehov, Armencev in nekaterih drugih etnij/narodov. (2)

DRUGA SVETOVNA VOJNA IN NJENE POSLEDICE

Druga svetovna vojna se je začela prvega septembra leta 1939, z nemškim napadom na Poljsko. Sovjetska Zveza in Nemčija sta si pred začetkom vojne s tajnim sporazumom razdelili interesna območja znotraj poljske države. Ozemlja zahodno od reke Bug so pripadla nacistični Nemčiji, vzhodna pa Sovjetski zvezi. Tekom vojne je celotno poljsko etnično ozemlje doživelo temeljito preobrazbo. Pod nacističnim terorjem se je začelo izvajanje organiziranega etničnega čiščenja, ki je bilo usmerjeno predvsem proti judovski populaciji (holokavst), pa tudi proti nekaterim drugim narodom ter etničnim in političnim skupinam. Poljska judovska skupnost – največja v Evropi (3,3 milijonov) – je bila tekom vojne skoraj povsem izničena. (3) Nacisti so v skladu z idejo »Drang nach Osten« poljska ozemlja smatrali kot naselitveni prostor za širitev nemške nacije. Ko se je po letu 1943 vojna sreča nagnila na stran zaveznikov in so Sovjeti leta 1944 začeli osvobajati osvojena ozemlja, se je številčna nemška populacija v strahu pred sovjetskim nasiljem umaknila v osrednja nemška ozemlja. Okoli osem milijonov Nemcev je prostovoljno ali prisilno zapustilo območja, ki so po vojni pripadla poljski državi. (5)

Politične meje se pogosto prilagajajo etnični sestavi ozemlja. Ob zaključku druge svetovne vojne je bil na konferencah na Jalti in v Potsdamu sprejet sklep, da se etnična podoba prilagodi poteku novo načrtanih političnih meja. Predvsem na pobudo Sovjetske zveze je prišlo do »premika« poljske države. Vzhodna območja predvojne Poljske so po vojni pripadla Sovjetski zvezi in so danes del Litve, Belorusije ter Ukrajine. Na zahodu je Poljska prevzela oblast nad območji, ki so bila pred vojno pod nemško oblastjo. Meja se je pomaknila na reko Odro in zahodno Niso, Šlezija, Pomorjanska in del Prusije so tako prešle pod Poljsko. Na teh območjih je pred zaključkom vojne močno prevladovalo nemško prebivalstvo. Sklepi mednarodnih konferenc so določili, da se Nemce iz teh območji preseli znotraj meja povojne Nemčije. Večji delež nemškega prebivalstva je območje zapustil že tekom vojne, pred prodiranjem rdeče armade, po vojni pa so izselili še večino preostalih Nemcev. Na izpraznjena območja se je naselilo poljsko prebivalstvo iz območij, ki so po vojni pripadla Sovjetski zvezi, iz osrednje Poljske ter Poljaki, ki so se vrnil iz preostalih delov Evrope. Zahodni del sodobne Poljske se je tako v nekaj letih preobrazil iz nemških v poljske dežele. (2)

Do obsežnih etničnih sprememb je prišlo tudi na vzhodu države. Večina Poljakov, ki so prešli pod oblast Sovjetske zveze, se je izselila na ozemlje povojne Poljske. Ukrajinsko ter belorusko prebivalstvo, ki je ostalo pod poljsko oblastjo, se je izselilo na ozemlje Sovjetske zveze. (6) Narodne manjšine so praktično izginile. Judovsko prebivalstvo je bilo izbrisano v letih pod nacistično oblastjo, Nemci so bili preseljeni na zahod, Ukrajinci in Belorusi pa na vzhod. Ljudska republika Poljska je tako postala prva poljska država, ki je odražala zelo visoko stopnjo etnične homogenosti. (7)

ZAKLJUČEK

Spremembe političnih meja poljske države v letih po obeh svetovnih vojnah so imele velik vpliv na etnično podobo poljskih regij. Temeljito etnično transformacijo lahko povzamemo na primeru dveh regij – Galicije in Pomorjanske. Pokrajina Galacija leži na zahodu današnje Ukrajine. V preteklosti je veljala za izrazito multikulturno območje, ki je tekom zgodovine spadalo pod oblast Rusije, Avstrije in Poljske. V mestu Lvov, prestolnici Galicije, je ob začetku 20. stoletja prevladovalo poljsko prebivalstvo. V mestu

je živel tudi velik delež Judov, podeželje pa je bilo nasprotno, v veliki meri poseljeno z ukrajinskim (rutenskim) prebivalstvom. Po drugi svetovni vojni se je Galicija preobrazila v etnično skoraj povsem homogeno regijo, v kateri močno prevladuje ukrajinsko prebivalstvo. Pokrajina Pomorjanska, ki leži ob obali Baltskega morja, je bila do konca druge svetovne vojne skoraj v celoti poseljena z nemškim prebivalstvom. Sklepi ob koncu vojne so regijo razdelili na nemški in poljski del. Poljski del Pomorjanske je danes skoraj v celoti naseljen s Poljaki. Nekdanja izrazito nemška mesta tako danes nosijo poljska imena. Danzig je postal Gdansk, Stettin je postal Szczecin, Breslau pa danes nosi ime Wrocław. Nasprotno so nekdanje izrazito poljska mesta, Vilna in Lvov, danes praktično brez poljskega prebivalstva.

VIRI IN LITERATURA

1. Gieysztor, A., Kieniewicz, S., Rostworowski, E., Tazbir, J., Wereszycki, H., 1982. Zgodovina Poljske. Ljubljana, Državna založba Slovenije, 609 str.
2. Davies, N., 2005. God's playground. A history of Poland. Volume II. New York, Oxford University Press Inc., 591 str.
3. Davies, N., 2001. Heart of Europe. The past in Poland's present. 3. izdaja. New York, Oxford University Press Inc., 483 str.
4. Barwinski, M., 2009. The contemporary polish-ukrainian borderland – its political and national aspect. *Historical regions divided by the borders*, 9, 1, str. 187-209. URL: https://www.researchgate.net/publication/313063709_THE_CONTEMPORARY_POLISH-UKRAINIAN_BORDERLAND_-_ITS_POLITICAL_AND_NATIONAL_ASPECT (Citirano 18. 11. 2021)
5. Bufon, M., 2012. »Združeni v različnosti«. Oris evropskega družbenega prostora. Koper, Založba Annales, 398 str.
6. Kulesza, M., Kaczynska, D., 2013. Multinational cultural heritage of the eastern part of the Commonwealth of Poland and Lithuania. *Region and regionalism*, 11, 1, str. 53–68.
7. Biger, G., 2013. The boundaries of Eastern Europe after World War I and World war II. *Region and regionalism*, 11, 1, str. 123–132.
8. Mee, C., 1976. Kupčija v Potsdamu. Ljubljana, Mladinska knjiga, 287 str.

ETNIČNA IDENTITETA SEKLERJEV IN NJIHOVA ASIMILACIJA V ROMUNIJI

Neža Jenko

nezajanovljak@gmail.com

IZVLEČEK

Članek želi predstaviti Seklerje, etnično manjšino skoncentrirano v vzhodnem delu Transilvanije. Uradno imajo že stoletje romunsko državljanstvo, a je večji del njihovega zgodovinskega razvoja skupaj z jezikom in prevladujočo veroizpovedjo vezan na Madžarsko. Kljub mnogim podobnostim pa imajo zaradi svoje nekdanje obrobne lege znotraj Ogrske kraljevine ter zadnjih 100 let statusa etnične manjšine v Romuniji svoje posebnosti in se razlikujejo tudi od etničnih Madžarov.

Ključne besede: Seklerji, madžarska manjšina, Transilvanija, Romunija, Trianonska pogodba

UVOD

Kljub temu da se Romunijo (morda že zaradi podobnosti obeh imen) pogosto povezuje z Romi, ki res predstavljajo 3,3 % prebivalstva, so v Romuniji etnična manjšina z največjim deležem (6,5 %) Madžari (1). Njihov delež je nadpovprečno visok v Transilvaniji, kjer polovico madžarsko govorečega prebivalstva predstavljajo Seklerji (2). V tem članku so na podlagi desetih vprašalnikov Seklerji najprej predstavljeni z vidika njihovega dojemanja lastne etnične identitete, vezane na Madžarsko in nato še z vidika njihove politične, jezikovne in kulturne asimilacije, vezane na njihov status etnične manjšine v Romuniji.

KRATEK ZGODOVINSKI ORIS ETNIČNIH SKUPIN V TRANSILVANIJ

Po veliki selitvi narodov v 6. stoletju so transilvansko kotlino, izrazito zamejeno s Karpati na vzhodu in Apuseni na zahodu, naseljevali Avari in Slovani. Prvi Madžari so na območje prišli v poznem 9. stoletju. Madžari, ki so v 11. stoletju po vzoru srednjeevropskih dinastij posvojili katoliško veroizpoved, so Transilvaniji kot delu kraljevine Ogrske vladali vse do leta 1918. V srednjem veku je bila Transilvanija območje visoke etnične in verske tolerance. V 13. stoletju so tam obstajale tri politično že uveljavljene etnične skupine: Madžari, Seklerji in Sasi (Nemci), ki so s paktom Unio Trium Nationum skupaj vladale Transilvaniji.

Romuni so transilvansko podeželje množično naseljevali že vse od 10. stoletja dalje, a kot revni kmetje niso imeli vidnejše politične vloge. Ko pa so zaradi visoke rodnosti sredi 18. stoletja postali najštevilčnejša etnična skupina, so počasi začeli zahtevati svoje pravice in se boriti za oblast.

Kot posledica lastnih etničnih teženj je star transilvanski ideal harmonije med različnimi etničnimi skupinami zbledel. Leta 1848 so se Madžari borili za osvoboditev izpod habsburške oblasti in ob zmagi nameravali k novi madžarski državi priključiti tudi Transilvanijo, čemur so Romuni in Sasi ostro nasprotovali. Z rusko pomočjo so Habsburžani uspeli zatreti madžarsko vstajo, a nato v strahu pred ponovnimi konfliktnimi izbruhi leta 1862 dovolili združitev Moldavije in Valahije v Romunijo. Dve leti kasneje je romunščina postala uradni jezik tudi v Transilvaniji, z vzpostavitvijo Avstro-Ogrske leta 1867 pa je Transilvanija nato znova pripadla madžarski oblasti, ki je nemudoma začela z intenzivno "madžarizacijo" območja, predvsem s širjenjem in priznavanjem zgolj madžarskega jezika.

Po 1. svetovni vojni so bili Madžari na strani poražencev in Romuni na strani zmagovalcev. Madžarski so se takrat desetletja zapostavljanja ostalih etničnih skupin maščevala, saj so leta 1918 najprej Romuni in nato leto kasneje še Sasi izglasovali, da se pridružijo Kraljevini Romuniji (2). S Trianonsko pogodbo leta 1920 je Transilvanija uradno in dokončno pripadla Romuniji, skupaj z njo pa tudi številčna madžarsko govoreča manjšina, ki danes predstavlja 18 % transilvanskega prebivalstva (3).

SZÉKELYFÖLD

“Seklerska zemlja”, kot bi se Székelyföld dobesedno prevedlo v slovenščino, je zgodovinsko in etnografsko območje na vzhodu in severovzhodu Transilvanije, ki ga homogeno poseljujejo madžarsko govoreči Seklerji.

Zavzeti pripadniki verjamejo, da so bili Seklerji v Transilvaniji že pred prihodom prvih Madžarov in se imajo za ponosne potomce hunskega vojskovodje Atile. Vendar pa je verjetneje, da so Seklerji kot vojaški klan na območje Transilvanije prišli skupaj s prvimi Madžari v 9. stoletju. Da bi branili mejo ogrske kraljevine pred morebitnimi napadi z vzhoda, so bili v 12. stoletju imenovani za mejne stražarje in poslani v hribovit, skrajno vzhodni rob Transilvanije. Prvič so tako omenjeni leta 1116 kot povsem svoja skupnost, ki je zaradi svoje pomembne vloge branilcev vzhodne meje uživala mnoge privilegije in svoboščine ter visoko stopnjo avtonomije. Kljub več stoletnemu zgodovinskemu razvoju, prepletenemu s kraljevino Ogrsko, so Seklerji zaradi svoje izolacije v goratih vzhodnih predelih Transilvanije razvili povsem svojo kulturo, ki se je ohranila tudi po priključitvi Romuniji leta 1920 (2).

Danes naj bi v Romuniji živel okoli 700.000 Seklerjev (2). Najvišji odstotek madžarsko govorečega prebivalstva je s 85,2 % v okraju Harghita (1), kjer je moč zaslediti tudi kar nekaj naselij s predpono “Székely” (seklerski), npr. Székelyudvarhely ali Székelykeresztúr (slika 2).

Slika 1: Székelyföld sredi Romunije (vir: ESRI).

Slika 2: Dvojezični krajevni napis v Székelyföldu (foto: Neža Jenko).

SEKLERJI ALI TRANSILVANSKI MADŽARI?

Mnogi Seklerji bi se nekemu, ki za Seklerje še nikoli ni slišal, predstavili kot Madžari oz. podskupina Madžarov ali “posebna” skupina Madžarov v Transilvaniji. Svoje bivanje v Romuniji pa bi primerjali s Katalonci in Baski v Španiji ali Škoti v Združenem kraljestvu.

Vprašalnik je pokazal, da je opredelitev lastne etnične identitete za Seklerje precej kompleksna naloga, saj se ta povezuje z različno interpretacijo zgodovine in osebnim občutkom pripadnosti nekdanji ogrski kraljevini.

Preglednica 1: Etnična samoopredelitev vprašanih predstavnikov seklerske skupnosti.

	SEKLERSKA	MADŽARSKA	OBE
S katero etnično skupino se najmočneje identificirate?	3	4	3

Od desetih vprašanih bi se le tri osebe primarno opredelile zgolj kot Seklerji, ostalih 7 pa priznava etnično povezanost Seklerjev in Madžarov. Med štirimi vprašanimi, ki se primarno identificirajo kot Madžari, so trije

pojasnili, da Seklerje dojemajo kot podskupino Madžarov, torej bi jih v resnici lahko uvrstili med tiste, ki se identificirajo z obema skupinama. Hkrati pa je ena izmed treh oseb, ki se primarno identificira kot Sekler, Seklerje označila za "posebno skupino Madžarov", kar spet priznava povezanost z Madžari.

Kljub mnogim podobnostim med Seklerji in Madžari obstaja tudi precej kulturnih razlik. Seklerji uradno sicer govorijo madžarsko, a njihov naglas ni enak tistemu v Budimpešti. Seklerski dialekt naj bi uporabljal manj tujk in več arhaičnih madžarskih besed ter naj bi imel večji besednjak. Poleg svojih kulturnih posebnosti so vprašani kot glavne razlike z etničnimi Madžari izpostavili seklersko mentaliteto, ki temelji na ideji trdnosti, neomajnosti, vztrajnosti in ponosa, ki jo večinoma ponotranjijo že kot otroci, ter se kaže z močno navezanostjo na svojo skupnost in tradicijo. V primerjavi z Madžari, ki so po njihovem mnenju pod "večjim vplivom zahoda", so seklerske vrednote nekoliko bolj konservativne.

Pripadnica seklerske manjšine iz mesta Székelyudvarhely je povedala, da se kot Seklerka na Madžarskem ne počuti doma in ima občutek, da je "nekje vmes", a da se tu počuti dobro, saj ji seklerska kultura nudi oporo ter ji daje moč in dostojanstvo (2). Ena izmed vprašanih pa je svojo identiteto povzela kot "madžarska kri in seklersko srce".

ASIMILACIJA SEKLERJEV V ROMUNIJI

V nasprotju s primerjavo med Seklerji in Madžari so razlike med Seklerji in Romuni veliko večje in očitnejše. Vprašani so kot glavne razlike izpostavili jezik, kulturo, tradicije, zgodovinski izvor, mentaliteto in obnašanje. Kljub vsem tem razlikam pa se morajo Seklerji prilagajati romunski oblasti, ki je kmalu po pridobitvi novega teritorija leta 1920 začela z "romunizacijo" seklerskega prebivalstva na vseh področjih bivanja.

Še danes uradna romunska statistika Seklerjev ne loči od Madžarov (1, 3). Za mnoge Seklerje je sporno tudi vsakoletno praznovanje 1. decembra, romunskega državnega praznika, s katerim praznujejo priključitev Transilvanije k Romuniji. Občutki vprašanih ob tem dnevu so različni, od sprejemanja do žalosti, saj ta dan za njih kot predstavnike etnične manjšine predstavlja "nacionalno katastrofo". Kljub romunskemu državljanstvu veliko vprašanih pravi, da so iz Transilvanije in ne Romunije.

Materni jezik vseh vprašanih je madžarski. Na območju Székelyfölda so dvojezični napisi le na krajevnih oznakah ter na nekaterih javnih uradnih prostorih, kot so banke in pošte, vsi pogovori pa večinoma potekajo v madžarščini. Velik del vprašanih romunščino uporablja redko, le pri urejanju uradnih papirjev in naročilih preko spleta.

Večina vprašanih se je romunsko začela učiti z vstopom v osnovno šolo, pri šestih oziroma sedmih letih. A ker je romunski šolski sistem univerzalen in se ni prilagajal etničnim manjšinam, so imeli nekateri z učenjem težave in bi si želeli boljšega znanja. Vsi vprašani se strinjajo, da je znanje romunskega jezika pomembno, saj gre za uradni jezik, potreben pri urejanju vseh državnih papirjev. Znanje romunščine omogoča večjo informiranost in je zelo koristno pri kariernem napredku. Iz teh razlogov večina vprašanih svoje otroke tudi že pred vstopom v osnovno šolo uči romunsko. Tako se na primer otroci v vrtcu, kjer

sicer vse poteka v madžarskem jeziku, učijo tudi romunskih pesmi.

Romunski šolski sistem v svojem učnem načrtu etničnim manjšinam v državi ne posveča velike pozornosti. Večina vprašanih se je o seklerski zgodovini tako naučila doma od staršev oziroma ob samoiniciativnem iskanju informacij. Poznavanje lastne zgodovine je po njihovem mnenju pomembno za krepitev lastne identitete ter prenašanje svojega znanja in tradicij na naslednje generacije. Seklerji imajo tudi svojo zastavo in grb. Vidnejši primer ohranjanja seklerske kulturno-arhitekturne dediščine so tipične vreznine v les, ki krasijo mnoge dvoriščne vhode in nagrobne spomenike.

Slika 3: Seklerska zastava (foto: Neža Jenko).

Slika 4: Tipični seklerski dvoriščni vhod v Székelykeresztúru (foto: Neža Jenko).

Slika 5: Seklersko pokopališče na "seklerski sveti gori" v Harghiti (foto: Neža Jenko).

Mnogi Seklerji se v Romuniji počutijo zapostavljene, zato je ohranjanje in izkazovanje lastne identitete za njih izredno pomembno. 15. marca je madžarski narodni praznik, ki obeležuje madžarski upor avstrijski kroni, leta 1848 (ko je Székelyföld še spadal pod Madžarsko), zato je ta dan pomemben tudi za Seklerje, ki takrat pripravijo praznovanja in razobesijo madžarske zastave.

Slika 6: Praznovanje 15. marca v seklerskem vrtcu (foto: Tünde Tükör in Katalin Hintz).

Slika 7: Poklon madžarskim revolucionarjem za 15. marec (foto: Neža Jenko).

Morda gre res zgolj za naključje, morda pa se večja navezanost na Madžarsko kot Romunijo izkazuje tudi v kulinarčnih preferencah. 90 % vprašanih je namreč med tipično romunsko (papanashi) in tipično madžarsko sladico (lángos) izbraloslednjo.

Šest izmed desetih vprašanih bi na hipotetičnem referendumu za ponovno priključitev Madžarski glasovalo za, tri osebe pa bi si namesto tega želele popolno avtonomijo.

ZAKLJUČEK

Na vprašanje o etnični identiteti Seklerjev, madžarsko govorečega prebivalstva v Romuniji, vpliva posameznikova interpretacija zgodovine in osebna zamejitev med seklersko in madžarsko etnijo. Zaradi dolge in kompleksne zgodovine vezane na Madžarsko 60 % vprašanih za svojo primarno etnično identiteto priznava tako seklersko kot madžarsko. Čeprav so uradno Madžari, jih na svoje seklerske korenine vežejo predvsem čustva, ki so posledica vzgoje v skupnosti. Ta si močno prizadeva za ohranjanje lastne identitete v državi,

v kateri se kot etnična manjšina počutijo zapostavljene. Ker ima stopnja jezikovne asimilacije velik vpliv na njihovo življenje in je pogosto vezana tudi na njihov zaslužek, menijo, da je znanje romunskega jezika pomembno. Po drugi strani pa se jim zdi kulturna asimilacija v državi, ki se je na njihovo etnično ozemlje politično in brez njihove privolitve razširila bistveno kasneje, nepotrebna. Ker Seklerji nimajo svoje države in jih zato mnogi ne priznavajo kot ločeno etnijo, jih imajo na Madžarskem za Romune, v Romuniji pa za Madžare. Seklerji so le v Székelyföldu in "v svojih srcih".

VIRI IN LITERATURA

1. Institutul Național de statistică, 2011. Rezultate definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor – 2011 (caracteristici demografice ale populației). http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2013/07/REZULTATE-DEFINITIVE-RPL_2011.pdf (citirano 30.10.2021).
2. Abel Smith, L., 2016. Travels in Transylvania: The Greater Târnava valley. Somerset London: Blue Guides Limited, 249 str.
3. Institutul Național de statistică, 2011. Populația după etnie – macroregiuni, regiuni de dezvoltare, județe și categorii de localități. http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2015/05/vol2_t2.xls (citirano 3.11.2021).

POLITIČNOGEOGRAFSKI ORIS KONFLIKTA V ZAHODNI PAPUI

univ. dipl. geog. in zgod. Miha Sever
mihasever98@gmail.com

IZVLEČEK

Otok Nova Gvineja je politično razdeljen na dva dela: Papuo Novo Gvinejo na zahodu ter Zahodno Novo Gvinejo na vzhodu. Prva je neodvisna država, druga pa odvisni teritorij pod indonezijsko oblastjo, kar je posledica kompleksne političnogeografske preteklosti otoka in uspešne indonezijske politične agresije v 60. letih 20. stoletja. Zaradi demografskih in političnih pritiskov na lokalno etnično prebivalstvo so se oblikovale uporniške skupine, ki v obliki gverile delujejo še danes. Konflikti pogosto prestopajo mejo Papue Nove Gvineje, kar dodatno zapleta kompleksne političnogeografske procese na otoku.

Ključne besede: Zahodna Nova Gvineja, Papua Nova Gvineja, Indonezija, gverila, krizno območje, politični konflikt

UVOD

Zahodna Papua je najzahodnejša regija otoka Nova Gvineja. Drugi največji otok na svetu je politično razdeljen na dva približno enaka dela; vzhod pripada Papui Novi Gvineji, zahod pa Indoneziji. Indonezijska Papua (znana kot Zahodna Nova Gvineja) je politično razdeljena na provinci Papuo in Zahodno Papuo. Prav politična delitev je privedla v več desetletij dolg konflikt med indonezijsko oblastjo in domačim prebivalstvom. Evropejci so na Novo Gvinejo prvič stopili v 16. stoletju, ko so otok dosegli Španci in Portugalci. Španec Íñigo Ortíz de Retes ga je leta 1545 poimenoval Nueva Guinea zaradi podobnosti prebivalcev s tistimi iz afriške Gvineje (Collingridge, 1895). Ozemlja Nove Gvineje so prvi zasedli Nizozemci, in sicer leta 1828, ko so zavzeli celoten zahodni del. Leta 1883 so del ozemlja zasedli Francozi, a za kratek čas. Leto pozneje so jugovzhodni kvadrant osvojili Britanci, Nemci pa severovzhodnega še leto zatem. Leta 1905 so Britanci svoj del prenesli pod upravo sveže osamosvojenе Avstralije, ki je med prvo svetovno vojno zasegla še nemški del ter svoje teritorije poimenovala The Territories of Papua and New Guinea (New World Encyclopedia, 2019).

PLEBISCITARNI ZAPLETI

Kmalu po drugi svetovni vojni, leta 1949, so se nizozemska ozemlja združeno osamosvojila in ustvarila novo državo Indonezijo, vendar pa je Zahodna Nova Gvineja ostala pod nizozemsko oblastjo do leta 1962. Novi Gvineji so nameravali zagotoviti popolno samostojnost, volitve so izvedli leta 1959, leta 1961 pa je prvič zasedal zbor Nove Gvineje. Indonezija je zagrozila z invazijo in mobilizirala svojo celotno vojsko s pomočjo Sovjetske zveze. Nizozemska se je bila s pomočjo ZDA pripravljena braniti, a je po intenzivnih pogovorih teritorij predala pod začasno oblast Združenih narodov. Indonezija je nadzor nad zahodnim delom dobila leta 1963 (New World Encyclopedia, 2019).

Po njujorškem dogovoru (New York Agreement) leta 1962 so morali izvesti plebiscit za to ali ono stran (Act of Free Choice). Indonezija ga je v okviru dogovora izvršila leta 1969, ko se je 1025 naključno izbranih prebivalcev Zahodne Nove Gvineje družno izreklo za Indonezijo. Proces so spremljale ostre kritike, da gre v resnici za predstavo za javnost, saj je Indonezija naučila izbrance, kako glasovati zanjo, in da je dobrih tisoč ljudi odločno premalo za relevantne rezultate. Formalna izvedba njujorškega dogovora je sprostila pot za inkorporacijo teritorija pod Indonezijo (Musgrave, 2016). Papua Nova Gvineja pa se je od Britanije

osamosvojila leta 1975 (New World Encyclopedia, 2019).

POLITIČNI ODPOR DO INDONEZIJE

Območje, bogato naravnih virov, je bilo privlačno za izkoriščanje, zato je Indonezija načrtno priseljevala svoje prebivalce med etnične Iriance, kar je sprožalo nesoglasja in vodilo v obtožbe o demografskem genocidu. Opozicija indonezijski nadvladi je delovala vse od priključitve ozemlja leta 1963, in sicer v dveh smereh: ena za federacijo s Papuo Novo Gvinejo in druga za samostojnost v obliki države Zahodna Melanezija. V šestdesetih se je oblikovala organizacija Free Papua Movement (OPM), ki se do danes bori s taktikami gverilskega bojevanja. Kljub šibki dejavnosti je teroristična grožnja opravičevala agresivno vojaško udejstvovanje Indonezije (Free Papua Movement, 2009). Predstavniki OPM so navedli, da se ne čutijo pripadne Indoneziji, temveč Melanezijcem, in da so etnično, kulturno in geografsko povezani s Papuo Novo Gvinejo, Salomonovi otoki, Vanuatujem, Kanakyjem in Fidžijem. Izrazili so prepričanje, da je Zahodna Nova Gvineja indonezijska kolonija (Statement Concerning the Right ..., 1987).

Vse od nasilne priključitve območje pretresajo konflikti. Za OPM so značilne ugrabitve Indonezijcev in tujcev, predvsem Američanov, ter posamezne eksekucije (Free Papua Movement, 2009). Nekateri oboroženi incidenti se dogajajo tudi na ozemlju Papue Nove Gvineje. Približno 750 kilometrov dolga meja med Papuo Novo Gvinejo in Indonezijsko Papuo je bila določena leta 1973, vendar zelo ohlapno, določa jo le 14 točk. Postavljena je bila v avstralsko-indonezijskem dogovoru, ki vključuje poglavja o definiciji mejnega območja, vzpostavitvi mejnega komiteja, določila o prehodnosti meje, njenega varovanja, izmenjevanja informacij itd. Vendar pa Papua Nova Gvineja stalno zavrača predloge o skupnem vojaškem varovanju meje (May, 2004).

V splošnem gre za težko prehodno, z gozdom poraslo redko poseljeno območje. Državi sta leta 1986 sklenili Dogovor o medsebojnem spoštovanju, prijateljstvu in sodelovanju, v katerem sta se zavezali, da se ne bosta ogrožali. Kljub temu nista preprečili številnih obmejnih konfliktov, kot so bežanje domačinov (iz Indonezije je prebegnilo več kot 10 000 ljudi) in aktivnosti OPM. Ljudi, ki prehajajo mejo, je mogoče razvrstiti v štiri skupine: (1) domačini, živeči na mejnem območju, ki prestopajo mejo zaradi lova; (2) irianeški nacionalisti, ki iščejo azil; (3) vojni prebežniki in (4) gverilci OPM (May, 2004). Leta 2014 so spopadi med indonezijsko vojsko in oboroženimi separatisti potekali na ozemlju Papue Nove Gvineje, zato je država začasno zaprla mejo (Pacific Islands Report, 2014). Rasistični izpad indonezijske vojske leta 2019, ki je žalila etnične papuanske študente, se je sprevrgel v nasilne upore in vnovične pozive k neodvisnosti. Na že tako najbolj militarizirano območje države je Indonezija poslala dodatnih več tisoč vojakov in zaprla dostop do spleta (K. S., 2019).

Leta 2019 je indonezijski parlament potrdil selitev glavnega mesta iz Jakarte na otoku Java v pokrajino Vzhodni Kalimantan na otoku Borneo. Selitev pogojuje izredna zgoščenost in številnost prebivalcev Jakarte, okoljski problemi, pogrezanje mesta in strateška pozicija nove prestolnice, ki bo približno na sredi vseh indonezijskih teritorijev (Lyons, 2019). Odločitev je zanimiva s političnogeografskega vidika situacije v Zahodni Papui. Nova prestolnica bo namreč dobrih 1.300 kilometrov bližje težavni regiji, zato se bo v prihodnosti lahko hitreje in učinkoviteje odzivala na razmere.

ZAKLJUČEK

Vrsta političnih konfliktov Oceanije temelji na neetničnih političnih mejah, ki so nastale zaradi kolonialistične preteklosti. Primer Nove Gvineje ni izjema. Geografsko jasno zamejen otok so si razdelili zahodni osvajalci, dodatno je stvar zapletel nastanek Indonezije in naravnogeografsko pogojena izredna etnična pestrost otoka. Staroselci na območju Zahodne Papue se večinsko identificirajo kot Melanezijci, zato prihaja do razhajanj z indonezijskimi interesi. Indonezija domorodcev ne vidi kot lastne državljane, ampak kot težavne tujke, zato jih obravnava podcenjujoče. Tudi postopki, s katerimi je ozemlja Nove Gvineje pridobila, so oporečni. Dejstvo, da njena dejanja ne naletijo na oster odziv mednarodne skupnosti, lahko razlagamo v luči populacijske, kulturne, gospodarske in regionalne politične moči Indonezije ter oddaljenosti od svetovnih

političnih vplivnežev. Naravnogeografski dejavniki (težko prehodna pokrajina z bujnim rastjem in razgibanim reliefom ter oceanska ločenost od Indonezije) so ključnega pomena za oteženo zatiranje uporov in gverilskih spopadov.

*Prispevek je nastal v okviru predmeta Geografija Avstralije in Oceanije pri izr. prof. dr. Tatjani Resnik Planinc.

VIRI IN LITERATURA

1. Collingridge, G., 1895. The discovery of Australia. Sydney, str. 186–187 (citirano 26. 10. 2019).
2. Free Papua Movement. Organisasi Papua Merdeka (OPM). 2009. URL: <https://fas.org/irp/world/para/papua.htm> (citirano 26. 10. 2019).
3. K. S., 2019. V Papui rasistični izpad odprl stare rane. RTVSLO MMC. URL: <https://www.rtvsl.si/svet/azija-z-oceanijo/v-papui-rasistcni-izpad-odprl-stare-rane/497629> (citirano 26. 10. 2019).
4. Lyons, K., 2019. Why is Indonesia moving its capital city? Everything you need to know. The Guardian. 2019. URL: <https://www.theguardian.com/world/2019/aug/27/why-is-indonesia-moving-its-capital-city-everything-you-need-to-know> (citirano 26. 10. 2019).
5. May, R. J., 2004. State and Society in Papua New Guinea. ANU E Press, str. 286–301.
6. Musgrave, T., 2016. An analysis of the 1969 Act of Free Choice in West Papua. Sovereignty, Statehood and State Responsibility, Essays in Honour of James Crawford. Cambridge, str. 209–228.
7. New Guinea. New World Encyclopedia. 2019. URL: https://www.newworldencyclopedia.org/entry/New_Guinea (citirano 26. 10. 2019).
8. Indonesia, PNG Border Shootout Closes Border Post. Pacific Islands Report. 2014. URL: <https://web.archive.org/web/20141012044136/http://pidp.eastwestcenter.org/pireport/2014/April/04-07-09.htm> (citirano 26. 10. 2019).
9. Statement Concerning the Right of Self-Determination of the West Papuan People. 1987. URL: <https://fas.org/irp/world/para/docs/merdeka.htm> (citirano 26. 10. 2019).

ETNIČNA IN RASNA SEGREGACIJA V MESTU NEW YORK

mag. geog. Sašo Stefanovski
sasostefanovski34@gmail.com

IZVLEČEK

Za severnoameriška mesta je značilno, da so tipičen primer talilnega lonca, s številnimi etničnimi manjšinami. Hkrati je za ta mesta značilna tudi močna prostorska socialna segregacija prebivalstva, ki je lahko prostovoljna ali neprostovoljna. Članek prikazuje uporabo Simpsonovega indeksa, s katerim lahko identificiramo multikulture in etnično segregirane četrti. Izkazalo se je, da so najbolj etnično oziroma rasno segregirane soseske rezultat načrtne segregacije in cen nepremičnin.

Ključne besede: etnične enklave, multikulturene četrti, Simpsonov indeks, geografski informacijski sistemi, Združene države Amerike

UVOD

Pri proučevanju v urbani geografiji se pogosto zatekamo k hierarhičnemu razvrščanju mest, glede na kriterije, ki so najpogosteje ekonomskega ali demografskega izvora. Dogajanja in spremembe v določenih mestih ne vplivajo zgolj na regijo ali državo, v kateri se mesta nahajajo, vendar imajo zaradi globalizacije vpliv na celoten svet. Mesta z globalnim vplivom imenujemo globalna mesta (ang. global cities). Tudi globalna mesta se med seboj razlikujejo in nosijo določeno hierarhično razporeditev. Na samem vrhu različnih klasifikacij globalnih mest pa vedno znova najdemo New York (10).

New York je po številu prebivalcev največje mesto v ZDA, ima jih 8.419.316. Metropolitansko območje šteje preko 20 milijonov prebivalcev in je glede na površino največje metropolitansko območje na svetu (2). Samo mesto se razprostira na površini 778,2 km², kar je približna površina Škofjeloškega in Polhograjskega hribovja. Če štejemo še vmesne vodne površine, se mesto razprostira na približno enaki površini kot Ljubljanska kotlina in Krimsko hribovje skupaj.

Evropsko naseljevanje tega območja se je pričelo leta 1624, ko so prve družine prispele iz Nizozemske na današnji skrajni jug Manhattna. Prvotni razlog naseljevanja je bil predvsem trgovanje s krznom. Dve leti kasneje se je začela gradnja utrdbe Fort Amsterdam, ki je branila prebivalce pred Britanci in staroselci. New Amsterdam je v tem času postal glavno mesto območja, imenovanega Nova Nizozemska. Leta 1664 so New Amsterdam prevzeli Angleži in ga leto kasneje preimenovali v New York po vojvodi Yorškem. Po seriji vojn in dogovorov je leta 1674 dokončno prešel pod angleško oblast (7). Sledilo je obdobje priseljevanja s celotnega sveta, kar je povzročilo, da je danes New York jezikovno najbolj raznoliko mesto na svetu, saj naj bi v njem govorili 800 različnih jezikov (3). Čeprav velja New York za kulturno bogato in raznovrstno mesto, ga pesti problem etnične segregacije. Obenem pa obstajajo tudi soseske, ki dajejo pravi pomen terminu talilni lonec (ang. melting pot) in jih lahko opredelimo kot multikulturena območja znotraj mesta. Namen tega članka je identifikacija multikulturenih in etnično segregiranih četrti s pomočjo Simpsonovega indeksa, ki je sicer uveljavljen pri proučevanju biotske raznovrstnosti.

ETNIČNA SESTAVA MESTA NEW YORK

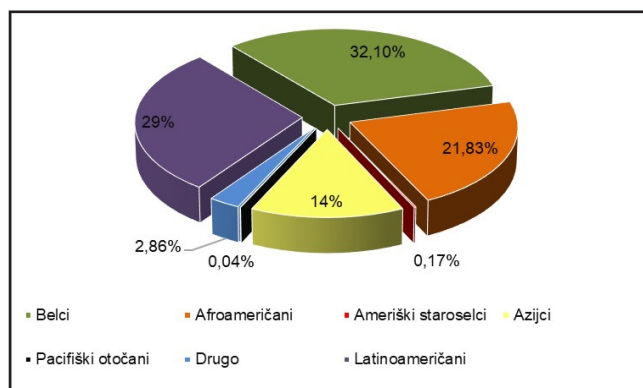
Rasna in etnična sestava New Yorka in ZDA v splošnem se je skozi stoletja priseljevanja stalno spreminjala. New York je bil skozi zgodovino glavna vhodna točka migracij v ZDA. Priseljevanje je vseskozi potekalo, še posebej intenzivna pa sta bila dva vala imigracij. Prvi je potekal v 19. stoletju, drugi val pa na začetku 20. stoletja, ko je bila vstopna točka v ZDA Ellis Island. Po sprejetju novega zakona o priseljevanju leta 1965 je New York ponovno doživel visoko stopnjo priseljevanja, vendar tokrat tudi iz neevropskih držav. Danes naj bi bilo kar 36 % prebivalcev rojenih v tujini. Ta delež je višji zgolj v Los Angelesu in Miamiju (9). Za New York je značilno, da so se v njem oblikovale t. i. etnične enklave. Gre za sošeske, kjer prevladuje zgolj ena etnična skupina. Od drugih sošesk se razlikujejo po jeziku, hrani, veri in tudi storitvah, ki jih ponujajo. Razlogi za oblikovanje takih sošesk so različni. Prvotno so se oblikovale ob naseljevanju v prejšnjih stoletjih, kar se v podobi mesta odraža še danes. Ob priseljevanju so se predstavniki določene etnične skupine priselili v del mesta, kjer jim je bila ustalitev olajšana, saj so tam že stanovali pripadniki iste etnične skupine, zelo pogosto sorodniki. Primer takšne stare etnične enklave je Little Italy na Manhattnu, katere začetek seže v 17. stoletje, priseljevanje pa se je razbohotilo kasneje, v 19. in 20. stoletju (5).

Slika 1: Little Italy na Manhattnu (foto: Rok Svetanič, 2008).

Danes je delež belih prebivalcev v New Yorku še vedno prevladujoč in znaša 32,1 %, vendar je že vrsto desetletij v upadu. Druga najštevilčnejša etnična skupina so Latinoameričani vseh ras. Ti tvorijo že 29 % prebivalcev. New York je znan po velikem deležu Portoričanov, trenutno naj bi jih tam živelo približno 800 tisoč. Afroameričani predstavljajo 21,83 % prebivalcev New Yorka. Številni so potomci sužnjev, ki so bivali na jugu ZDA, kasneje pa so se priselili v urbana območja, imigranti pa so večinoma s Karibskega otočja ali iz Podsaharske Afrike. Številne afroameriške četrti v New Yorku lahko štejemo za zibelke afroameriške urbane kulture, ki dandanes dosega globalni vpliv. Četrta najštevilčnejša skupina so Azijci. Ti predstavljajo 14 % prebivalcev. Najštevilčnejši so Kitajci, sledijo Korejci in Filipinci.

Etnično segregirane sošeske so lahko tudi neprostoVOLjne. Ameriška mesta so v 20. stoletju z razvojem prometnega sistema doživela intenzivne spremembe. S procesom suburbanizacije povezujemo termin white flight, ki označuje odseljevanje belcev iz mestnih središč. Na območjih odseljevanja ostanejo prebivalci, ki si selitev ne morejo privoščiti. Hkrati pa cenejše nepremičnine privabijo priseljevanje ljudi iz različnih delov sveta, ki si dražjih nepremičnin ravno tako ne morejo privoščiti. Najbolj segregirana etnična skupnost v mestih so Afroameričani, ki so se priselili predvsem v začetku 20. stoletja z juga ZDA. Rezultat neprostoVOLjne segregacije temnopoltih vodi v nastanek črnih getov. Afroameričani so bili v segregacijo prisiljeni zaradi dvojnega nepremičninskega trga, nasilja, ustrahovanja in prepovedi prodaje nepremičnin temnopoltim (5).

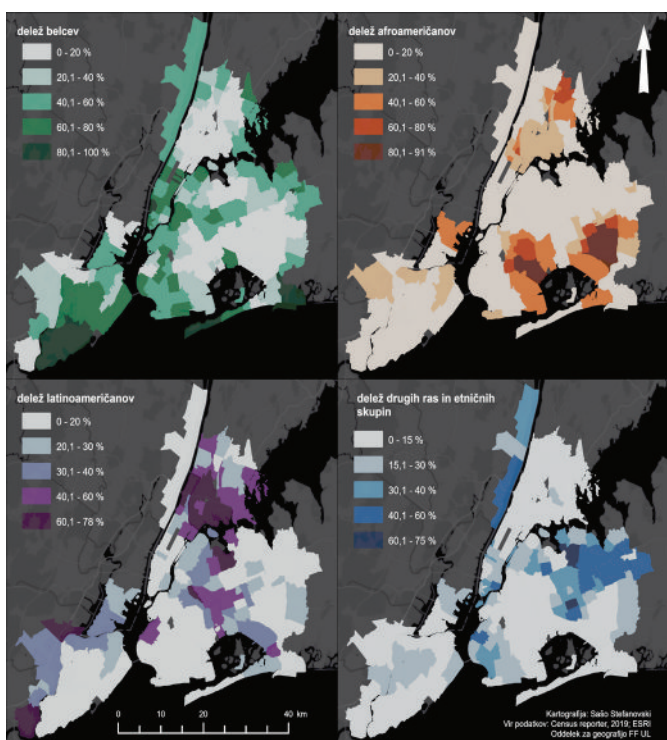
Slika 2: Tortni diagram rasne in etnične sestave New Yorka (vir podatkov: Census Reporter, 2019).

METODE DELA

Podatke o etnični in rasni sestavi New Yorka sem pridobil na spletni strani censusreporter.org (1), ki hrani številne demografske podatke v tabelarični obliki, hkrati pa ponuja tudi možnost izvoza vektorskih slojev prostorskih enot, s katerimi lahko tabelarične podatke nato povežemo. V ZDA popis prebivalstva poteka na 10 let, nazadnje leta 2020, vendar podatki še niso dostopni. Najnovejši podatki so iz leta 2019, vendar so ti rezultat projekcij in ne odražajo dejanskega stanja v mestu, zato jih je treba jemati z določeno mero kritičnosti.

Kot prostorsko enoto proučevanja sem določil soseske glede na poštno številko (ZIP). Prenos podatkov je mogoč tudi za nižjo prostorsko raven, vendar pa bi bil kartografski prikaz rezultatov, ker gre za tako veliko proučevano območje, otežen; hkrati je namen članka zgolj preizkus metode in ne podrobna analiza, zato ni bilo potrebe po vključitvi manjših prostorskih enot.

Kategorije rasne in etnične sestave prebivalcev ZDA so razdelane zelo specifično. Prva raven loči, ali gre za prebivalca, ki se identificira kot Latinoameričan, ali ne. Nato sledi delitev, pri kateri se prebivalec dalje identificira glede na raso (recimo belci, Afroameričani) ali območje izvora (npr. Pacifiški otoki). Tak sistem razvrščanja otežuje poglobljeno analizo, saj kombinira raso z etničnim izvorom. Pri analizi sem se odločil, da prebivalce razdelim v sedem skupin, ki jih prikazuje slika 2. Podrobnejša razdelitev glede na etnično poreklo oziroma pripadnost ni bila mogoča.

Slika 3: Delež posameznih etničnih skupin glede na prostorske enote proučevanja.

Pri proučevanju in prikazovanju heterogenosti ali homogenosti sosesk je možnih več pristopov. Najenostavnejša je možnost, pri kateri posamezne etnične skupine na zemljevidih prikažemo zgolj z deležem posamezne skupine. Na tak način učinkovito prikažemo soseske, ki so segregirane. Zaplete pa se predvsem pri heterogenih soseskah, ki jih je s takim načinom prikaza nemogoče poudariti. Za izračun etnične diverzitete sosesk sem vpeljal Simpsonov indeks (SI), ki ga zapišemo z enačbo:

$$SI = \sum_i p_i^2$$

, kjer je p_i delež posamezne (ali izbrane) etnične skupine (i) v celotni populaciji (8). Prikazuje nam torej, kakšna je verjetnost, da bosta dve naključno izbrani osebi iz iste soseske tudi pripadnika iste etnične skupine. Merska lestvica ima razpon od 0 do 1, pri čemer 1 pomeni, da v soseski živi samo ena etnična skupina. Simpsonov indeks je eden izmed najpogosteje uporabljenih meril za proučevanje

biotske raznovrstnosti. Računski del postopka sem opravil s programsko opremo Excel, rezultati pa so prikazani s programskim orodjem ArcGIS Pro.

REZULTATI IN RAZPRAVA

Simpsonov indeks za celotne ZDA znaša 0,42, kar je precej več od mesta New York, katerega vrednost dosega 0,255. Zvezna država New York ima Simpsonov indeks v višini 0,373. Povprečna vrednost indeksa, preračunanega na prostorske enote, znaša 0,442. Od 210 proučevanih prostorskih enot jih 98 dosega vrednosti, ki so višje od državne.

Preglednica 1: Pet prostorskih enot z najnižimi vrednostmi SI.

Poštna številka	Soseska	SI	Prevladujoča skupina
11428	Queens Village	0,215	Azijci
11435	Jamaica Queens	0,230	Latinoameričani
11427	Queens Village	0,231	Azijci
11580	Valley Stream	0,242	Afroameričani
11420	South Ozone Park	0,244	Azijci

velja za varno četrt, v kateri biva večinoma srednji sloj in je v mnogih socioekonomskih pogledih povprečna soseska. Drugouvrščena prostorska enota se nahaja v soseski Jamaica Queens, ki je v socioekonomskem smislu zelo podobna soseski Queens Village. Četrta je soseska Valley Stream, ki leži na polotoku Rockaway, za katerega je sicer značilna blaga segregacija. Čeprav je območje znano predvsem po velikem deležu italijanskih potomcev, je v proučevani prostorski enoti številčno najbolj zastopana afroameriška skupnost. Prevladujoči tip gradnje so hiše. Peta prostorska enota se ravno tako nahaja v soseski Queens. Natančneje gre za območje South Ozone Park, v neposredni bližini letališča JFK. Znova gre za sosesko, ki v socioekonomskem kontekstu ne izstopa od newyorškega povprečja.

Ugotovimo lahko, da so etnično najbolj pomešane soseske predvsem na območju Queensa. Queens sodi med najbolj rasno in etnično pomešane soseske v ZDA, kar je posledica številnih manjših etničnih enklav, ki so se skozi zgodovino oblikovale na tem območju (3). Danes je območje privlačno tako imigrantom, ki se priselijo v predel mesta, kjer se lažje asimilirajo, kot ustaljenim prebivalcem ZDA, saj so glede na druga območja v New Yorku cene nepremičnin dostopne.

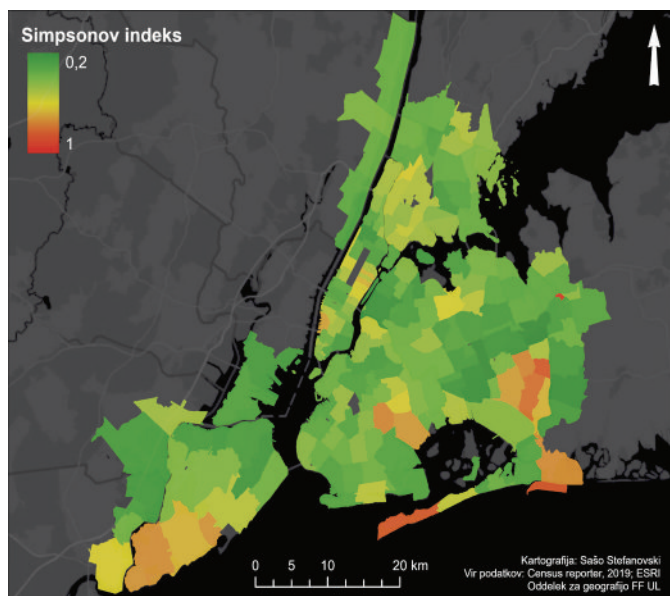
Preglednica 2: Pet prostorskih enot z najvišjimi vrednostmi SI.

Poštna številka	Soseska	SI	Prevladujoča skupina
10279	Broadway	1	Belci
11005	Glen Oaks	0,925	Belci
11697	Breezy Point	0,834	Belci
11509	Atlantic Beach	0,833	Belci
11411	Cambria Heights	0,831	Afroameričani

funkcijo (4). Ker gre za elitni predel mesta, so cene nepremičnin zelo visoke in le redki si lahko privoščijo bivanje. Trenutno naj bi v stolpnici stanovalo 42 belcev. Glen Oaks se nahaja v Queensu in tudi tam prevladujejo belci. Gre za območje stolpov North Shore, ki je varovana soseska s privatnim golf igriščem in podeželskim klubom. Tudi tukaj je velika večina prebivalcev belcev. Tretja najbolj segregirana soseska je Breezy Point na JZ predelu Rockaway. Rezultat ne preseneča, saj je na območju uveljavljeno pravilo, da se oseba lahko priseli zgolj, če s tem soglašajo trije člani kooperative Breezy Point. Osebo ali družino mora nato potrditi tudi upravni odbor kooperative (6). Gre za eno izmed najbolj obiskanih počitniških točk v mestu. V Atlantic Beachu najdemo četrto najbolj segregirano območje v New Yorku. Gre za eno izmed najdražjih sosesk v mestu, zato visoka uvrstitev ne preseneča. Ravno tako se locira na Rockawayu in velja za počitniško destinacijo. Če je v prvih štirih primerih šlo za prostovoljno segregacijo, kjer premožnejši belci narekujejo priseljevanje oziroma priselitev številnim onemogoča nepremičninski trg, pa je peta soseska nasprotnje. V soseski danes prevladujejo Afroameričani, vendar ni bilo vedno tako. Sprva je šlo za sosesko belcev, večinoma Italijanov, Nemcev in Židov. Sčasoma se je priseljevalo vse več Afroameričanov, hkrati pa so se iz soseske odselili belci. Cambria Heights je tipičen primer rezultata procesa white flight.

Prostorska enota z najnižjo vrednostjo SI se nahaja v soseski Queens Village, kjer sicer prevladuje prebivalstvo azijskega porekla. Hkrati se v soseski nahaja tudi tretja najbolj etnično raznovrstna prostorska enota v mestu. Queens Village

V samem središču Manhattna, pri Broadwayu, najdemo najbolj segregiran predel New Yorka. Gre za stolpnico Woolworth, v kateri so bili dolga leta zgolj poslovni prostori. Od leta 2012 imajo določeni deli stanovanjsko

Slika 4: Karta izračunanih vrednosti Simpsonovega indeksa.

ZAKLJUČEK

Članek prikazuje uporabo Simpsonovega indeksa za ocenjevanje etnično rasne diverzitete na primeru mesta New York. Metoda se je izkazala za uporabno, saj je izpostavila območja, ki so segregirana, hkrati pa uspešno prikazuje multikulturalna območja v mestnem prostoru. Kot najbolj multikulturalna območja so se izkazale soseske v Queensu. Queens že na splošno velja kot eno najbolj raznovrstnih območij v etničnem kontekstu v celotnih ZDA. Kot najbolj segregirana območja so izstopale predvsem četrti, kjer prihaja do načrtovane oziroma prostovoljne segregacije. V štirih najbolj segregiranih območjih večino prebivalcev sestavljajo belci. Za te soseske velja, da so cene nepremičnin visoke, hkrati pa imamo tudi primer, kjer je za priselitev treba imeti dovoljenje lokalne skupnosti. Zgolj v eni od petih najbolj segregiranih

sosesk segregacija ni prostovoljna, ampak gre za proces white flight.

Za popolnejši vpogled v rasno in etnično raznolikost mesta bi bilo smiselno proučevanje na manjših prostorskih enotah. Svetujem tudi uporabo različnih meril (npr. Shannon-Wienerjev indeks) in primerjavo rezultatov.

Etnična in rasna pripadnost je zgolj eden izmed kriterijev raznolikega mestnega prostora. Pri proučevanju demografske raznolikosti lahko Simpsonov indeks uporabimo tudi za druge parametre (npr. vera, povprečni dohodek itn.) in tako oblikujemo celovito metodo za merjenje demografske raznolikosti urbanega okolja.

VRKI IN LITERATURA

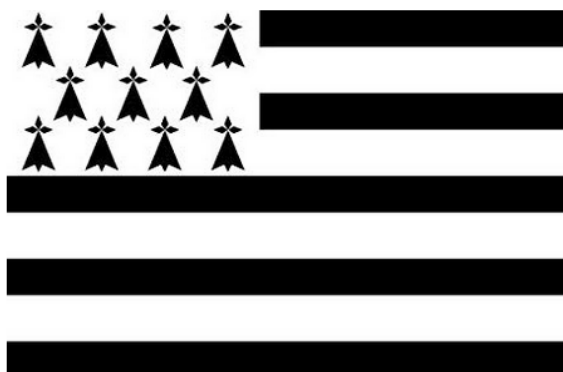
1. Census Reporter, 2019. Hispanic or Latino Origin by Race. URL: https://censusreporter.org/data/table/?table=B03002&primary_geo_id=16000US3651000&geo_ids=16000US3651000,05000US36081,31000US35620,04000US36,01000US (citirano 24. 11. 2021).
2. Demographia World Urban Areas, 2021. URL: <http://www.demographia.com/db-worldua.pdf> (citirano 24. 11. 2021).
3. Lubin, G., 2017. Welcome to the language capital of the world: Queens, New York. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2017/02/queens-in-new-york-has-more-languages-than-anywhere-in-the-world> (citirano 24. 11. 2021).
4. Plitt, A., 2015. Finally, Go Inside the Woolworth Building's Splendid Model Unit. URL: <https://ny.curbed.com/2015/9/16/9920666/finally-go-inside-the-woolworth-buildings-splendid-model-unit> (citirano 24. 11. 2021).
5. Rebernik, D., 2019. Geografija naselij. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
6. Richardson, J.H., 2013. The Neighborhood. URL: <https://www.esquire.com/news-politics/a19479/breezy-point-heroes-0313/> (citirano 24. 11. 2021).
7. Shonmete, D.G., Haslach, R.D., 2010. Raid on America: The Dutch Naval Campaign of 1672–1674. Westminster: Heritage Books, inc.
8. Simpson, E.H., 1949. Measurement of Diversity. *Nature*, 163, str. 688. DOI: <https://doi.org/10.1038/163688a0>.
9. The Newest New Yorkers 2000, 2004. New York: Department of City Planning. URL: https://web.archive.org/web/20090329053958/http://www.nyc.gov/html/dcp/pdf/census/nny_briefing_booklet.pdf (citirano 24. 11. 2021).
10. The world according to GaWG, 2020. URL: <https://www.lboro.ac.uk/gawc/world2020t.html> (citirano 24. 11. 2021).

BEVET BREIZH, NAJ ŽIVI BRETANJA! DROBTINICA IZ ZGODOVINE BRETONSKEGA NACIONALNEGA IN JEZIKOVNEGA GIBANJA

Uvod

Francija že nekaj časa velja za tisto državo, kjer se politika egalitarnosti (vsaj na papirju) najaktivneje uresničuje. Vsakdo, ki je rojen na francoski zemlji, je Francoz. Vsak priseljenec lahko po določenih postopkih pridobi državljanstvo in tako enake pravice in možnosti, kakor jih ima vsak njegov sodržavljan. Država si že od velike revolucije dalje prizadeva, da bi delovala kot etnični monolit, in če je to za priseljence po svoje dobro, predstavlja problem za avtohtone manjšine, ki si želijo ohranjati svoj jezik in svojo kulturo. Francija ni samo dežela Francozov, predvsem v njenih obrobni pokrajinah živijo tudi drugi narodi in druge jezikovne skupnosti (Baski, Katalonci, Flamci, Nemci, Bretonci idr.). V tem zapisu se bom osredotočil na položaj prav zadnjih, Bretoncev namreč. Poskušal bom pokazati poseben položaj bretonske pokrajine v francoskem prostoru. Najprej bom predstavil zgodovino bretonskega ozemlja od keltske kolonizacije do francoske revolucije. Nadaljeval bom v 19. stoletju, ko se je začela ideja o medkeltizmu in bitka za ohranitev bretonske identitete, nato z 20. stoletjem, ko je bila rojena ideja o politični neodvisnosti. Zaključil bom z orisom situacije, kot jo poznamo danes.

Slika 1: Bretonska zastava. Enajst hermelinov namiguje na zgodbo Ane Bretonske, ki je po izročilu nekoč gledala, kako so lovci preganjali hermelina. Ko je ta pritekkel pred blato, se je rajši vdal lovcem, kot pa da bi si umazal kožuh. Ano je plemenitost živali tako prevzela, da ga je izbrala za simbol svoje grofije (foto: Wikimedia Commons).

Zgodovina Bretanje se je začela v 5. stoletju pr. Kr. s keltsko kolonizacijo, ki je zajela skoraj vse današnje francosko ozemlje. V 1. stoletju pr. Kr. so to isto ozemlje zasedli Rimljani, po padcu Rimskega imperija pa Franki. V tem času se je začela geneza francoskega naroda, ki je, zelo poenostavljeno rečeno, nastal z mešanjem rimske, keltske in frankovske kulture, kar je jasno vidno še v današnji francoščini. Bretanja v tem procesu ni sodelovala, ostala je keltska. Zgodnji srednji vek je bil tudi v Bretanji politično in versko nemiren. V 7. stoletju so irski misijonarji polotok pokristjanili, do takrat se je izvajalo keltsko obredje. Ostanki nekoč enotnega keltskega ljudstva so se izoblikovali v več narodov z več sicer sorodnimi jeziki, a so že takrat ohranjali močne trgovske in kulturne stike. V mislih imam tedanje prebivalce Bretanje, Walesa, Škotske, Irske in Galicije; povezoval jih je Atlantski ocean. V 9. stoletju se je Bretanja izoblikovala v samostojno kraljestvo, v 10. pa v grofijo. Treba je poudariti, da uradovni jezik obeh državnih tvorb ni bila bretonščina, temveč latinščina. Zadnja grofica Bretanje je bila Ana Bretonska (Anne de Bretagne, 1477–1514). Poročena je bila z dvema francoskima kraljema, Karlom VIII, nato pa z Ludvikom XII. V prvem zakonu ni preživel nobeden izmed otrok, v drugem pa samo hčere. Ana je imela nad kraljema velik vpliv in si je ves čas prizadevala za čim večjo bretonsko samostojnost. Ker ni imela moških potomcev, je Bretanja po njeni smrti vseeno postala del francoskega kraljestva (njena hči Klavdija se je poročila s Francem I., začetnikom renesanse v Franciji). Ljudski spomin je Ano Bretonsko ohranil v spominu kot dobro vladarico, v 19. stoletju pa je postala eden izmed simbolov bretonskega nacionalnega boja (2).

Kljub priključitvi Franciji je Bretanja ohranila določeno avtonomijo in privilegije – vse do revolucije leta 1789. Med državljansko vojno, ki je izbruhnila med revolucionarnim terorjem, je bila

Slika 2: Celopostavni kip Ane Bretonske pred gradom v Nantesu (Foto: Urh Ferlež).

Bretanja prizorišče nekaterih najbolj krvavih bojov. Revolucionarji so bretonske privilegije želeli ukiniti, zato se je večina prebivalstva (kmetje, plemstvo, rokodelci) postavila na stran rojalistov. Krvavo bretonsko epizodo je opisal francoski romantični pisatelj Victor Hugo v svojem romanu *Leto strahote* 1793 (1).

V 19. stoletju so bili prehojeni prvi koraki naproti emancipaciji bretonskega naroda. V bretonščino je prevedeno Sveto pismo (1827), nastala sta prva moderna slovnica in slovar (1840), za vse troje je bik zaslužen Jean-François Le Gonidec. Zapisovati in zbirati se je začelo gradivo o običajih in ljudsko slovstvo, tudi prvi pisatelji so začeli ustvarjati v bretonščini. Na tem mestu je treba poudariti, da stari Kelti pisne tradicije niso poznali in da je bilo treba v tem času »izumiti« in normirati knjižni jezik. Nastale so kar tri variante pravopisa, tovrstna nenormiranost pa je še dolgo oteževala poučevanje jezika v šolah. Bretonci se v tem času začnejo povezovati z drugimi keltskimi narodi, predvsem Škoti in Irce, ki prav tako v tem času začnejo bitko za svoje pravice in zaščito svojega jezika in običajev. Bretonci so edini keltski narod na celini, ki je kljub pritiskom francoske politike uspel ohraniti svoj jezik. Narodi se povezujejo v raznih

gibanjih medkeltizma, politični predstavniki se dobivajo na kongresih, povezave so tudi kulturne. Pojavi se tudi ideja pankeltizma, ideji o politični združitvi vseh keltskih narodov v eno državo (primerjaj s panslavizmom, pangermanizmom) (2). Bretonsko nacionalno gibanje je dobilo velik zagon po uspešnem irskem uporu proti Angležem leta

Slika 3: Lepak iz časa med obema vojnama, ki poziva k bretonski neodvisnosti. Napis pravi "Bretanjo Bretoncem! Za vselej osvobojeno francoskega jarma!" (vir: Wikimedia Commons).

1922. Od tega trenutka dalje so Bretonci sanjali o nečem podobnem, keltski sosedi onkraj Rokava pa so jih pri tem podpirali. Po prvi svetovni vojni so vzniknili mnogi festivali keltske glasbe, ponovno se je v etnološki nameri začelo obnavljati druidsko obredje, začeli so izhajati časopisi v bretonščini. V tridesetih letih se začne nekoliko mračnejša epizoda v bretonski zgodovini. To je čas vzpona nacizma in prav v nacističnih teorijah so Kelti predstavljeni kot del arijske, torej višje rase. Med nemško okupacijo Francije so Bretonci močno simpatizirali z nacizmom in upali na podoben status, kot ga je imela Francoska država pod Vichyjskim režimom. Po vojni je veliko bretonskih politikov pobegnilo na Irsko, doma jim je grozila smrt ali vsaj huda kazen zaradi kolaboracije; tudi francoske povojne

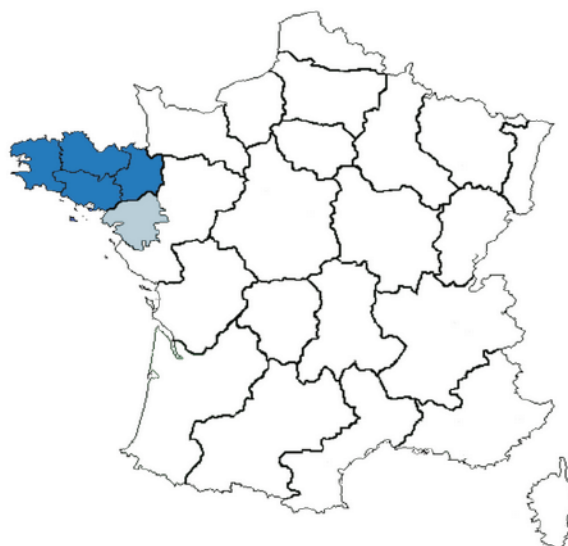
čistke niso poznale milosti. Irska je begunce lahko sprejela, saj jih kot med vojno nevtralna država ni bila dolžna vrniti v domovino (1).

Gibanje za bretonsko stvar se je prerodilo v petdesetih in šestdesetih letih 20. stoletja s stranko Bretonska demokratična unija (l'Union démocratique bretonne), ki se je za razliko od prejšnjih bretonskih nacionalnih strank ideološko usmerila na levo. Za Bretonce je bila vzor še vedno Irska, predvsem zaradi njenega tedanjega ekonomskega vzpona. Kljub temu je število govorcev bretonskega jezika v tem času močno upadlo. Bretanja je bila med vojno zelo močno poškodovana, Nemci so na bretonsko-normandskih obalah vzpostavili zelo močno obrambo in zaveznikom, ki so načrtovali izkrcanje (t. i. Dan D), ni preostalo drugega, kot da Bretonska obalna mesta neusmiljeno obstreljujejo. Že pred vojno je Bretanja ekonomsko zaostajala za preostalo Francijo, vojno uničenje je bilo še pika na i, ki je privedlo do masovnega izseljevanja kmetov. Tedanje prepričanje v družbi je bilo tako, da lahko posameznik na socialni lestvici napreduje le, če obvlada francoščino in skriva svojo bretonsko identiteto (2).

Bretonščina je danes edini keltski jezik, ki formalno nima uradne veljave, saj Francija še vedno ni ratificirala Evropske deklaracije o regionalnih in manjšinskih jezikih. Po francoski ustavi je v Franciji edini uradni jezik francoščina, regionalni jeziki imajo zgolj status državne kulturne dediščine. Zaradi tega statusa je bilo zelo težko ustanovljati dvojezične (francosko-bretonske) šole ter razrede in celo poučevati bretonščino kot učni predmet. Situacija se je nekoliko izboljšala v osemdesetih, ko so končno ustanovili prvi dvojezični razred. Naj na tem mestu omenim še Cerkev, ki je vedno podpirala ohranjanje bretonščine – do 2. svetovne vojne so se skoraj vsi cerkveni obredi izvajali v tem jeziku (2).

Bretanja je doživela nov udarec leta 1956, ko so bile v Franciji ustanovljene administrativne regije (to je bil sicer prvi korak francoske decentralizacije, ki še danes dviga veliko prahu). Departma Loara-Atlantik (Loire-Atlantique) z glavnim mestom

Nantesom je bil namesto Bretanji pripojen Regiji ob Loari (Pays de la Loire), čeprav je bil Nantes od devetega stoletja dalje največje in najpomembnejše bretonsko mesto in večkrat bretonsko glavno mesto (ta statut si je izmenjeval z današnjo prestolnico dežele Bretanje, mestom Rennes). Posledično je bretonska identiteta mesta začela izginjati, Bretonci pa tega niso nikoli zares sprejeli. Še danes se vsaj enkrat na leto priredi protest za ponovno združitve Nantesa z Bretanjo. Ankete kažejo, da je večina prebivalcev departmaja Loara-Atlantik temu naklonjena. Drug udarec, bolj simbolične narave, je bila priključitev starodavnega romarskega (danes pa bolj turističnega) kraja Mont Saint Michel regiji Normandija. Samostan, ki je ob plimi na otočku, ob oseki pa del kopnega, je bil stoletja stična točka normandske in bretonske kulture (4).

Slika 4: Na zemljevidu je s temno označena današnja regija Bretanja, s svetlo departma Loara-Atlantik (vir: Wikimedia Commons).

Danes živi v Bretanji štiri milijone in pol prebivalcev, od tega jih 200.000 še govori bretonsko. Po Unescovi klasifikaciji jezikov je bretonščina resno ogrožen jezik. Delujejo organizacije, ki se trudijo za popularizacijo jezika, mediji delujejo tudi v bretonščini, cestne oznake v Bretanji in v departmaju Loara-Atlantik so bolj ali manj dvojezične. Popolna bretonska neodvisnost se danes zdi nemogoča, saj njihovo gospodarstvo preprosto ni dovolj močno, da bi lahko dosegli tudi ekonomsko neodvisnost, prevladujoči

gospodarski dejavnosti sta še danes kmetijstvo in ribištvo, industrije je razmeroma malo. Popolna neodvisnost niti nima podpore večine prebivalstva. Kljub temu od časa do časa še prirejajo proteste, na katerih zahtevajo pridobitev več samostojnosti in jezikovnih pravic (3).

Slika 5: Dvojezični napis ob prihodu v Nantes (foto: Urh Ferlež).

Na nacionalno situacijo v Franciji je v svojem delu *Borba na tujih tleh* (1946) opozoril Prežihov Voranc. Kot koroški sin je bil še posebej občutljiv za narodne in socialne razmere, v Franciji je deloval med obema vojnoma. Ko je bila v Kraljevini Jugoslaviji komunistična stranka prepovedana, je bil prisiljen delovati v tujini, med njimi nekaj časa tudi s francoskimi komunisti. Takole je zapisal: »Znano je, da je Francoz s tujci zelo obziren in strpljiv, dasi z njimi nerad navezuje tesnejše stike. Nekateri pravijo temu: nacionalna strpnost. Toda jaz sem jo vselej izkupil, kadar sem skušal raztegniti pojem nacionalne strpnosti na francoske narodnostne razmere. Francija na vse zadnje ni narodnostno enotna država. Vsakemu poštenemu Francozu si se že zameril, če si govoril o Alzačanih kot o Nemcih, če pa si načel bretonsko, baskiško ali katalonsko manjšinsko vprašanje, je bil kar ogenj v strehi. Narodnostnih manjšin ne priznavajo niti politično niti kulturno niti čustveno: vsi so Francozi, pa mir besedi. Takšno naziranje se je ohranilo še izza časa revolucije, ker so bili tedaj ti narodi opora, če že ne leglo rojalistične reakcije. Vendar je stališče, ki še danes velja, docela šovinistično.« (5).

Zaključek

Našteta dejstva kažejo, da je bila zgodovina Bretoncev precej burna in drugačna od ortodoksne francoske. Bretonci so skozi stoletja uspeli ohraniti svoj jezik in kulturo in bi si zaslužili, da Francija končno v celoti prizna njihove pravice (kot tudi pravice vseh drugih narodnih manjšin). Slovenci lahko bretonsko situacijo zlahka razumemo, saj je bil naš narod približno sto let nazaj v podobni situaciji, in ker slovenska manjšina živi v vseh štirih Sloveniji sosednjih državah, se mora za upoštevanje svojih pravic nenehno bojevati.

Povzetek

Bretanja je pokrajina na skrajnem severozahodu Francije, kjer se je še izza antičnih časov ohranil keltski bretonski narod. Kelti so svojo kulturo uspeli ohraniti kljub rimski, frankovski in pozneje francoski nadoblasti. V srednjem veku je Bretanja uživala samostojnost, najprej kot kraljevina, potem kot grofija, s smrtjo zadnje grofice Ane Bretonske pa je pristala v okviru francoskega kraljestva, a je vse do francoske revolucije konec 18. stoletja uživala določeno avtonomijo. V 19. stoletju so Bretonci začeli svoje narodno oblikovanje, oblikoval se je knjižni jezik, povezovati so se začeli z drugimi keltskimi narodi. V 20. stoletju, po uspešni irski osamosvojitvi, so začeli tudi prizadevanja za svojo državno samostojnost, ki pa ni uspela. Po drugi svetovni vojni so si v okviru nove francoske republike začeli prizadevati za zaščito svojega jezika v šolah, a je število govorcev predvsem zaradi slabe ekonomske situacije v deželi začelo upadati. Situacija se je nekoliko izboljšala v osemdesetih, a bretonščina še danes nima takega statusa, kot bi si ga nek manjšinski regionalni jezik zaslužil.

Urh Ferlež
ferlez.urh@gmail.com

VIRI IN LITERATURA

1. Kano, Y., 1999. Les populations bretonnes. Les Éditions Du Bastion.
2. Chartier, E., 2010. La construction de l'interculturalisme en Bretagne, des origines à nos jours: mise en perspective historique et idéologique. Université Rennes
3. M.-C. R. 1981. Une histoire du nationalisme breton. URL: ticle/1981/06/24/une-histoire-du-nationalisme-breton_2730811_1819218.html (Citirano: 8. 12. 2019)
4. Le Télégramme 2019. Nationalisme breton. Le mouvement à travers les archives. URL: <https://cutt.ly/SRIE7qP> (Citirano: 8. 12. 2019)
5. Voranc, P., 1946. Borba na tujih tleh. Knjižni zavod v Ljubljani.

HACK4CLIMATE

ODPADNA HRANA

Na Ljubljanskem gradu se je v soboto in nedeljo, 16. in 17. oktobra 2021 odvijal dogodek hekaton Hack4Climate. Kaj sploh pomeni beseda »hekaton«? Hekaton je organiziran dogodek, kjer se združijo različni posamezniki z namenom reševanja določenega problema, iskanja inovativnih rešitev ali ustvarjanja inovativnih produktov (večinoma digitalnih). Beseda »hekaton« (ang. »hackathon«) izhaja iz združitve besed »hack« in »marathon« in naj bi metaforično pomenila tekmovanje v prenosu znanja med ljudmi oziroma tekmovanje v reševanju poslovnih izzivov.

Tokratni hekaton je potekal ob svetovnem dnevu hrane, ki ga vsako leto obeležujemo na 16. oktober. Vsi statistični kazalniki dokazujejo, da vsako leto zavržemo vse več hrane. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je vsak Slovenec v letu 2019 zavrzel 67 kg, od tega kar 26 kg oziroma kar 39 % še užitne hrane. Zato je bilo v središče postavljeno vprašanje zmanjšanja odpadne hrane v gospodinjstvih. Dogodka so se lahko udeležile vse osebe, stare med 16 in 24 let. Tako se je na dogodek prijavilo devet ekip, ki so imele tri ali štiri člane. Na dogodek smo se prijavili tudi geografi iz Filozofske fakultete, in sicer Tadej Kapun, Matej Knez in Zala Zupanc. Tekmovalne skupine so lahko izbirale med tremi idejnimi področji: analizo in pridobivanjem podatkov, inovacijo na področju lokalne skupnosti oziroma tehnološko inovacijo ter komunikacijo in ozaveščanjem. Tekmovalci so imeli 24 ur časa, da si zamislijo rešitev, ki bi lahko zmanjšala količino odpadne hrane v gospodinjstvih, nato so ideje predstavili pred strokovno komisijo. Ker je na dogodku sodelovalo kar devet skupin, bom v nadaljevanju članka podrobneje predstavil idejo naše skupine, ki je na koncu osvojila drugo mesto.

Naša ekipa je nosila ime »Naš dragi planet«. Predstavili smo idejo dveh velikosti študentskih porcij. Naša ciljna skupina so bili študentje in ponudniki hrane na študentske bone. Težavo za ponudnike predstavljajo ostanki hrane,

Slika 1: Grafična predstavitev dogodka slika (foto: Matej Knez).

ki poleg slabe vesti navsezadnje povzročajo denarne izgube. Študentje, za katere so navadne porcije prevelike, preplačajo količino hrane, ki jo pojedjo, velika težava je tu še prenajedanje. Glavni vzroki za odpadno hrano v gostinstvu so: neprilagodljivost pri strežbi količine naročenih jedi (standardizirane porcije), pomanjkljivo načrtovanje porabe in naročanje prevelike količine sestavin, naročanje napačnih živil, ki gostom ne ustrezajo, in pomanjkljivo spodbujanje nekaterih restavracij, da bi postreženo in nezaužito hrano gost lahko odnesel s seboj domov (Bureau Veritas, 2021). S podobnimi težavami se soočajo tudi šole in njihovi učenci, ki koristijo subvencionirano prehrano. Nekateri otroci ne pojedjo predvidene količine hrane, drugi pojedjo več in tako ostanek hrane vseeno ni tako velik, kot bi lahko bil. Vseeno bi morali stremeti k zmanjšanju količine odpadne hrane. Glede na poročilo »Za šole in vrtce brez zavržene hrane« je 28 anketiranih institucij samo za odvoz odpadne hrane na leto porabilo skoraj štiri milijone evrov (eTRI, 2021). Ustvarili smo anketo, v kateri smo sodelujoče povprašali po njihovem mnenju o velikosti porcij na študentske bone in o uvedbi dodatne manjše porcije. Dobrih 75 % anketirancev bi idejo podprlo. Redki temu nasprotujejo, saj se jim zdijo porcije ravno prave velikosti, nekateri pa vidijo rešitev v nošenju hrane domov. Na tovrstne pomisleke lahko odgovorimo z dejstvom, da z uvedbo manjše porcije ne bi ukinili porcije normalne velikosti in bi bila ta še

vedno na voljo vsem. Dodaten pomislek enega izmed anketirancev je bil, da bi večja porcija vedno stala največ, kot je dovoljeno. Naš odgovor je, da se cena navadne porcije ne bi spremenila, le manjši obrok bi bil cenejši. Intervjuvali smo tudi nekaj ponudnikov hrane na študentske bone. Ideja se je vsem zdela dobra, le eden je imel pomislek glede organizacije v kuhinji. Tudi to ne bi bila težava, saj bi manjšo porcijo uvedli le tisti ponudniki, ki bi se za to odločili. Nekateri prilagojene obroke že prakticirajo, vendar mora kupec še vedno plačati enako ceno. Za realizacijo naše ideje bi morali najprej kontaktirati Študentsko organizacijo Slovenije in prek nje Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Preko Študentske organizacije bi morali koncept predstaviti ponudnikom in študentom. Spremeniti bi morali zakon, ki bi dovolil izvedbo ideje, saj po trenutni zakonodaji ta ni možna. Na ministrstvu bi morali podati predlog za sprejetje podzakonskega

akta ali po potrebi novele zakona, ki bi šel naprej v vlado. Po sprejetju bi ponudniki, ki bi se odločili za dodatno ponudbo manjše porcije, posodobili meni, prav tako bi se posodobila tudi aplikacija Študentska prehrana, kjer bi objavili seznam teh ponudnikov. Na koncu bi morali vse skupaj predstaviti in promovirati med študenti, da bi se novost začela izvajati. Povezati bi se morali z vodilnimi člani Študentske organizacije Slovenije, Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, promotorji. Stroški za izvedbo rešitve bi bili namenjeni promociji kampanje za zbiranje podpisov. Dodana vrednost naše rešitve za končnega uporabnika in naš planet je zmanjšanje stroškov in količine odpadne hrane. V letu 2019 je znesek subvencij znašal 10.866.707,40 €. Če se v Sloveniji zavrže v povprečju 31 % užitne hrane v gostinstvu, je šlo med odpadke 3.368.679,29 € subvencij užitne hrane (Pencelj, T., Vidic, T., 2020; Direktorat za trg dela in zaposlovanje, 2021). V navedenem znesku niso upoštevana doplačila študentov. Z našo rešitvijo predvidevamo, da bi lahko rešili okrog 1.000.000 € državnih subvencij.

Slika 2: Udeleženci dogodka, v ospredju Zala in Tadej (foto: Matej Knez).

Takšni dogodki so res enkratna priložnost, da s svojimi kreativnimi in alternativnimi idejami prispevamo košček k izvajanju ukrepov, s katerimi bo Slovenija učinkoviteje dosegla cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov (TGP) do leta 2030 in hitrejši prehod v nizkoogljično družbo.

Matej Knez
matejknez52@gmail.com

VIRI IN LITERATURA

1. Bureau Veritas, 2021. Pridružite se boju proti odpadni hrani! URL: <https://www.bureauveritas.si/en/node/2261> (citirano 4. 11. 2021).
2. Direktorat za trg dela in zaposlovanje, 2021. Subvencionirana študentska prehrana. URL: <https://www.gov.si/teme/subvencionirana-studentska-prehrana/> (citirano 4. 11. 2021).
3. eTRI, 2021. Za šole in vrtnice brez zavržene hrane. Poročilo pilotnih pregledov. URL: https://ebm.si/m/VSKC_Porocilo_sole&vrtci.pdf (citirano 4. 11. 2021).
4. Pencelj, T., Vidic, T., 2020. Prebivalec Slovenije je v 2019 zavrzel povprečno 67 kg hrane. URL: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9230> (citirano 4. 11. 2021).

GEOGRAFSKA PRAKSA

Za lažje iskanje prakse v okviru študija geografije na drugi stopnji, ti tokrat na pladnju ponujamo izkušnje starejših kolegov, ki so to stvar že odključali. Kot vselej ti želimo veliko sreče.

Ime podjetja: RRD Domžale

Opis dela: Geoinformatika v povezavi s prostorskim načrtovanjem.

Kako si izvedel/a za delo?: Tam sem že delala preko študentskega dela.

Nova znanja: Spoznala sem se z Accessom in povezavo ArcGIS – Access, ki je na faksu nismo obravnavali.

Ime podjetja: Inštitut za raziskovanje krasa Postojna

Opis dela: Cilj je bil, da s pomočjo atlasa okolja in komunalnih podjetji ugotoviti, koliko prebivalcev Slovenije se oskrbuje z vodnimi viri, ki so kraškega značaja.

Kako si izvedel/a za delo?: Preko profesorjev.

Nova znanja: Seveda.

Ime podjetja: Skupna občinska uprava občin Spodnjega Podravja, na Oddelku za urejanje prostora.

Opis dela: Poglavitno delo v okviru praktičnega usposabljanja je bilo priprava dokumentacije za spremembo in dopolnitev prostorskih aktov, natančneje, Elaborata posegov na kmetijska zemljišča, sicer pa z njim povezane delovne naloge. Delo se je izvajalo na lokaciji Oddelka za urejanje prostora.

Kako si izvedel/a za delo?: Samoiniciativna preveritev možnosti opravljanja praktičnega usposabljanja pri lokalni instituciji, ki se z ukvarja s prostorskimi vsebinami.

Nova znanja: Nadgradnja znanja o prostorskih podatkih in seznanitev z delom na področju urejanja prostora.

Ime podjetja: Direkcija Republike Slovenije za vode

Opis dela: Delal sem na lokaciji DRSV-ja v Ljubljani. Tam sem imel GIS-ovsko delo, in sicer sem pripravljajal posodobljene sloje za Integralno karto poplav. Ko pridejo posodobljeni rezultati hidravličnih študij namreč do DRSV-ja, imajo dobljeni sloji lahko veliko manjkajočih in neustreznih podatkov. Vse nepravilnosti je pred dokončno posodobitvijo karte poplav treba odstraniti.

Kako si izvedel/a za delo?: Enega drugega študenta so poklicali glede možnosti dela. Ker ni imel časa, je priporočil mene, tam pa sem se zmenil, da bom v okviru dela naredil še prakso.

Nova znanja: Bilo je sicer poučno, ampak do sedaj nisem imel občutka, da bi prav kakšno tam pridobljeno znanje velikokrat uporabljal. Morda pa še bom.

Ime podjetja: Oddelek za geografijo FF UL

Opis dela: Mestni toplotni otok – sprva načrtovanje meritev v LJ (merilna mesta), nato izvajanje ob primernih vremenskih pogojih zjutraj ali zvečer, na koncu pa obdelava podatkov in izdelava številnih kartografskih prikazov.

Kako si izvedel/a za delo?: Delal sem na oddelku.

Nova znanja: Napredoval sem predvsem iz organizacijskega vidika, hkrati sem pa tudi malo nadgradil znanje klimatogeografije in meteorologije.

Ime podjetja: MKGP

Opis dela: Pomoč v pisarni LEADER, lastne zadolžitve, pomoč v pisarni (SWOT analiza, finančno poročilo LAS), terensko delo (nadzor LAS), Dunajska 22.

Kako si izvedel/a za delo?: Matej Štepec je predstavil Mrežo za podeželje na predavanjih podeželje.

Nova znanja: Seveda. Celotna izkušnja, poznavanje sistema, dela LAS.

Ime podjetja: Geografski inštitut v Heidelbergu (Nemčija)

Opis dela: V okviru prakse sem sodelovala pri projektu SYSSIFOSS (Synthetic structural remote sensing data for improved forest inventory models). Moje delo je obsegalo pomoč pri zajemu laserskih podatkov dreves z dronom in terestričnim skenerjem na predhodno izbranih gozdnih območjih v nemški zvezni deželi Baden-Württemberg. Nato sem zajete podatke georeferencirala in preverjala kakovost georeferenciranja.

Kako si izvedel/a za delo?: Preko prijatelja, ki je takrat študiral geografijo in geoinformatiko v Heidelbergu in delal na inštitutu.

Nova znanja: Praksa mi je dala zelo veliko znanja predvsem na področju zajema, procesiranja in analiziranja 3D prostorskih podatkov. Ob tem sem se naučila uporabe programiranja, ki je ob upravljanju s tako velikimi količinami podatkov nujno potrebno.

Ime podjetja: Zavod RS za varstvo narave – območna enota Piran

Opis dela: Terensko (kartiranje geodiverzitete) in kabinetno (opis geovrednot in sestava seznama za potencialno zavarovanje), primerjava že obstoječih naravnih vrednot in novo identificiranih geovrednot.

Kako si izvedel/a za delo?: Preko profesorja – mentorja, dr. Stepišnika.

Nova znanja: Da. Vpogled v potek vrednotenja in opis naravnih vrednot.

Ime podjetja: Morska biološka postaja Piran

Opis dela: Sedimentologija – geologija morskega dna, v Piranu. Delo je zajemalo raziskovanje morske sedimentacije finih delcev, statistično analizo delcev in analizo podatkov pridobljenih z boje Vide.

Kako si izvedel/a za delo?: Sama sem se organizirala in si jo našla v povezavi z mojim magistrskim delom.

Nova znanja: Točno tako. Moja želja je bila opravljati prakso nekje, kjer bom delala nekaj drugačnega, vendar še vedno povezanega z geografijo. Tako sem se naučila laboratorijskih metod in tehnik proučevanja sedimentacije morskega dna.

Ime podjetja: Mestna občina Velenje

Opis dela: GIS-i, terensko delo.

Kako si izvedel/a za delo?: Preko kolegice geografinke.

Nova znanja: Delo s QGIS-om.

Ime podjetja: Urad za okolje in prostor, Mestna občina Velenje

Opis dela: Moje praktično usposabljanje je potekalo na področju trajnostne mobilnosti v urbanem okolju Velenja. Moje naloge so obsegale področje prostorskega načrtovanja, in sicer v obliki določanja primernih lokacij smerokazov v prostoru kot tudi turizma (usmerjanje obiskovalcev). Na praktičnemu usposabljanju sem uporabljala tudi geoinformacijska orodja. Pripravljala sem osnutek ukrepov projekta v okviru Celostne prometne strategija Velenja, ki je bil podlaga nadaljnjemu delovanju. Moja praksa pa se je navezovala tudi na turizem, ki je bil tema mojega magistrskega dela.

Kako si izvedel/a za delo?: Prek znancev.

Nova znanja: Da. Samostojno delo, uporaba geoinformacijskih orodij (QGIS, PISO), znanja s področja prostorskega načrtovanja.

Ime podjetja: Ministrstvo za okolje in prostor
Opis dela: Delo z občinami, pregledovanje LEK-ov, prometne strategije.

Kako si izvedel/a za delo?: Na predavanju od Rebernika.

Nova znanja: Vpogled v najvišjo raven državnega delovanja, poznavanje OPN-jev in OPPN-jev.

Ime podjetja: Občina Dol pri Ljubljani

Opis dela: Delo je bilo pisarniško in je bilo v večini povezano z izpeljavo dveh projektov EKSRP. Povezano je bilo predvsem s tematikami geografije podeželja, kjer smo se učili o delovanju LAS-ov. Šlo je za pomoč pri organizaciji dogodkov, izvedbo določenih investicij, koordinacijo med partnerji itd.

Kako si izvedel/a za delo?: Preko izdelave magistrske naloge, kjer sem sodelovala z LAS Srce Slovenije in so mi za prakso svetovali občino.

Nova znanja: Naučila sem se, kako v realnosti poteka izvajanje projekta, poleg tega pa sem bila vpletena v vse procese, ki se odvijajo na občini. Najverjetneje bom tu tudi dobila službo, tako da je bila praksa zelo dobrodošla in koristna.

Ime podjetja: LUZ d. d.

Opis dela: Sodelovala sem pri projektu, ki je bila strokovna podlaga za prostorsko načrtovanje – pripomogla sem predvsem z GIS-i in pri geografskem opisovanju območja obdelave.

Kako si izvedel/a za delo?: Preko seznama podjetij/ustanov, kjer so študenti geografije v preteklosti že opravljali prakso.

Nova znanja: Da, predvsem, kako uporabim svoje pridobljeno znanje v praksi.

Ime podjetja: Srednja zdravstvena šola v Ljubljani

Opis dela: Poučevanje geografije.

Kako si izvedel/a za delo?: Preko sošolca.

Nova znanja: Večje potrpljenje pri delu. Delo z ljudmi.

Ime podjetja: CIK Trebnje LAS STIK

Opis dela: Pomoč pri pripravi gradiv in poročil za prijavo projektov v sklopu CLLD.

Kako si izvedel/a za delo?: Sama sem poizvedela, če obstaja možnost izvajanja prakse pri navedeni instituciji.

Nova znanja: Znanje na področju projektne dela – zunanja koordinacija in svetovanje na projektu. Zasnova in izvedljivost projekta.

Ime podjetja: Oddelek za geografijo FF UL

Opis dela: Analize in priprava podatkov v ArcGIS, obdelava prostorskih in satelitskih podatkov. Na podlagi tega smo potem izvajali terenske meritve temperature s kolesi po Ljubljani.

Kako si izvedel/a za delo?: E-pošta.

Nova znanja: Nova metodološka in digitalna znanja.

TERENSKI SEMINAR »SHARE YOUR SOILS« V ŠPANIJU

Kaj rečeš, če ti nekdo ponudi enotedensko kombinacijo pedogeografskega terenskega dela, ekskurzij in druženja s študenti iz cele Evrope? In to v Španiji, kjer novembrske temperature presegajo 20 °C, o megli in nadležnem pršenju ni ne duha in sluha, po vrhu pa je tudi koronska statistika ena najboljših v Evropi. Za nas štiri odgovor ni bil vreden več kot minutnega razmišljanja in tako smo se s prof. doc. dr. Blažem Repetom, enim od evropskih profesorjev, sodelujočih v projektu »SYStem (Share your Soils)«, 7. 11., v turobnem nedeljskem jutru dobili na brniškem letališču. Preko Frankfurta, kjer smo pobrali še našo kolegico in do nedavnega študentko filofaksa, Polono, ki se je seminarja udeležila v okviru svoje nove fakultete v Pragi, smo čez zasnežene Alpe in Pireneje poleteli do španske prestolnice.

Slika 1: Slovenska ekipa na ruševinah gradu Castillo del Cabañas (foto: Jesús Barrera).

Maribor v Kirgiziji

V Madridu se je počasi nabralo 38 študentov in 13 profesorjev iz geografskih in pedoloških vod z 11 univerz po Evropi, in sicer iz Tartuja, Rige, Toruna, Wroclawa, Poznana, Prage, Pecs, Tbilisija, Sassarija in, seveda, Ljubljane. Čez širne nižine osrednje Španije smo se skupaj odpeljali proti mestecu Caceres v pokrajini Estremadura na skrajnem zahodu države ob portugalski meji, ki je bil naša baza za raziskovanja sledečega tedna. Ponedeljek je bil namenjen predvsem spoznavanju – tako samega projekta in udeležencev – kot tudi fizičnogeografskih značilnosti pokrajine, ki so nam jih predstavili naši gostitelji na Univerzi v

Kdaj: 7. 11–13. 11. 2021

Kje: Caceres, Estremadura, Španija

Kdo: doc. dr. Blaž Repe, Tinkara Mazej, Polona Zakrajšek, Tim Gregorčič, Sašo Stefanovski, Job Stopar

Estremaduri. Kratkemu teoretičnemu uvodu je že sledilo tisto pravo terensko delo, ki smo se ga zaradi številnih odpovedi in omejitev preteklega leta in pol verjetno vsi veselili. Lopate in motike smo vzeli v roke in jih kar za kampusom zasadili v prostrane travnate planjave, ki so do neke mere spominjale na stepe Srednje Azije. Cel teden smo bili razdeljeni v štiri skupine in naloga vsake je bila, da vsak dan izkoplje en profil prsti in ga klasificira glede na svetovno klasifikacijo prsti WRB. Določanja tipov smo se lotili zelo podrobno – s pomočjo mentorjev in priročnikov WRB, vsakemu profilu smo poleg tipa prsti pripisali tudi primarne in sekundarne kvalifikatorje, kar je po navadi vzelo dobre štiri ure dela. Na zelo majhnem območju smo ta dan našli kar tri tipe prsti – na vrhu pobočja skeletni regosol (slabo razvit tip prsti brez diagnostičnih horizontov), malce nižje leptični regosol in distrični stagnosol z znaki občasnega zastajanja vode, ki so se kazali tudi v najnižjem, na dnu že z vodo zasičenem profilu stagničnega kambisola. Po terenskem delu in diskusiji profilov smo se peš odpravili v odlično ohranjeno srednjeveško jedro tega, kot Maribor velikega mesta z renesančnimi palačami, gotskimi cerkvami in arabskim obzidjem – prva znamenitost izmed štirih na seznamu Unescove kulturne dediščine, ki smo si jo ogledali ta teden.

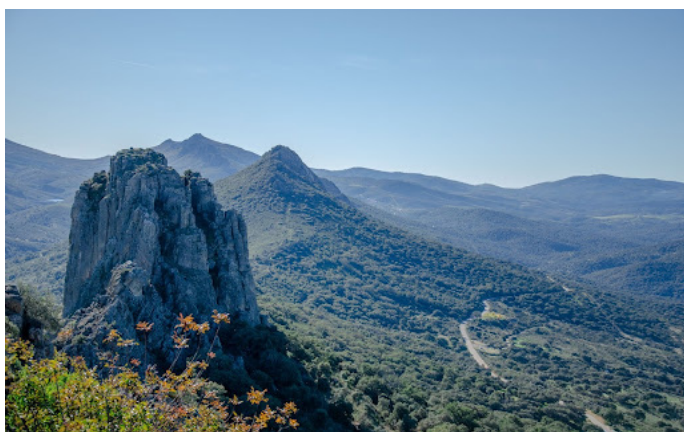

Slika 2: Glavni trg v Caceresu s srednjeveškim jedrom v ozadju (foto: Job Stopar).

Kostanji in romarji

Temo Unesca smo nadaljevali v torek, ko smo raziskovanje Estremadure pričeli v Unescovem geoparku Villuercas Ibores Jara, katerega središče je majhna kamnita vasica Cabañas del Castillo. Ta se nahaja tik pod ruševinami arabskega gradu iz 12. stoletja, ki stoji na markantnih izdankih kvarcita. Slednji skupaj z drugimi metamorfnimi kamninami predstavlja prevladujočo kamninsko podlago v regiji in tako med drugim vpliva na distrične lastnosti prsti. Lokacija terenskega dela je bila tokrat v bližnjem nasadu kostanjev na nadmorski višini malo pod 1000 m. Kopanja je bilo tokrat malce manj, saj smo kar tri izmed petih izkopanih profilov uvrstili med leptosole, torej nadpovprečno plitve prsti na trdi kamninski podlagi, preostalima profiloma pa dodali primarni kvalifikator Leptic in ju uvrstili med kambisole in umbrisole (kisle prsti z debelim in temnim površinskim horizontom, bogatim z organsko snovjo). Za dnevno dozo družbene geografije smo si ogledali še bližnji kraljevi frančiškanski samostan Santa María de Guadalupe z mestecem, ki je bil vse do 20. stoletja najpomembnejše romarsko središče na Iberskem polotoku, pomembnejše tudi od Santiaga de Compostele. Sem je po svojem odkritju Amerike priromal tudi Krištof Kolumb in v zahvalo po njem poimenoval otočje Guadalupe v Karibih.

Slika 3: Kvarciti izdanki nad vasico Cabañas del Castillo (foto: Tim Gregorčič).

Vino in oljke

Tretji dan smo se odpeljali južneje, mimo oljčnih nasadov proti obronkom mesta Merida, kjer smo dobili dovoljenje, da profilne jame izkopljemo kar med vinogradi. Tokrat pomanjkanje kopanja ni bil problem. Z njim smo zaključili po nekaj več kot

metru, saj bi se kopanje zaradi večmeterske globine prsti lahko nadaljevalo v nedogled, sploh pri profilu na dnu pobočja, kjer smo zaznali tudi večje količine kolvialnega materiala. Skupna značilnost prsti na tej lokaciji je bila vsebnost karbonatov, kar je bilo pri enem profilu dovolj za klasifikacijo med kalcisole, pri regosolu in feozemu pa za dodatek primarnega kvalifikatorja kalkarični. Četrti profil smo uvrstili med umbrisole, zaradi globin profilov pa smo prstem na tej lokaciji verjetno določili največje število kvalifikatorjev, saj smo prst naše skupine poimenovali Luvic Endocalcaric Phaezoem (Siltic, Colluvic, Hiperhumic, Siltinovic, Pachic). Lomljenju jezikov je sledil ogled pridelave oljčnega olja, od transporta na tone svežih oljk, saj je bil ravno čas obiranja, do sortiranja, toplotne obdelave in stiskanja ter namakanja jedilnih oljk. Pokazali so nam tudi gromozanske sode za skladiščenje vina, še bolj pa smo kasneje na degustaciji občudovali njihovo vsebino, ki je bila pospremljena z lokalnimi kozjimi in ovčjimi siri ter jamonom – španskim pršutom. Dobro volje smo si ob zlati uri ogledali še bližnje mesto Merida, v rimskih časih prestolnico Luzitanije, ki danes velja za eno lepše ohranjenih rimskih mest na Iberskem polotoku, s prelepimi ostanki teatra in amfiteatra, templjev in tudi najdaljšega ohranjenega rimskega mostu na svetu.

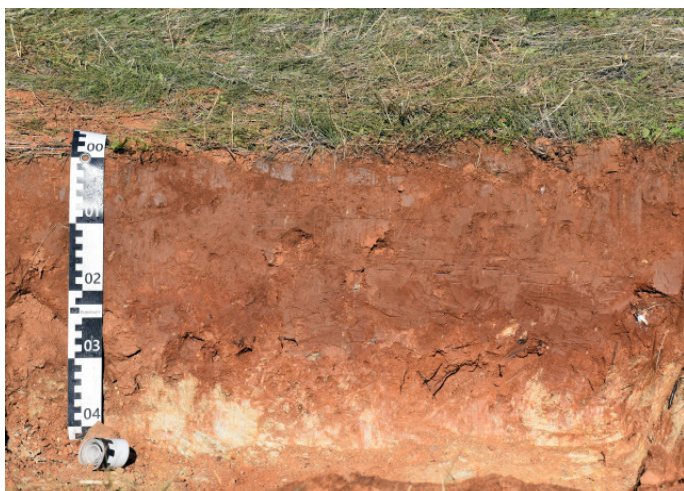

Slika 4: Rimski teater v Meridi (foto: Job Stopar).

Skok čez mejo

Po dolgi noči smo izkoristili malce daljšo vožnjo z avtobusom in se zbudili na drugi strani meje na Portugalskem. Za še zadnje terensko delo smo tokrat izbrali območje ekstenzivne pašne živinoreje s fotogeničnimi hrasti črniki. Njihovi želodi so uporabljeni predvsem za hrano iberskih prašičev, iz katerih nastane znameniti in tudi zelo drag pršut

»jamón ibérico de bellota«, Portugalci pa iz želodov delajo tudi okusen liker. Kar tri od proučevanih profilov na lokaciji smo uvrstili med kambisole, torej prsti z zmerno oziroma slabo razvitostjo, ki so imele izrazito rjavkasto-rdečkasto obarvanost, preostala profila pa med leptosole. Eden izmed njih je imel globino komaj 10 cm, vendar smo mu vseeno lahko določili tri horizonte – zgornji temnejši organski A horizont, prehodni horizont BA in spodnji R horizont, ki označuje trdno matično podlago. Sledilo je še zadnje Unescovo čudo tega projekta, obmejno mestece Elvas, ki velja za enega najlepših primerov utrjenih obrambnih mest novega veka. Sprehodili smo se pod 8 km dolgim akvaduktom, ki je meščanom dovajal vodo tudi v primeru obleganj, si v obrambnem jarku utrgali sveže pomaranče ter se izgubljali po prikupnih rumeno-belih uličicah. Za konec so sledili še tapasi na glavnem trgu v Caceresu – odličen zaključek zadnjega terenskega dne.

Slika 5: Dystric Leptic Cambisol (Loamic, Ochric) (foto: Marcin Świtoniak).

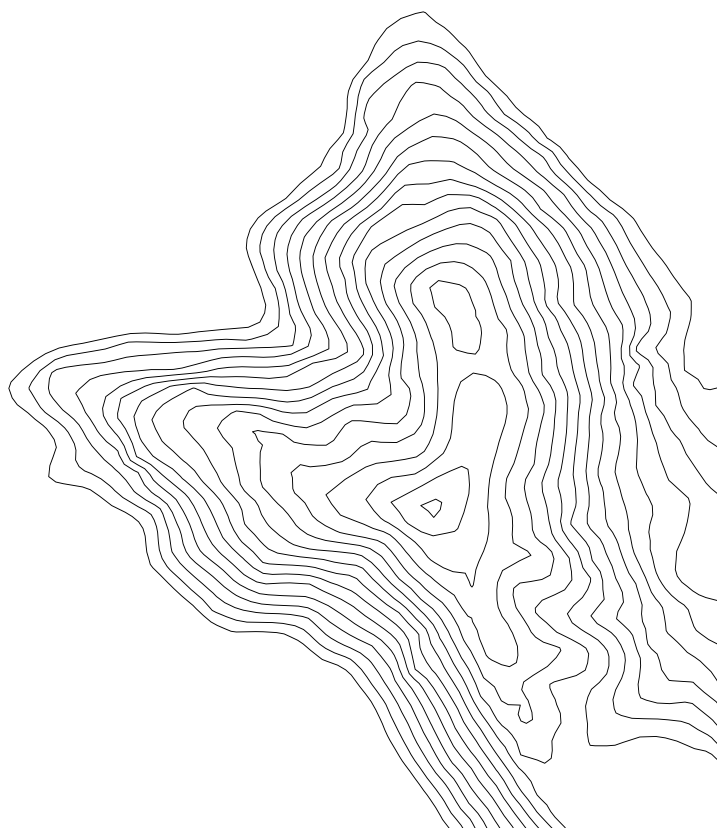
Petek smo začeli športno, s krajšim vzponom na lokalno verzijo Šmarne gore s pomembnim samostanom in lepim razgledom na staro jedro. Sledil je še zaključni del, ki je bil namenjen izdelavi predstavitev profilov posamezne skupine in evalvaciji dela, spoznali pa smo se tudi z aplikacijo, ki nastaja kot rezultat tega projekta. Z njo bodo lahko študenti in vsi, ki jih zanimajo prsti, prepoznavali tipe prsti in jih vnašali v bazo profilov, kjer bodo pregledani s strani strokovnjakov, ki bodo predlagali popravke in dodali komentarje. Po ogledu memov, ki smo jih preko tedna naredili

študentje, podelitvi diplom in obvezni skupinski sliki smo se še zadnjič odpravili v mesto, naslednje jutro pa že nazaj proti Madridu. Polni vtisov smo si privoščili še piknik v predmestju v bližini letališča in se nato na svojo žalost počasi vrnili proti oblačni Sloveniji, a z obilico novih znanj in izkušenj. Naslednji seminar bo že maja na Sardiniji, zato upamo, da smo koga navdušili za udeležbo.

Job Stopar
job.stopar@gmail.com

Slika 6: Ko ti uspe v 8 cm globokem leptosolu najti 3 horizonte (foto: Polona Zakrajšek in Job Stopar).

Slika 1: Rdeče skale, Arbatax (foto: Teja Medvešček Rovan).

SARDINIJA MED VALOVI PANDEMIJE

PODATKI O POTOVANJU

Prepotovana pot: Slovenija, Livorno, Olbia, Palau, La Maddalena, Posada, Tesonis, Cala Luna, Arbatax, Cagliari, Tesonis, polotok Sinis, Alghero, rt Caccia, Olbia, Livorno, Pisa, Slovenija

Število dni potovanja: 10

Način prevoza: avtomobil, trajekt

Cena potovanja: 650 € / osebo

Osební nasveti popotnikom: pojdi z avtom, potuj z nočnim trajektom, znaj vsaj osnove italijanščine, prenočuj na različnih delih otoka.

DEŽELNA IZKAZNICA – SARDINIJA (IT):

Lega: Južna Evropa

Glavno mesto: Cagliari

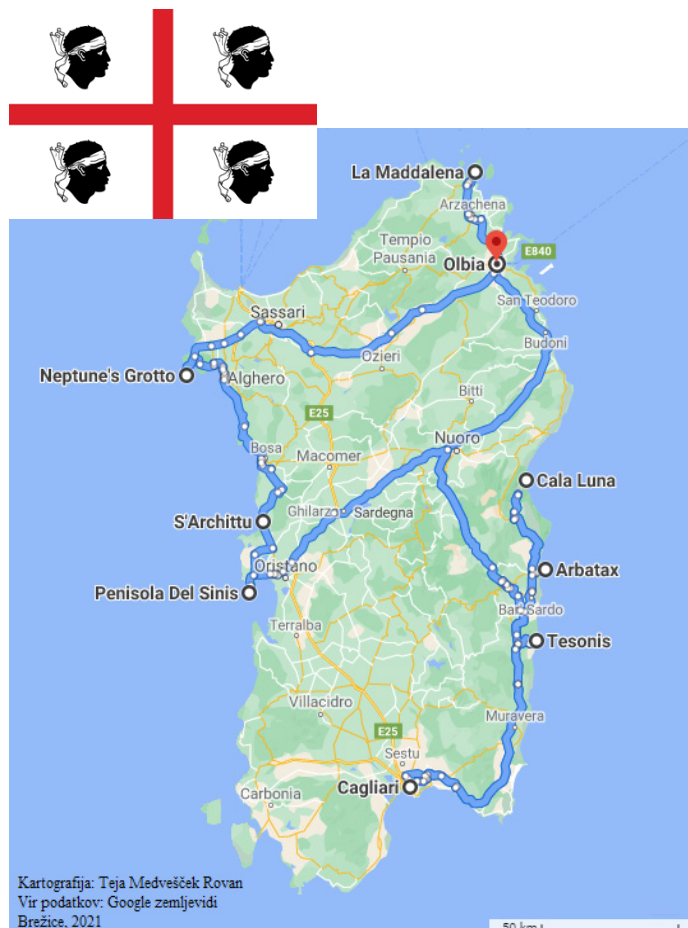
Površina: 24,090 km²

Število prebivalcev: 1,64 milijona

BDP: 21.200 € na preb.

Uradni jezik: italijanščina, sardinščina

Valuta: evro (EUR)

Konec avgusta 2020 smo se z družino odpravili na potovanje po Sardiniji. Sicer smo želeli na poletne počitnice v Dalmacijo, a je Slovenija zaprla mejo s Hrvaško zaradi pandemije novega koronavirusa, zato smo morali spremeniti načrt. In izkazalo se je, da je bila Sardinija odlična odločitev. Prej nisem nikoli slišala, da bi bil kdo od znancev kdaj na Sardiniji, zato tudi nisem imela velikih pričakovanj ali vnaprejšnjih prepričanj o njej. Ampak želeli smo nekam ob morje, nekam, kamor lahko prideš brez letala, in Italija je imela odprte meje. Zato smo v zadnjem trenutku rezervirali karte za trajekt iz Livorna in se v petek popoldne odpravili od doma.

Sardinija – drugi največji otok v Sredozemskem morju

Sardinija je italijanski otok, po površini večji od Slovenije, zato je dobro priti z avtom, če si ga želiš ogledati čim več. Glavno mesto je Cagliari na jugu, najbolj turistični del pa je severna obala – to je Costa Smeralda. Poleg obmorskega turizma je Sardinija primerna tudi za pohodnike, navdušence nad zgodovino in geologijo ter gurmane. Nekateri deli so precej hriboviti z vijugastimi cestami in lepimi razgledi, nekateri nizki in močvirnati, ogleda vredne znamenitosti pa so razpršene po celotnem otoku.

Trajekt iz Livorna

Prvo noč smo preživel v Livornu. Ker na potovanjih pač ne gre brez trenutkov panike, smo zvečer ugotovili, da bi morali že dva dni prej izpolniti spletni obrazec o neokuženosti s koronavirusom. A na srečo je šlo le za čuden prevod – v resnici ga je bilo treba izpolniti ne prej kot v zadnjih dveh dneh pred prihodom na Sardinijo. Zjutraj, čakajoč v vrsti za trajekt, smo ugotovili še, da smo pozabili rezervirati nastanitev za prvo noč na otoku. A smo tudi to težavo hitro rešili. Ogromen trajekt s kar petimi nadstropji parkirišč za avtomobile je za pot od Livorna do Olbie, pristaniškega mesta na severnem delu Sardinije, potreboval okoli 9 ur. Toplo priporočam izbiro nočnega termina ali pa vsaj dovolj čtiva, saj se vožnja res vleče.

Otočje La Maddalena

Po prihodu na Sardinijo smo hitro pobegnili iz mesta proti severni obali, kjer smo preživel prvo noč. Ob večernem kopanju v toplu morju smo se odločili,

da se naslednje jutro s še enim trajektom odpravimo na bližnje manjše otočje La Maddalena, ki naj bi bilo zelo slikovito. In res – očarale so nas lepe plaže, strma sipina in zanimive skale, pripomogla je tudi odsotnost turistov zaradi vetrovnega vremena.

Slika 2: La Maddalena (foto: Teja Medvešček Rovani).

Okolica kampa na vzhodni obali

Po vrnitvi na Sardinijo smo se z avtom odpravili proti jugu. Ustavili smo se pri pisanem mestecu Posada in se skopali ob vzhodni obali, kjer je bilo morje precej valovito. Preko hribovite notranjosti smo prispeli v Tisonis, kjer smo imeli rezervirano kamp hišico za naslednje dni. Če bi Sardinijo obiskali še enkrat, bi verjetno potovanje organizirali tako, da bi vsako noč ali dve spali na drugem delu otoka, saj bi s tem močno zmanjšali količino vožnje do znamenitosti in bi si jih lahko ogledali še več. Naslednji dan smo preživel v okolici kampa. Obiskali smo nekaj plaž, enega od mnogih obmorskih obrambnih stolpov, ter se zaradi neznanja italijanščine s težavo zmenili, kaj želimo naročiti za kosilo. Od hrane so nas na Sardiniji navdušile fregule (lokalne testenine v obliki majhnih kroglic), ravioli culurgiones, hrustljavi ploščati kruh, izvrstne pice, vino ter velik izbor morske hrane.

Cala Luna in Arbatax

Tretji dan na otoku smo se spet odpravili bolj proti severu. Ob poti smo si ogledali primer značilnega drevesa Sardinije – hrasta plutovca. Vsakih nekaj let ta drevesa olupijo, da odstranijo pluto, iz katere izdelujejo zamaške in druge izdelke.

Prispeli smo do zaliva Cala Fuili in se peš čez drn in strn odpravili do Cala Lune. Ta zaliv je zanimiv zaradi jam pod klifom, ki so nastale s skupnim delovanjem korozije in morske erozije. Izmučeni od hoje po vročem soncu smo se nazaj odpravili z ladjico. Pred vrnitvijo v kamp smo se ustavili še v kraju Arbatax, kjer smo si ogledali znamenito rdečo skalo porfirja, ki se dviga na robu morja in lepo izstopa iz ozadja svetlejšega granita. Geološko je Sardinija precej raznolika. Turistično zanimive so raznobarvne skalnate in prodnate plaže – v bližini kampa smo na primer našli plažo iz vijoličnih in zelenkastih prodnikov.

Slika 3: Hrast plutovec (foto: Teja Medvešček Rován).

Slika 4: Pogled iz jame pri zalivu Cala Luna (foto: Teja Medvešček Rován).

Cagliari

V nadaljevanju potovanja smo obiskali še južni del otoka z glavnim mestom Cagliari. Lagune in soline tu služijo kot bivališče plamencev. Nekaj smo jih celo opazili, a so bili predaleč in zato na naših fotografijah izgledajo le kot rožnate pike. Ogledali smo si mestno jedro Cagliarija in se preko vinorodnega območja v osrednjem južnem delu otoka vrnili v kamp.

Slika 5: Cagliari (foto: Teja Medvešček Rován).

Zahodna obala

Na poti proti zahodni obali smo se ustavili pri Nuragu Losa. Nuragi so starodavne, izključno iz kamnov zgrajene stolpaste zgradbe na Sardiniji. Našli so jih že več kot 7000. Ni še potrjeno, kakšna je bila njihova vloga. Nurag Losa je bil zgrajen v 14. stoletju pr. n. št.

Slika 6: Nurag Losa (foto: Teja Medvešček Rován).

Na zahodni obali smo obiskali polotok Sinis. Tu se nahaja arheološko najdišče, kjer med drugim še vedno stojita dva korintska stebra. Pot nas je nato vodila proti severu do naravnega mostu S'Archittu. Plavali smo pod njim, si pa z njega

v morje nismo upali skočiti, saj je precej visok in smo videli kar nekaj pogumnih skakalcev, ki so se odrinili predaleč in v morje prileteli na hrbet.

Slika 7: Naravni most, S'Archittu (foto: Teja Medvešček Rovan).

Zadnjo noč smo preživel v kraju Alghero, v B&B-ju z zanimivim, a precej neskladnim notranjim dizajnom (pisanimi stenami in pohištvom, raznoraznimi umetninami ter plastičnim cvetjem). Zadnji dan smo se spustili po 654 stopnicah v Neptunovo jamo, v kateri se nahaja slano jezero. Vhod v jamo je tik nad gladino morja, ob vznožju visokega klifa. Tu so nekoč prirejali koncerte za kralja Sardinije. Bilo je zanimivo, pa čeprav vodič enemu od turistov ni znal prav dobro pojasniti, kako je jama nastala.

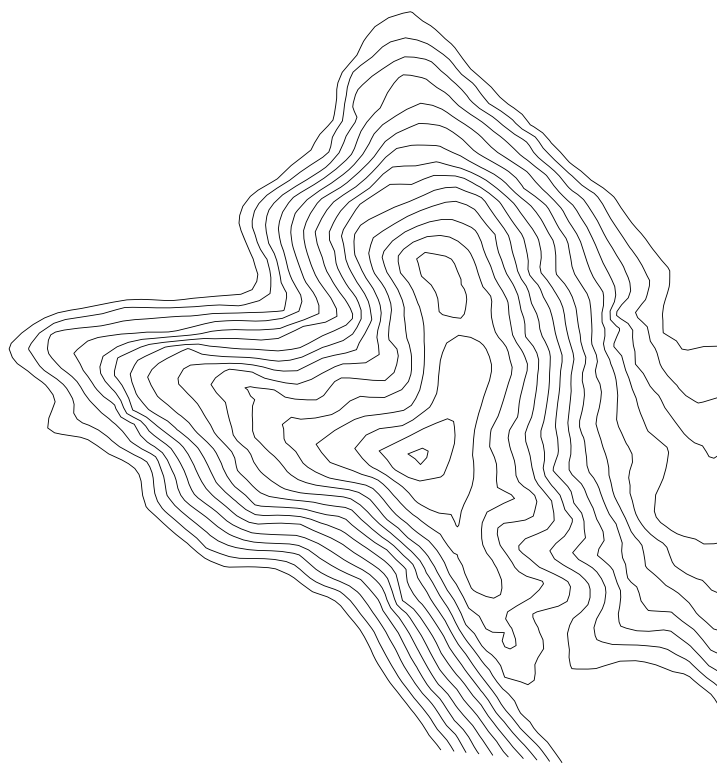
Slika 8: Neptunova jama (foto: Teja Medvešček Rovan).

Proti domu

Ustavili smo se še za kopanje v bližnjem zalivu, pojedli še zadnje reprezentativno morskotesteninsko kosilo in se odpravili proti trajektu. Tokrat smo rezervirali nočni termin in večino plovbe prespali. Kot da nismo videli na tem potovanju že dovolj, smo se ob poti domov ustavili še pri poševnem stolpu v Pisi ter po prečkanju meje še v Rakovem Škocjanu. Sardinija nam je dala vse, kar smo si želeli od potovanja: toplo morje, odlično hrano, nekaj kulturnih znamenitosti in predvsem veliko naravnih lepot.

Teja Medvešček Rovan
teja.medvescek.rovan@gmail.com

Ste vedeli, da so Kreoli ljudje; ki so se rodili na otokih Zahodne Indije evropskim staršem; ljudje, ki so se rodili v zalivskih državah ZDA francoskim ali španskim staršem; in ljudje mešanega francoskega ali španskega in afroameriškega porekla.

KRIZNI JEZIKOVNI PRIROČNIK ZA TERENSKE VAJE NA ETNIČNO MEŠANIH OBMOČJIH

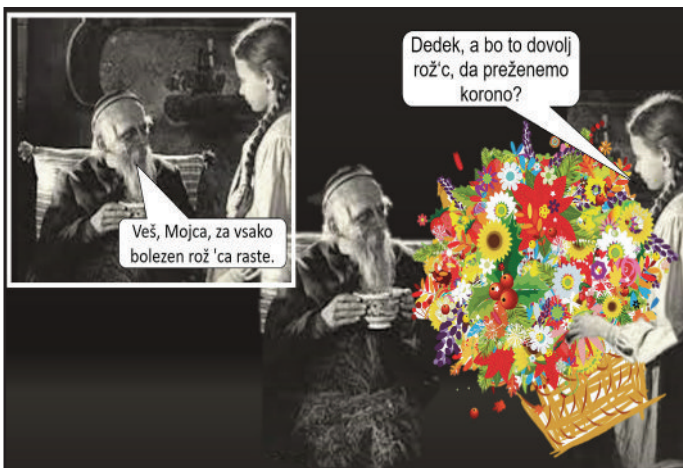
- 1.**
SLO – Ali vas zanima sodelovanje v anketi?
ITA – Vorrebbe partecipare al sondaggio?
MAD – Szeretnél részt venni egy felmérésben?
- 2.**
SLO – Ali lahko na vašem vrtu skopljem profilno jamo?
ITA – Posso scavare una fossa di profilo nel vostro giardino?
MAD – Áshatok gödröt a te kertedben?
- 3.**
SLO – Kje je najbližje območje krasa?
ITA – Dov'è la zona carsica più vicina?
MAD – Hol van a legközelebbi karszttérep?
- 4.**
SLO – Ali imate kakšno lopato, ki bi si jo lahko sposodil?
ITA – Avete una pala da prestarmi?
MAD – Van egy lapátod, amit kölcsönkérhetnék?
- 5.**
SLO – Imate pivo v tej vasi?
ITA – Avete birra nel vilaggio?
MAD – Van a faludban sör?
- 6.**
SLO – Kaj je država?
ITA – Cos'è lo stato?
MAD – Mi az az ország?
- 7.**
SLO – Imaš lep pedološki sveder?
ITA – Hai un bel trapano pedologico.
MAD – Nagyon jó talajtani gyakorlatod van
- 8.**
SLO – Ali si kje videl mojo lopato?
ITA – Hai visto la mia pala?
MAD – Nem láttad a lapátomat?
- 9.**
SLO – Kje bi lahko našel kakšno jamo?
ITA – Dove potrei trovare una grotta?
- MAD – Hol található egy barlangot?
- 10.**
SLO – Kje se nahaja izvir te reke?
ITA – Dove si trova la sorgente di questo fiume?
MAD – Hol található a folyónak a forrása?
- 11.**
SLO – Ali imate zemljevid?
ITA – Avete la mappa?
MAD – Van térképéd?
- 12.**
SLO – Ali mi lahko posodiš kompas?
ITA – Puoi prestarmi la bussola?
MAD – Kölcsönkérhetném az irányítűdet?
- 13.**
SLO – Malica!!!!!!
ITA – Merenda!!!!
MAD – Ebédszünet!!!!!!
- 14.**
SLO – Kje lahko avto/kolo pustim?
ITA – Dove potrei lasciare la mia macchina/bici?
MAD – Hol hagyhatom az autómat/kerékpáromat?
- 15.**
SLO – Kje je trgovina?
ITA – Dov'è il negozio?
MAD – Hol van a piac?
- 16.**
SLO – Katera vrsta prsti je to?
ITA – Che tipo di terriccio è questo?
MAD – Ez melyik földtípus?
- 17.**
SLO – Ali bo deževalo danes?
ITA – Pioverà oggi?
MAD – Fog ma esni?
- IDEJE: Klemen Baronik in Job Stopar
PREVOD V ITALJANŠČINO: Damjana Baronik
PREVOD V MADŽARŠČINO: Matúš Béber

Naslednji izdelki so dela študentov pri predmetih Osnove tematske kartografije in Fizična geografija 2

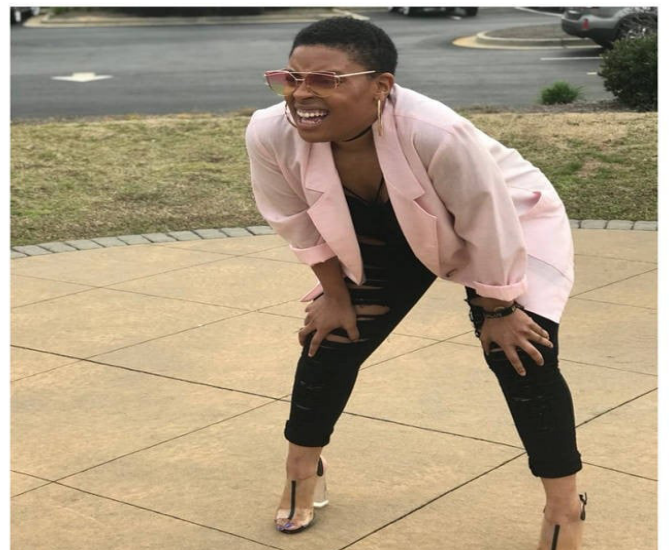

ko vsi profesorji samo težijo, Repe pa ti da za nalogo izdelati meme Repe:

Repe, ko ugotavlja, kaj so mu študenti narisali z GNSS napravo

Zabava

Za uživanje v smeha polnih prazničnih dneh je Maruša Škerl zate pripravila **veliko geografsko križanko**. PRAVILO: besede lahko iščeš v vseh smereh. Da si ne bi drznil iskati krajših poti!

B	T	T	Ž	I	E	M	O	P	E	S	T	I	C	I	D
Z	G	O	R	E	D	E	P	R	O	M	E	T	A	R	J
L	S	Š	A	M	E	L	I	K	E	D	H	A	N	D	M
B	U	K	E	V	I	J	Z	O	K	T	N	V	I	N	D
U	K	O	G	N	N	S	V	L	O	K	O	E	Č	K	A
R	C	Č	N	E	D	Z	I	O	M	Z	P	V	B	E	P
J	E	E	A	A	U	V	R	N	A	R	O	D	O	J	N
A	S	L	P	R	S	T	A	I	S	Z	L	N	A	N	E
K	I	O	R	E	T	A	J	J	A	E	A	M	J	A	N
U	J	D	E	G	R	A	D	A	C	I	J	A	I	R	E
M	A	M	D	I	I	S	O	L	I	M	A	T	C	I	C
U	T	N	U	J	A	V	A	P	J	U	M	I	A	C	D
L	L	V	K	A	L	P	E	O	E	L	A	Č	Z	N	P
A	M	M	C	U	I	O	N	T	K	S	Z	N	I	E	O
C	E	K	I	B	Z	D	V	R	T	A	Č	A	N	R	D
I	Z	A	J	R	A	N	K	E	R	K	A	P	A	E	T
J	I	T	A	E	C	V	K	S	O	I	J	O	B	F	A
A	D	Š	L	L	I	P	A	T	T	S	I	D	R	E	L
E	R	O	Z	I	J	A	O	O	A	U	R	L	U	R	N
K	O	T	D	E	A	D	R	A	V	A	D	A	B	O	I
L	F	A	K	F	O	D	Z	J	K	N	I	G	U	E	C
S	U	Š	A	V	E	P	O	Z	E	B	A	A	S	G	A

ekvator	ozon	Kot	ekvator
Drava	občina	komasacije	Drava
DOF	oaza	kolonija	DOF
DMNV	nasad	java	DMNV
deindustrializacija	narod	jama	deindustrializacija
degradacija	MOP	izvir	degradacija
burja	mej	Ind	burja
bukve	Melik	Idrija	bukve
ARSO	matična podlaga	gore	ARSO
apnec	LUR	georeferenciranje	apnec
Alpe	lipa	fordizem	Alpe
akumulacija	Lima	erozija	akumulacija
Pangea			Pangea
ranker			ranker
vrtača			vrtača
vodotok	prst		vodotok
Toško Čelo	promet		Toško Čelo
tehnopol	pozeba		tehnopol
šota	potres		šota
suša	podtalnica		suša
sukcesija	podnebje		sukcesija
suburbanizacija	pesticid		suburbanizacija
slum			slum

SREDICA PRIHODNJE ŠTEVILKE

SREDICA MAJSKE ŠTEVILKE

GOZD

**VABLJENI K PISANJU STROKOVNIH
ČLANKOV, ZABAVNIH PRIGOD,
ČLANKOV O AKTUALNIH
GEOGRAFSKIH TEMAH, IPD.**

Članke in fotografije nam pošljite na:
geomix@dmgs.si

ROK ODDAJE: 9. APRIL 2022

GEOMIX

Ste vedeli, da ima DMGS novo spletno stran. Frišne DMGS novice najdete na <http://www.dmgs.si/>

IZDAJO SO OMOGOČILI

Navodila za pisanje člankov in GEOmix v digitalni obliki lahko najdete na spletnem naslovu: <http://www.dmgs.si/geomix/>

Ljudstvo Karen, Tajska (foto: Kaja Vereš).

Središče skupnosti krimskih Karaitov, turško govoreče judovske manjšine, v mestecu Trakai, Litva (foto: Job Stopar).

Karaitiska šola v mestecu Trakai, Litva (foto: Job Stopar).

Tibetanska begunka v Tashiling Tibetan Refugee camp, Pokhara, Nepal (foto: Špela Čonč).

Tatarski trg v mestecu Trakai, Litva (foto: Job Stopar).

Ljudstvo Karen, Tajska (foto: Kaja Vereš).

Ljudstvo Gujarati, etnična manjšina v Indiji (foto: Karmen Zalokar).

Jutranji sprehod med ulicami Jaipurja in otroci, ki se pripravljajo na odhod v šolo (foto: Karmen Zalokar).

Vasica Piali sredi Bengalije in ritem tamkajšnjih prebivalcev (foto: Karmen Zalokar).

Dvojezična Istra (foto: Klemen Baronik, Matej Knez).